

План за възстановяване и устойчивост

НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

февруари 2021 г.

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Планът за възстановяване превръща огромното предизвикателство, пред което сме изправени, във възможност не само чрез оказването на подкрепа за възстановяването, но и чрез инвестиране в нашето бъдеще: Европейската зелена сделка и цифровизацията ще стимулират заетостта и растежа, устойчивостта на нашите общества и доброто състояние на околната ни среда. Това е часът на Европа. Нашата воля за предприемане на действия трябва да е на нивото на предизвикателствата, пред които всички ние сме изправени.

Урсула фон дер Лайен,
Председател на Европейската
КОМИСИЯ

В условия на висока степен на несигурност, породена от COVID-19 пандемията, ограничаването и контролът на разпространението ѝ, както и справянето с извънредните последици от нея са основни задачи на правителството. Настоящата ситуация изисква целенасочени мерки, като тяхното своевременно и ефективно изпълнение е от ключово значение за запазване на икономическия потенциал и конкурентоспособност на икономиката в последващото възстановяване. В краткосрочен план, правителствената политика е насочена към повишаване на устойчивостта на националната здравна система и смекчаване на социално-икономическите последици чрез мерки за подкрепа на предприятията и заетостта и за гарантиране на подходящи безопасни условия на труд с оглед възобновяването на икономическата дейност, като се използват пълноценно различните налични инструменти.

В средносрочен план, стратегията за възстановяване на страната стъпва на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030. Документът, обхващащ националните решения за растеж и развитие, определя три стратегически цели (ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата), за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области на развитие и издига 13 национални приоритета. Макар че БЪЛГАРИЯ 2030 е приета от правителството в началото на 2020 г., непосредствено преди разразяването на пандемията и съпътстващите я икономически турбуленции, стратегическият избор на цели и приоритети не просто остава актуален, а е допълнително аргументиран от проявилите се уязвимости и тесни места във функционирането на социално-икономическите системи. Същевременно, остротата на някои от проявилите се проблеми налага както търсене на допълнителни краткосрочни решения, така и изместване напред във времето (*frontloading*) на някои от предвидените интервенции.

Планът за възстановяване и устойчивост представя вижданията на правителството и обществото за начина, по който трябва да бъдат адресирани структурни проблеми в икономиката чрез вътрешно съгласувана и последователна комбинация от реформи и

инвестиции. В тази връзка обаче представените намерения не трябва да бъдат разглеждани изолирано, а в комбинация с паралелно планираните действия в рамките на Кохезионната политика на ЕС – както по линия на допълнителното финансиране за програмен период 2014-2020 г. (REACT EU), така и в пакета стратегически документи (Споразумение за партньорство и програмите към него) за следващия програмен период. Допълнителните усилия за преход към неутрална по отношение на климата икономика в контекста на амбициозните цели на Европейската зелена сделка, които ще бъдат финансирани през Механизма за справедлив преход на базата на Планове за справедлив преход, също следва да бъдат взети предвид.

ЦЕЛ: Основната цел на Плана за възстановяване и устойчивост е да способства икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от COVID-19 пандемията. В преследването на тази цел правителството групира набор от мерки и реформи, които не просто да възстановят потенциала за растеж на икономиката, но и да го развият и повишат, което да позволи в дългосрочен план постигането на стратегическата цел на правителството за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските. Същевременно, Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка.

СЪДЪРЖАНИЕ

ЧАСТ 1: ОБЩИ ЦЕЛИ И СЪГЛАСУВАНОСТ НА ПЛАНА.....	9
1. Обща цел / Резюме.....	9
1.1: Общи цели на плана и обосновка (факти и цифри).....	9
Подраздел 1.2: Водещи инициативи.....	13
2. Връзка с Европейския семестър.....	13
3. Кохерентност.....	21
ЧАСТ 2: ОПИСАНИЕ НА РЕФОРМИТЕ И ИНВЕСТИЦИИТЕ.....	25
2.А ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ.....	26
2.А.1. Образование и умения.....	26
а) Описание на компонента.....	26
б) Основни предизвикателства.....	27
в) Цели.....	29
г) Планирани реформи и инвестиции.....	30
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика.....	38
е) Зелени и цифрови измерения на компонента.....	38
ж) Ключови етапи, цели и времеви план.....	39
з) Финансиране и разходи.....	39
2.А.2. Научни изследвания и иновации.....	40
а) Описание на компонента.....	40
б) Основни предизвикателства.....	41
в) Цели.....	41
г) Планирани реформи и инвестиции.....	42
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика.....	47
е) Зелени и цифрови измерения на компонента.....	47
ж) Ключови етапи, цели и времеви план.....	48
з) Финансиране и разходи.....	48
2.А.3. Интелигентна индустрия.....	48
а) Описание на компонента.....	48

б) Основни предизвикателства	49
в) Цели.....	50
г) Планирани реформи и инвестиции	51
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	56
е) Зелени и цифрови измерения на компонента.....	57
ж) Ключови етапи, цели и времеви план	57
з) Финансиране и разходи	58
2.Б ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ.....	59
2.Б.1. Нисковъглеродна икономика.....	59
а) Описание на компонента	59
б) Основни предизвикателства	61
в) Цели.....	63
г) Планирани реформи и инвестиции	64
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	78
е) Зелени и цифрови измерения на компонента.....	79
ж) Ключови етапи, цели и времеви план	80
з) Финансиране и разходи	80
2.Б.2. Биоразнообразие	82
а) Описание на компонента	82
б) Основни предизвикателства	82
в) Цели.....	83
г) Планирани реформи и инвестиции	83
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	85
е) Зелени и цифрови измерения на компонента.....	85
ж) Ключови етапи, цели и времеви план	86
з) Финансиране и разходи	87
2.Б.3. Устойчиво селско стопанство	87
а) Описание на компонента	87

б) Основни предизвикателства	88
в) Цели.....	88
г) Планирани реформи и инвестиции	89
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Общата селскостопанска политика	92
е) Зелени и цифрови измерения на компонента.....	93
ж) Ключови етапи, цели и времеви план	94
з) Финансиране и разходи	94
2. В СВЪРЗАНА БЪЛГАРИЯ.....	95
2.В.1. Цифрова свързаност	95
а) Описание на компонента	95
б) Основни предизвикателства	96
в) Цели.....	96
г) Планирани реформи и инвестиции	97
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	102
е) Зелени и цифрови измерения на компонента.....	103
ж) Ключови етапи, цели и времеви план	104
з) Финансиране и разходи	104
2.В.2. Транспортна свързаност.....	104
а) Описание на компонента	104
б) Основни предизвикателства	106
в) Цели.....	106
г) Планирани реформи и инвестиции	107
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	115
е) Зелени и цифрови измерения на компонента.....	116
ж) Ключови етапи, цели и времеви план	117
з) Финансиране и разходи	117
2.В.3. Местно развитие	118
а) Описание на компонента	118

б) Основни предизвикателства	119
в) Цели.....	120
г) Планирани реформи и инвестиции	121
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	124
е) Зелени и цифрови измерения на компонента.....	125
ж) Ключови етапи, цели и времеви план	126
з) Финансиране и разходи	126
2.Г СПРАВЕДЛИВА БЪЛГАРИЯ.....	128
2.Г.1. Бизнес среда	128
а) Описание на компонента	128
б) Основни предизвикателства	130
в) Цели.....	131
г) Планирани реформи и инвестиции	132
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	144
е) Зелени и цифрови измерения на компонента.....	145
ж) Ключови етапи, цели и времеви план	146
з) Финансиране и разходи	146
2.Г.2. Социално включване	148
а) Описание на компонента	148
б) Основни предизвикателства	149
в) Цели.....	150
г) Планирани реформи и инвестиции	151
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	158
е) Зелени и цифрови измерения на компонента.....	159
ж) Ключови етапи, цели и времеви план	160
з) Финансиране и разходи	160
2.Г.3. Здравеопазване.....	161
а) Описание на компонента	161

б) Основни предизвикателства	162
в) Цели.....	163
г) Планирани реформи и инвестиции	163
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	170
е) Зелени и цифрови измерения на компонента.....	171
ж) Ключови етапи, цели и времеви план	172
з) Финансиране и разходи	172
ЧАСТ 3: ДОПЪЛНЯЕМОСТ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПЛАНА	173
1. Предварително финансиране.....	173
2. Съгласуваност с други инициативи	173
3. Допълняемост на финансирането	173
4. Прилагане	174
4.1. Ефективно изпълнение	174
4.2. Несигурности.....	178
4.3. Административни механизми	179
5. Процес на консултации.....	184
6. Контрол и одит.....	185
7. Комуникация	201
ЧАСТ 4: ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО	203
1. Укрепване на икономическата и социална устойчивост	203
Макроикономически перспективи.....	203
Макроикономически ефекти.....	206
2. Сравнение с инвестиционния базов сценарий.....	211

ЧАСТ 1: ОБЩИ ЦЕЛИ И СЪГЛАСУВАНОСТ НА ПЛАНА

1. Обща цел / Резюме

1.1: Общи цели на плана и обосновка (факти и цифри)

COVID-19 пандемията доведе до дълбока рецесия в целия свят. Решителната, координирана и навременна реакция на българското правителство омокоти неблагоприятните икономически последици в страната, като последните макроикономически прогнози сочат, че през 2020 г. българската икономика се е свила с между 3 и 5%¹, сравнено с 7.4%² за целия ЕС. Очакваното ниво на безработица за годината е 5.6% (7.7% в ЕС), зад което стои 2.6% средногодишно намаление на заетостта. Предприетите мерки в подкрепа на заетостта запазиха около 240 000³ работни места за периода март-декември 2020 г. и предотвратиха по-неблагоприятни развития на пазара на труда. Прогнозите при непроменени политики обаче сочат, че икономиката ще възстанови загубените си позиции едва през втората половина на 2022 г., а заетостта ще достигне предкризисните си нива едва през 2023 г.

В този контекст, основната цел на Плана за възстановяване и устойчивост е да способства **икономическото и социално възстановяване** от кризата, породена от COVID-19 пандемията. В преследването на тази цел правителството групира набор от мерки и реформи, които не просто да възстановят потенциала за растеж на икономиката, но и да го развият и повишат, което да позволи в дългосрочен план постигането на стратегическата цел на правителството за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските. Същевременно, Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка.

Цел: Кумулативен растеж на БВП за периода 2021-2025 г. – 21.7%⁴

¹ https://www.minfin.bg/upload/46660/MacroForecasting_Oct_2020bg.pdf

² https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip136_en_2.pdf

³ Оценка на Министерството на финансите.

⁴ При определянето на степента на амбиция на целите следва специално да бъдат подчертани два ограничаващи фактора: от една страна, за пълното

Цел: БВП на глава от населението в СПС за 2025 г. – 62% от средния за ЕС

Цел: Коефициент на безработица през 2025 г. – 3.5%

Зеленият преход заема водещо място в Плана за възстановяване и устойчивост, като концентрира почти половината (47%) от общите предвидени разходи. По този начин България допринася за изпълнение на общоевропейските цели за постепенна декарбонизация. При това, усилията са насочени в три основни направления: (i) създаване на условия за ускорено внедряване на възобновяеми енергийни източници и водород; (ii) засилени действия за повишаване на енергийната ефективност на икономиката; (iii) устойчива мобилност.

Делът на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия възлиза на 21.6% през 2019 г., като този показател страната продължава да се представя по-добре от ЕС (18.9 средна стойност за ЕС през 2019 г.), надхвърляйки значително и националната цел по стратегия „Европа 2020“ (16% за 2020 г.). Стремешът за постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г. обаче предполага значителни допълнителни усилия за повишаване на дела на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия.

Паралелните усилия за повишаване на енергийната ефективност са също толкова необходими предвид високите нива на енергийна интензивност на икономиката, надвишаващи 3.5 пъти енергийния разход за производство на единица БВП средно в ЕС, както и предвид изключително неблагоприятните енергийни характеристики на сградния фонд в страната с преобладаващи класове на енергопотребление E, F и G. Усилията за обновяване на сградния

проявление на очакваните ефекти както от реформаторските намерения, така и от инвестиционните проекти е необходим поне средносрочен хоризонт; същевременно, дизайнът на Механизма за възстановяване и устойчивост е такъв, че постигането на целите трябва да е информационно и статистически обезпечено към средата на 2026 г., което предполага докладване на резултати, наблюдавани в най-добрия случай към края на 2025 г. Тези ограничения означават, че посочените целеви стойности подценяват значително пълните ефекти от предложените мерки, които ще бъдат наблюдавани в средносрочен и дългосрочен хоризонт.

фонд ще бъдат от съществено значение за подпомагане на икономическото възстановяване чрез създаване на работни места в строителния сектор, икономии на енергия, по-здравословни условия на живот и намаляване на енергийната бедност.

Въглеродната интензивност на транспортния сектор в страната е 3.5 пъти по-висока от средната стойност в ЕС, достигайки 2.8 кг парникови газове за 1 евро брутна добавена стойност през 2019 г. Секторът е един от основните емитенти на парникови газове и се свързва с 14% от общото им количество. Ето защо в контекста на усилията за декарбонизация на икономиката е налице необходимост от интензифициране на инвестициите в устойчив транспорт за намаляване на въглеродния отпечатък на сектора.

В допълнение към усилията за декарбонизация на икономиката, в контекста на целите на Зелената сделка ключови ще бъдат и усилията в областта на управлението на водите и опазването и възстановяването на биологичното разнообразие.

Цел: Дял на енергията от възобновяеми източници в брунтното крайно потребление на енергия през 2024 г. – 24%

Цел: Кумулативно намаление на енергийната интензивност на икономиката за периода 2021-2024 г. – 10%

Цел: Кумулативно намаление на въглеродната интензивност на икономиката за периода 2021-2024 г. – 10%

Планът за възстановяване и устойчивост поставя високо равнище на амбиция и по отношение на **цифровия преход**, като концентрира в тази област повече от $\frac{1}{4}$ (28%) от общите предвидени разходи. При това, усилията са насочени в четири основни направления: (i) разгръщане на широколентова инфраструктура; (ii) повишаване на цифровите умения на населението; (iii) ускоряване внедряването на цифрови технологии в предприятията; (iv) разгръщане на електронното управление и електронни услуги.

Разгръщането на мрежи с много голям капацитет, което да гарантира, че никоя част от страната или група в обществото няма да остане без адекватна цифрова свързаност, е в основата на развитието на динамична и иновативна икономика и осигурява по-добър достъп

на предприятията до разнообразни, висококачествени и иновативни цифрови услуги. Към 2020 г., едва 58% от домакинствата имат абонамент за широколентов достъп до интернет (при 78% средно за ЕС), а разпространението на фиксиран широколентов достъп до интернет със скорост поне 100 Mbps е само 11% (26% за ЕС). В допълнение, страната изостава по отношение на показателя за готовност за навлизане на 5G, като по данни на DESI 2020 е разпределила само 14% от спектъра за безжична широколентова връзка.

Една от основните причини за забавянето на цифровизацията в България (наред с недостатъчните инвестиции в цифровата инфраструктура и недостига на ИКТ специалисти) е ниското ниво на цифрови умения сред населението. Едва 11% притежават умения над основните, а повече от 2/3 нямат дори и основни цифрови умения. Планът предвижда значителни, в т.ч. реформаторски, усилия в системите на основното и висшето образование, ученето през целия живот, както и в активните мерки на пазара на труда за адресиране на това структурно предизвикателство предвид ключовата роля на този аспект по отношение на цифровия преход.

Специални усилия ще бъдат положени за подкрепа на българския бизнес в процеса на цифрова трансформация. Компаниите се затрудняват да се възползват пълноценно от възможностите, предлагани от новите цифрови технологии — едва 6% от МСП продават онлайн (средната стойност за ЕС е 17%), 3% от МСП продават зад граница и едва 2% от техния оборот идва от търговията онлайн.

Принудителното физическо дистанциране в резултат от разпространението на COVID-19 подчерта важността от изграждане на информационно общество, активно възползващо се от възможностите, които цифровите технологии предоставят, като изведе на преден план нуждата от ускорение и финализиране на цифровизацията на публичните услуги. Същевременно, ефективното оползотворяване на предимствата на електронното управление и възползването на населението от цифровите административни услуги изисква ускорено въвеждане на национална схема за електронна идентификация. Преобразуването на публичната администрация, включително цифровизацията на правосъдните системи, чрез използването на нови поколения цифрови инструменти ще подобри административните

процеси и ще улесни онлайн взаимодействието с гражданите и предприятията.

Цел: Гигабитова свързаност (DESI) през 2025 г. – 98% от населението на страната

Цел: Дял от населението с поне основни умения в областта на цифровите технологии през 2025 г. – 50%

Цел: Внедряване на цифрови технологии в предприятията (DESI) през 2025 г. – 35%

Подраздел 1.2: Водещи инициативи

...

2. Връзка с Европейския семестър

В таблица xxx по-долу е илюстрирана връзката на отделните елементи на Плана със Специфичните препоръки на Съвета от последните два цикъла на Европейския семестър.

Табл. xxx: Специфични препоръки на Съвета (2019-2020 г.) и План за възстановяване и устойчивост

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост	Други механизми (СП, национален бюджет, ...)
2019			
1. Да подобри събирането на данъците чрез целенасочени мерки в области като данъците върху горивата и труда. Да	Да подобри събирането на данъците чрез целенасочени мерки в области като данъците върху горивата и труда.	-	Ще бъде предоставена допълнителна информация

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост	Други механизми (СП, национален бюджет, ...)
модернизира корпоративното управление на държавните предприятия чрез приемането и привеждането в действие на бъдещото законодателство.	Да модернизира корпоративното управление на държавните предприятия чрез приемането и привеждането в действие на бъдещото законодателство.	-	Ще бъде предоставена допълнителна информация
2. Да гарантира стабилността на банковия сектор чрез засилване на надзора, насърчаване на адекватната оценка на активите, включително банковите обезпечения, и насърчаване на функциониращ вторичен пазар за необслужваните заеми. Да гарантира ефективен надзор и прилагане на нормативната уредба за борба с изпирането на пари. Да укрепи небанковия финансов сектор чрез ефективно прилагане на основан на риска надзор, изпълнение на приетите насоки за	Да гарантира стабилността на банковия сектор чрез засилване на надзора	-	Ще бъде предоставена допълнителна информация
	насърчаване на адекватната оценка на активите, включително банковите обезпечения	-	Ще бъде предоставена допълнителна информация
	насърчаване на функциониращ вторичен пазар за необслужваните заеми	-	Ще бъде предоставена допълнителна информация
	Да гарантира ефективен надзор и прилагане на нормативната уредба за борба с изпирането на пари	-	Ще бъде предоставена допълнителна информация
	Да укрепи небанковия финансов сектор чрез ефективно прилагане на основан на риска надзор	-	Ще бъде предоставена допълнителна информация
	изпълнение на приетите насоки за	-	Ще бъде предоставена допълнителна информация

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост	Други механизми (СП, национален бюджет, ...)
оценка и осъществяване на надзор на групово равнище. Да изпълни предстоящата пътна карта за справяне с установените пропуски в нормативната уредба за обявяване в несъстоятелно ст. Да насърчава стабилността на сектора на автомобилното застраховане чрез преодоляване на пазарните предизвикателства и оставащите структурни слабости.	осъществяване на надзор на групово равнище	-	Ще бъде предоставена допълнителна информация
	Да изпълни предстоящата пътна карта за справяне с установените пропуски в нормативната уредба за обявяване в несъстоятелно ст.	Компонент 10: Бизнес среда, РЕФОРМА 4: Повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация	
	Да насърчава стабилността на сектора на автомобилното застраховане чрез преодоляване на пазарните предизвикателства и оставащите структурни слабости	-	Ще бъде предоставена допълнителна информация
3. Да насочи икономическата политика, свързана с инвестициите, към научните изследвания и иновациите, транспорта, по-специално към неговата устойчивост, водите, отпадъците и енергийната инфраструктура и енергийната ефективност, като отчита регионалните различия и подобрява бизнес средата.	Да насочи икономическата политика, свързана с инвестициите, към научните изследвания и иновациите	Компонент 2: Научни изследвания и иновации	
	транспорта, по-специално към неговата устойчивост,	Компонент 8: Транспортна свързаност	
	водите, отпадъците и енергийната инфраструктура и енергийната ефективност, като отчита регионалните различия	Компонент 4: Нисковъглеродна икономика; Компонент 6: Устойчиво селско стопанство, ИНВЕСТИЦИЯ 1: Реконструкция, възстановяване и модернизация на държавния хидромелиоративен фонд в Република България за устойчиво управление на водите и адаптиране към климатичните промени; Компонент 9: Местно развитие	
	и подобрява бизнес средата	Компонент 10: Бизнес среда	

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост	Други механизми (СП, национален бюджет, ...)	
<p>4. Да подобри пригодността за заетост чрез засилване на уменията, включително на цифровите умения. Да повиши качеството, приложимостта на пазара на труда и приобщаващия характер на образованието и обучението, по-специално за ромите и другите групи в неравностойно положение. Да предприеме мерки за социално приобщаване чрез подобряване на достъпа до интегрирани социални услуги и услуги по заетостта и по-ефективно подпомагане на минималните доходи. Да подобри достъпа до здравни услуги, включително чрез намаляване на плащания от страна на пациентите и справяне с недостига на медицински специалисти.</p>	<p>Да подобри пригодността за заетост чрез засилване на уменията, включително на цифровите умения</p>	<p>Компонент 1: Образование и умения; Компонент 6: Устойчиво селско стопанство, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Дигитализация на процесите от фермата до трапезата; Компонент 11: Социално включване, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания, ИНВЕСТИЦИЯ 3: Развитие на регионален административен капацитет за модернизация на предприятията на социалната и солидарна икономика и въвеждане на индивидуализирани решения</p>		
	<p>Да повиши качеството, приложимостта на пазара на труда и приобщаващия характер на образованието и обучението, по-специално за ромите и другите групи в неравностойно положение</p>	<p>Компонент 1: Образование и умения;</p>		
	<p>Да предприеме мерки за социално приобщаване чрез подобряване на достъпа до интегрирани социални услуги и услуги по заетостта и по-ефективно подпомагане на минималните доходи. Да подобри достъпа до здравни услуги, включително чрез намаляване на плащания от страна на пациентите и справяне с недостига на медицински специалисти.</p>	<p>Да предприеме мерки за социално приобщаване чрез подобряване на достъпа до интегрирани социални услуги и услуги по заетостта</p>	<p>Компонент 11: Социално включване</p>	
	<p>по-ефективно подпомагане на минималните доходи</p>	<p>по-ефективно подпомагане на минималните доходи</p>	<p>Компонент 11: Социално включване, РЕФОРМА 1: Усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез приемане на Кодекс за социална подкрепа и подзаконова нормативна уредба</p>	
	<p>Да подобри достъпа до здравни услуги, включително чрез намаляване на плащания от страна на пациентите и справяне с недостига на медицински специалисти</p>	<p>Да подобри достъпа до здравни услуги, включително чрез намаляване на плащания от страна на пациентите и справяне с недостига на медицински специалисти</p>	<p>Компонент 12: Здравеопазване</p>	
<p>2020</p>				

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост	Други механизми (СП, национален бюджет, ...)
<p>1. В съответствие с общата клауза за дерогация, да предприеме всички необходими мерки за ефективно справяне с пандемията, поддържане на икономиката и подпомагане на последващото възстановяване.</p> <p>Когато икономическите условия позволяват това, да провежда фискални политики, насочени към постигане на благоразумни средносрочни фискални позиции и гарантиране на устойчивостта на дълга, като същевременно засили инвестициите.</p> <p>Да мобилизира достатъчно финансови ресурси за укрепване на устойчивостта, достъпността и капацитета на здравната система и да гарантира балансирано географско разпределение на здравните работници.</p>	<p>В съответствие с общата клауза за дерогация, да предприеме всички необходими мерки за ефективно справяне с пандемията, поддържане на икономиката и подпомагане на последващото възстановяване</p>	<p>Всички компоненти</p>	<p>Ще бъде предоставена допълнителна информация</p>
	<p>Когато икономическите условия позволяват това, да провежда фискални политики, насочени към постигане на благоразумни средносрочни фискални позиции и гарантиране на устойчивостта на дълга, като същевременно засили инвестициите</p>	<p>Всички инвестиции</p>	<p>Ще бъде предоставена допълнителна информация</p>
	<p>Да мобилизира достатъчно финансови ресурси за укрепване на устойчивостта, достъпността и капацитета на здравната система и да гарантира балансирано географско разпределение на здравните работници</p>	<p>Компонент 12: Здравеопазване</p>	<p>Ще бъде предоставена допълнителна информация</p>

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост	Други механизми (СП, национален бюджет, ...)
2. Да осигури подходяща социална закрила и основни услуги за всички и да засили активните политики по отношение на пазара на труда. Да подобри достъпа до работа от разстояние и да насърчи цифровите умения и равния достъп до образование. Да отстрани недостатъците по отношение на адекватността на схемата за минимален доход.	Да осигури подходяща социална закрила и основни услуги за всички	Компонент 11: Социално включване	Ще бъде предоставена допълнителна информация
	да засили активните политики по отношение на пазара на труда	Компонент 1: Образование и умения, ИНВЕСТИЦИЯ 3: Обучения за цифрови умения и изграждане на национална онлайн платформа за обучение на възрастни	
	Да подобри достъпа до работа от разстояние	Компонент 7: Цифрова свързаност	Ще бъде предоставена допълнителна информация
	да насърчи цифровите умения и равния достъп до образование.	Компонент 1: Образование и умения	
	Да отстрани недостатъците по отношение на адекватността на схемата за минимален доход.	Компонент 1: Образование и умения	
	Да отстрани недостатъците по отношение на адекватността на схемата за минимален доход	Компонент 11: Социално включване, РЕФОРМА 1: Усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез приемане на Кодекс за социална подкрепа и подзаконова нормативна уредба	
3. Да рационализира и да ускори процедурите за предоставяне на ефективна подкрепа за малките и средните предприятия и самостоятелно заетите лица, като гарантира също така, че те имат	Да рационализира и да ускори процедурите за предоставяне на ефективна подкрепа за малките и средните предприятия и самостоятелно заетите лица	Компонент 3: Интелигентна индустрия, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Програма за икономическа трансформация	
	достъп до финансиране и гъвкави условия за плащане	-	Ще бъде предоставена допълнителна информация

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост	Други механизми (СП, национален бюджет, ...)
<p>непрекъснат достъп до финансиране и гъвкави условия за плащане. Да даде приоритет на готови за изпълнение публични инвестиционни проекти и да стимулира частните инвестиции, за да се ускори икономическото възстановяване. Да съсредоточи инвестициите в областта на зеления и цифровия преход, по-специално в областта на чистото и ефективно производство и използване на енергията и ресурсите, екологичната инфраструктура и устойчивия транспорт, като допринася за постепенната декарбонизация на икономиката, включително във въглеводородните региони.</p>	<p>Да даде приоритет на готови за изпълнение публични инвестиционни проекти и да стимулира частните инвестиции, за да се ускори икономическото възстановяване</p>	<p>Всички инвестиции</p>	<p>Ще бъде предоставена допълнителна информация</p>
	<p>Да съсредоточи инвестициите в областта на чистото и ефективно производство</p>	<p>Компонент 2: Научни изследвания и иновации, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките (БАН) в сферата на зелените и цифровите технологии; Компонент 4: Нисковъглеродна икономика, РЕФОРМА 1: Създаване на Национален фонд за декарбонизация, РЕФОРМА 3: Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия, РЕФОРМА 5: Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход, ИНВЕСТИЦИЯ 4: Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна икономика, РЕФОРМА 6: Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород, ИНВЕСТИЦИЯ 5: Проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура, подходяща за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива, ИНВЕСТИЦИЯ 6: Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз</p>	
	<p>ефективно използване на енергията и ресурсите</p>	<p>Компонент 2: Научни изследвания и иновации, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките (БАН) в сферата на зелените и цифровите технологии; Компонент 3: Интелигентна индустрия, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Програма за икономическа трансформация; Компонент 4: Нисковъглеродна икономика, РЕФОРМА 1: Създаване на Национален фонд за декарбонизация, РЕФОРМА 2: Разработване на дефиниция на "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергийна ефективност за целите на финансирането на проекти за енергийна ефективност,</p>	

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост	Други механизми (СП, национален бюджет, ...)
		ИНВЕСТИЦИЯ 1: Енергийна ефективност в сграден фонд, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Програма за финансиране на единични мерки за енергийна ефективност в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи, ИНВЕСТИЦИЯ 3: Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление, РЕФОРМА 3: Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия, РЕФОРМА 4: Обслужване на едно гише; Компонент 5: Биоразнообразие; Компонент 6: Устойчиво селско стопанство;	
	инвестиции в екологичната инфраструктура	Компонент 9: Местно развитие	
	инвестиции в устойчивия транспорт	Компонент 8: Транспортна свързаност	
	постепенна декарбонизация на икономиката, включително във въгледобивните региони	Компонент 1: Образование и умения, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Модернизиране на образователните институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации, Компонент 2: Научни изследвания и иновации; Компонент 3: Интелигентна индустрия; Компонент 4: Нисковъглеродна икономика; Компонент 8: Транспортна свързаност; Компонент 11: Социално включване, ИНВЕСТИЦИЯ 1: Продължаваща подкрепа за деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания; Компонент 12: Здравеопазване, ИНВЕСТИЦИЯ 1: Модернизация на материалната база и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението на опорни държавни и общински лечебни заведения, ИНВЕСТИЦИЯ 3: Модернизация и развитие на психиатричната помощ	
	Да сведе до минимум административната тежест за предприятията	Компонент 10: Бизнес среда	Ще бъде предоставена допълнителна информация
4. Да сведе до минимум административната тежест	подобряване на ефективността на публичната администрация	Компонент 10: Бизнес среда	Ще бъде предоставена допълнителна информация

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост	Други механизми (СП, национален бюджет, ...)
за предприятият а чрез подобряване на ефективността на публичната администрация и укрепване на електронното управление.	укрепване на електронното управление	Компонент 10: Бизнес среда	
Да гарантира ефективното функциониране на рамката за несъстоятелност	Да гарантира ефективното функциониране на рамката за несъстоятелност	Компонент 10: Бизнес среда, РЕФОРМА 4: Повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация	
Да увеличи усилията за осигуряване на адекватна оценка и намаляване на риска, ефективен надзор и прилагане на рамката за борба с изпирането на пари.	Да увеличи усилията за осигуряване на адекватна оценка и намаляване на риска, ефективен надзор и прилагане на рамката за борба с изпирането на пари.		
Да увеличи усилията за осигуряване на адекватна оценка и намаляване на риска, ефективен надзор и прилагане на рамката за борба с изпирането на пари.	Да увеличи усилията за осигуряване на адекватна оценка и намаляване на риска, ефективен надзор и прилагане на рамката за борба с изпирането на пари.		

3. Кохерентност

Планът за възстановяване и устойчивост представя вижданията на правителството и обществото за начина, по който трябва да бъдат адресирани структурни проблеми в икономиката чрез вътрешно съгласувана и последователна комбинация от реформи и инвестиции. Планът включва 48 инвестиции и 31 реформи. Концентрацията на реформаторските усилия е най-висока в компонентите „Бизнес среда“ и „Нисковъглеродна икономика“.

Фокусът върху по-нататъшното подобряване на средата за правене на бизнес в страната е логичен, предвид икономическите

турбуленции, свързани с пандемията COVID-19. Освен прякото подпомагане, което правителството предоставя на бизнеса в хода на икономическата криза, мощен инструмент за подкрепа е именно облекчаването на условията, при които той оперира. Своевременните усилия и резултати в тази посока са важни и защото имат потенциала да привлекат чуждестранни инвестиции във времена, в които мултинационалният капитал изгражда стратегии за преодоляване на смущенията във веригата на доставките, включително чрез преалокиране на мощности и ресурси. Не на последно място, ползотворните усилия за подобряване на бизнес средата са предпоставка за допълнително нарастване на ефективността на всички останали инвестиции, включени в Плана. Ето защо, за повишаване на потенциала за устойчив растеж на икономиката и подобряване на нейната устойчивост на шокове структурните предизвикателства, свързани с инвестиционната среда, се разглеждат от правителството като приоритетни за адресиране.

Сериозното присъствие в Плана на темата „*нисковъглеродна икономика*“ дава ясен знак за мястото, което тя заема в йерархията на правителствените приоритети. Усилията за декарбонизация, освен като знак за осъзната отговорност към бъдещите поколения и съпричастност към общоевропейските цели, трябва да бъдат разглеждани и през призмата на националния интерес. Високата зависимост от внос на (изкопаеми) енергийни ресурси предоставя и икономически аргументи за интервенции, насочени към оползотворяване на местния потенциал за „чисто“ производство. Същевременно, интензифицирането на усилията за повишаване на енергийната ефективност би довело до нарастване и на икономическата (заради подобрена конкурентоспособност), и на социалната (повишен жизнен стандарт) устойчивост на шокове.

Свързаността (в различните ѝ измерения – цифрова, транспортна) е друга приоритетна тема в Плана за възстановяване. При това, гореспоменатите два приоритета са втъкани в стратегическия подход към свързаността – интервенциите в транспортна свързаност са планирани така, че да допринасят за декарбонизацията на сектора, а реформаторските и инвестиционни намерения както по отношение на цифрова, така и за транспортна свързаност, имат за опосредствана цел подобряването на бизнес средата.

Подобряването на свързаността, освен пряк ефект по отношение на устойчивостта на шокове (на икономиката и обществото), има значим ефект и по отношение на териториалното сближаване – тема, която на пръв поглед не присъства значимо в Плана за възстановяване и устойчивост, но всъщност е вплетена хоризонтално във всички негови компоненти и стълбове: транспортните връзки са с акцент върху Северна България, предвид изоставането ѝ в инфраструктурен план; основна цел на цифровата свързаност е преодоляването на териториалните дисбаланси, свързани с разпространението на широколентовия достъп; привидно секторният компонент „Устойчиво селско стопанство“ интервенира и в посока намаляване на различията по оста градски-селски райони; една от реформите на компонент „Здравеопазване“ е насочена към елиминиране на небалансираното географско разпределение на здравните работници и т.н. Икономическата теория и практика са доказали, че инвестициите в териториално сближаване, освен очевидната връзка със социалната устойчивост, имат позитивен ефект и в икономически план – при това, не само в изоставашите райони, предмет на интервенциите.

Човешкият фактор е друг, хоризонтално втъкан във всички компоненти на Плана елемент, като заема централно място в поне три от тях. Основен принцип при изготвянето на документа и стремеж при разработването на политиките е осигуряването на равен достъп на всички членове на обществото до обществени блага (образование, здравеопазване, и т.н.). Нарочни усилия са посветени на уязвимите групи, които са застрашени от социално изключване и които поради социалния си статус имат най-ниска социална устойчивост към шокове.

Ясно изразен в документа е и фокусът към двойния преход. При това, този фокус е обусловен не толкова от наложената в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост тематична концентрация, колкото от стремежа да се отговори на предизвикателствата на кризата. Аргумент в тази посока е фактът, че поставените в Регламента цели са надхвърлени значително, като зелените и цифровите измерения на Плана достигат, съответно, 47% и 28% от общите ресурси. Освен усилията за намаляване на въглеродния отпечатък, Планът отделя внимание и на други аспекти от зеления преход, като управлението на водите и борбата с климатичните

промени, съхранението на биологичното разнообразие, фокусиране на научно-изследователската дейност върху климатичните и екологични предизвикателства и др. От друга страна, в контекста на цифровия преход, планираните интервенции в почти всички области на политиката предвиждат елементи, опосредстващи цифровата трансформация. Следва специално да бъде споменато, например, усилието за повишаване на цифровите умения на населението, което присъства и като нарочна интервенция, и като налаган реформаторски модел в системата на образованието, и като допълващ нюанс в планираните интервенции в други области на политиката (от култура до земеделие).

ЧАСТ 2: ОПИСАНИЕ НА РЕФОРМИТЕ И ИНВЕСТИЦИИТЕ

Планът е структуриран в четири стълба:

- **Иновативна България** – целящ повишаването на конкурентоспособността на икономиката и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж – **25.8%** от ресурсите по Плана;

- **Зелена България** – с фокус върху устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план – **34.8%** от ресурсите по Плана;

- **Свързана България** – акцентиращ на осигуряването на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на районите на страната, каквито са подобряването на транспортната и цифрова свързаност, както и насърчаването на местното развитие, стъпвайки на специфичния местен потенциал – **22.5%** от ресурсите по Плана;

- **Справедлива България** – със специален фокус върху групите и индивидите в неравностойно положение за постигане на по-включващ и по-устойчив растеж и споделен просперитет за всички, както и с акцент върху изграждането на ефективни и отговорни публични институции, чувствителни към нуждите на бизнеса и потребностите на гражданите – **16.9%** от ресурсите по Плана.

2.А ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ

В рамките на този стълб са групирани намеренията на правителството в следните ключови области:

Компоненти	Реформи
<ul style="list-style-type: none">- Образование и умения- Научни изследвания и иновации- Интелигентна индустрия	Комплексна образователна реформа в предучилищното, училищното образование и ученето през целия живот; Реформа във висшето образование; Изпълнение на обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в полза на по-доброто икономическо и обществено развитие на страната; Актуализиране на стратегическата рамка на индустриалния сектор; Изграждане на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми

2.А.1. Образование и умения

а) Описание на компонента

<p>Резюме ОБРАЗОВАНИЕ И УМЕНИЯ</p> <p>Област на политиката: образование, пазар на труда.</p> <p>Цел: Целта на политиката е повишаване на качеството и обхвата на образованието и обучението с акцент върху придобиване на аналитични умения и развиване на креативна мисъл, увеличавайки способностите на хората за своевременна адаптация към технологичната трансформация и произтичащите промени в пазара на труда. Ускорено модернизиране и цифровизиране на образователните подходи, методи и практики. Повишаване на цифровите умения на работната сила и фокусиране на активните мерки на пазара на труда за повишаване на квалификацията и уменията на работната сила за постигане на по-добро съответствие с развитието на пазара на труда.</p>

Реформи и/или инвестиции:

- Комплексна образователна реформа в предучилищното, училищното образование и ученето през целия живот;
- Реформа във висшето образование;
- Създаване на национална STEM среда за умения на утрешния ден;
- Модернизиране на образователните институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации;
- Обучения за цифрови умения и изграждане на национална онлайн платформа за обучение на възрастни;
- Изграждане на центрове за личностно развитие на ученици и младежи в подкрепа на устойчивото възстановяване на общините.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 1 497.4 млн. лв., изцяло за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост.

б) Основни предизвикателства

COVID-19 пандемията и предприетите мерки за ограничаване на разпространението ѝ поставиха сериозно предизвикателство пред образователната система в страната. В условията на извънредно положение и с наложени ограничения за придвижване и социални контакти училищното образование трябваше да премине в дистанционен режим през пролетта на 2020 г. Всички училища въведоха обучение от разстояние чрез облачни платформи или други средства за взаимодействие, комбинирайки синхронно и асинхронно обучение. Беше създадена национална цифрова библиотека, подпомагаща учителите да споделят уроци и учебни материали. За приспособяване на учебния процес към новата действителност бяха закупени и предоставени за ползване преносими компютри, устройства за достъп и предплатени пакети за интернет. По оценки на Министерството на образованието и науката обаче над 10% от учениците в страната не са били обхванати в обучение от разстояние, т.к. не са разполагали с устройства, които да им позволят пълноценно

включване в обучителния процес. След разхлабването на предприетите ограничителни мерки, учебната 2020/2021 година започна присъствено, но динамиката на разпространението на заразата през месец ноември наложи повторно преминаване на системно ниво към обучение от разстояние. Това налага предприемане на адекватни мерки за обезпечаване правото на образование на всяко дете и млад човек.

В допълнение към срещнатите в кризата трудности, образователната система в страната е изправена и пред някои структурни предизвикателства, чието адресиране в годините все още не е довело до цялостното им разрешаване. Нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс, както и за възможността на икономиката бързо да се адаптира и възстановява от кризисни ситуации и шокове. Въпреки продължаващите усилия за модернизирание на системата за образование и обучение, подобряването на нейното качество, приложимост за пазара на труда и приобщаващ характер продължава да бъде предизвикателство в България, което ограничава възможностите на страната за бърза конвергенция към икономическото и социалното състояние на ЕС. През последните години се наблюдава подобряване на образователната структура на населението, при нарастване на дела на завършилите висше образование и намаляване на броя на хората с основно и по-ниско образование, но постигнатият дял на завършилите висше образование сред лицата на възраст 30-34 години остава все още под националната цел по стратегията „Европа 2020“ от 36% (32.5% за 2019 г.). Средните резултати на учениците в България по четене, математика и природни науки (PISA) остават значително под средните за ЕС, като страната има един от най-високите дялове на ученици със слаби резултати в трите области. През 2019 г. процентът на преждевременно напусналите системата на образованието и обучението е 13.9%, което все още е над националната цел на България по стратегията „Европа 2020“ от 11% и средното за ЕС равнище от 10.6%. Делът на преждевременно напусналите училище е особено голям в селските райони и сред ромите. Продължават да са налице предизвикателствата, свързани с модернизирание, интернационализиране и адаптиране на университетите в контекста на цифровата и индустриалната трансформация.

Същевременно, проблеми свързани с приложимостта на образованието за реализация на пазара на труда, ниската степен на участие на възрастното население в обученията за квалификация и преквалификация, незадоволителното ниво на цифрови умения на работната сила и т.н. възпрепятстват способността на икономиката бързо да се приспособи към новите условия, които са резултат от кризата, както и да се гарантира бързо възстановяване на икономиката. Демографските тенденции и увеличаващият се недостиг на умения означават, че България трябва да инвестира повече в квалификацията на своята настояща и бъдеща работна сила. Нуждата от повишаване на квалификацията и преквалификация на възрастното население е голяма, но участието в обученията за възрастни е слабо (2.0% за 2019 г., което е значително под средното за ЕС равнище от 11.3%). Общото равнище на основните дигитални умения в страната е сред най-ниските в ЕС. Делът на лицата с поне основни умения в областта на цифровите технологии е около 29% от българското население на възраст 16-74 г., докато средно за ЕС този дял е 58%. Едва 11% от лицата притежават умения над основните, което представлява една трета от средната стойност за ЕС.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 2 от 2020 г., както и СП 4 от 2019 г. Реформа 1 и 2 целят повишаване на качеството на образователната система и приложимостта на образованието за реализация на пазара на труда. Инвестиция 3 предоставя нов инструмент в палитрата на активните мерки на пазара на труда. Същевременно, отделни елементи от реформаторските усилия (ориентацията към STEM и развитието на когнитивните умения в училищното образование, както и избрания модел на реформата на висшето образование) създават предпоставки за разгръщане на научно-изследователска и иновационна дейност, като по този начин адресират косвено и СП 3/2019. Компонентът ще има косвен принос и по изпълнените на други Специфични препоръки на Съвета за страната, напр. повишаване на енергийната ефективност (СП 3/2019, СП 4/2020), като по този начин ще способства постигането на задачите на зеления преход. Хоризонтален елемент, застъпен в почти всички мерки в рамките на компонента, е изграждането на

цифрови умения, необходими за посрещане предизвикателствата на цифровия преход.

Инвестициите в образователната система създават условия за едновременно постигане на целите за повишаване на икономическата и социалната устойчивост на шокове. От една страна, те са мощен инструмент за социално включване, а същевременно водят до натрупване на човешки капитал и умения, позволяващи както реализация на пазара на труда от гледна точка на индивида, така и растеж на производителността на труда в макроикономически план. Повишаването на обхвата в образователната система, което експлицитно или имплицитно се цели с реформа 1, инвестиция 2 и инвестиция 4, е инвестиция с икономическа и обществена полза.

Компонентът е в унисон с една от общоевропейските знакови инициативи – „Преквалификация и повишаване на квалификацията“ (Reskill and Upskill), като основен принос в постигането на целите на ниво ЕС се очаква от инвестиции 3 и 1, както и от изразените реформаторски намерения, докато инвестиция 2 ще има предимно косвен принос в тази посока.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Комплексна образователна реформа в предучилищното и училищното образование и учене през целия живот**

За подобряване качеството и приложимостта на образованието се изпълнява комплексна и многоаспектна образователна реформа, засилваща фокуса върху изграждане на умения и ключови компетентности от ранна възраст.

1. Разработване и приемане на изменения и допълнения в Закона за предучилищното и училищното образование (Q3/2020)

Приетите изменения в нормативната уредба представляват част от комплексна образователна реформа за ориентиране на системата на образование към усвояване на компетентности и прилагането им в практиката, актуализация на учебните програми, създаване, приложение и разпространение на иновациите, разширяване на обхвата на образованието, надграждане на успешни практики и умения за дистанционно

обучение, ориентация към STEM и развитие на когнитивните умения. Въвежда се задължително предучилищно образование от 4-годишна възраст, с което се създават условия за формиране на познавателни и социално-емоционални умения, необходими за училищно обучение и в тази връзка – за превенция на отпадането и повишаване на образователните резултати. Същевременно се създават условия за по-голяма гъвкавост при използването на иновативни методи и на технически средства за различни форми на обучение от разстояние в електронна среда с цел превенция по време на извънредни обстоятелства и възможности за непрекъсваемост на учебния процес;

2. Разработване и приемане на изменения и допълнения в подзаконовата нормативна уредба (Q4/2020)

Измененията в Наредба № 9 от 2016 г. за институциите в системата на предучилищното и училищното образование разширяват възможностите за създаване на иновативни училища, което позволява подобряване качеството на образованието чрез разработването на нови средства, методи, дейности, организация и среда;

Актуализацията на Наредба № 10 от 2016 г. за организация на дейностите в училищното образование създава условия за разширяване възможностите за учене в електронна среда, с което подобряват достъпа и качеството на образованието;

Промените в Наредба № 7 от 2016 г. създават условия за профилираната подготовка подобряват качеството на оценяването;

Наредба № 24 от 2020 г. за физическата среда и информационното и библиотечното осигуряване на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие променя изискванията към физическата среда в образователните институции, като поставя изисквания за осигуряване на качествено и включващо образование. Предстои обществено обсъждане на проект на нова наредба за управление на качеството, с която да се определя държавният образователен стандарт за управление на качеството в институциите на образованието;

3. Разработване и приемане на Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030) (Q1/2021)

Изготвен е проект на стратегическия документ, като са проведени широки обществени обсъждания. Предстои приемането му от Министерския съвет. В проекта са заложени основни принципи и приоритети в развитието на образователната система до 2030 г. Формулирани са конкретни цели и мерки за тяхното изпълнение за постигане в сферата на предучилищното и училищното образование на по-голям достъп до образование, повишен обхват, повишено качество, кариерно ориентиране, дигитализация на учебния процес, развити иновативни дейности, устойчиво и екологично развитие, формиране нагласи за учене през целия живот, високо квалифицирани педагогически специалисти, развита модерна и иновативна образователна среда, както и образователна подготовка, отговаряща на нуждите на пазара на труда.

- **Реформа 2: Реформа във висшето образование**

Реформата предвижда промени в нормативната и стратегическата рамка на висшето образование:

1. Разработване и приемане на изменения и допълнения в Закона за висшето образование (Q1/2020)

Заложените реформи поставят за цел споделяне на отговорността за развитието на висшето образование и висшите училища между Министерството на образованието и науката, от една страна, и ректорските ръководства - от друга, като стимулират модернизирването на висшите училища и създаването на условия за активна научно-изследователска дейност, трансфер и комерсиализация на знания и технологии, подмладяване на преподавателския състав и привличане и оставане на млади учени, повишаване на качеството на преподаването и увеличаване на изискванията към студентите;

2. Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021-2030 г. (Q4/2020)

Приоритизирани са областите за реформи: повишаване на качеството чрез осъвременяване на съдържанието, методите и формите на обучение, ускорено модернизирване и дигитализиране на образователните подходи, методи и

практики, осигуряване на достъп до висше образование и учене през целия живот, което подпомага личностното развитие и професионалната реализация. Наред с това се предвижда засилване на ролята на научните и научно-приложните изследвания, иновациите и предприемаческите умения.

- **Инвестиция 1: Създаване на национална STEM среда за умения на утрешния ден**

Проектът⁵ цели изграждане на цялостна образователна STEM среда в българските училища, включваща обновяване, модернизиране и създаване на ново пространство, което позволява качествено образование – лабораторен комплекс и среда за проектна компетентност и работа в екип извън класическата система на класната стая. Проектът надгражда постигнатото след успешния старт на Националната програма „Изграждане на училищна STEM среда“. В образователната среда ще се развиват и надграждат лаборатории за придобиване на умения и работа по проекти чрез съвременно оборудване за експериментална работа във всички STEM области и внедряване на дигитални технологии, включително такива, които позволяват да се работи интердисциплинарно, синхронно и асинхронно и основно с цел да се повиши дигиталната грамотност и мотивацията за учене и да насърчи интереса и умения в дисциплините и областите, свързани с природни и инженерни науки, изкуствен интелект, роботика, ИТ, природни науки, но също така и лингвистични познания, в областта на изкуствата и др. Ще бъде разширен комбинираният метод за преподаване (лице в лице и от дистанция) чрез разработване на иновативни учебни единици и въвеждане на нови методи на преподаване (проектно и проблемно-базирано, изследователско обучение и др.), които позволяват висока ефективност на образователния процес в различни условия на провеждане (синхронно и асинхронно, в комбинация от присъствено, в електронна среда или комбинирано). Паралелно е предвидена нарочна дейност по проекта за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти, насочена към усъвършенстване на дигиталните

⁵ Вж. приложение № П1

умения и на уменията за иновативно преподаване в контекста на прилагането на компетентностния подход. Целта е придобиване на практически умения с разработване и прилагане на иновативни учебни часове и учебни предмети, въвеждане на нови интегрирани учебни предмети (физико-химия, екология, изкуствен интелект, роботика и др.) и въвеждане на нови методи на преподаване (проектно и проблемно-базирано преподаване, изследователско обучение и др.). Проектът ще допринесе за насърчаване на цифровите умения и равния достъп до образование. Общият планиран ресурс е 552.4 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

- **Инвестиция 2: Модернизирани образователни институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации**

Проектът⁶ цели създаване на условия за равен достъп до образование чрез изграждане на благоприятна, включваща, иновативна, подкрепяща и мотивираща образователна среда. За осигуряване на цялостен обновен облик на образователните институции и създаване на по-привлекателни условия за учене, дейности по интереси, спорт и отдих на учащите ще бъдат осъществени дейности за ремонт, реконструкция, обновяване, изграждане на инсталации за използване на алтернативни източници на енергия, отопление, вентилация и охлаждане на сградния фонд, озеленяване и други. Приоритетно ще бъде финансирано и извършването на цялостни ремонти и изграждане на детски градини, училища и общежития и кампуси за осигуряване на благоприятни условия за живеене, за обучение, възпитание, социализация и развитие на учащите. Общият планиран ресурс е 604.6 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Инвестиция 3: Обучения за цифрови умения и изграждане на национална онлайн платформа за обучение на възрастни**

Проектът⁷ ще се реализира в два компонента, предвиждащи, от една страна, предоставяне на обучения за придобиване и валидиране на базови цифрови умения и компетенции от

⁶ Вж. приложение № П2

⁷ Вж. приложение № П3

работната сила в съответствие с новите потребности на пазара на труда и навлизането на цифровите технологии в социално-икономическите процеси, както и разработването и внедряването на виртуална платформа за онлайн обучение – от друга.

Безвъзмездното и общодостъпно обучение за лицата от целевата група (безработни и заети лица) за постигане на необходимите базови цифрови умения и компетенции е мотивирано от изключително ниските понастоящем нива на тези умения в национален план. За нуждите на обученията ще бъде разработена единна учебна програма, както и единни ресурси за обучение и инструменти за оценка, съгласно Европейската рамка за дигитални компетенции DigComp2.1. Обученията ще се предоставят от обучаващи организации, регистрирани в електронния модул на виртуалната платформа за електронно обучение (която се създава паралелно). Регистрацията на доставчиците на обучение ще става след попълване на заявление и проверка на обстоятелствата. Лицата от целевите групи, желаещи да се обучават за придобиване на базови цифрови умения и компетенции, ще се регистрират в електронния модул на виртуалната платформа за електронно обучение. След одобрение на лицето ще се генерира „електронен ваучер“ за обучение, който ще даде възможност на лицето да се включи в обучение за базови цифрови умения и компетенции в избрана от него обучаваща организация от списъка на обучаващите организации в модула. За лицата, които нямат достъп до интернет или имат затруднения с регистрацията, ще се оказва съдействие на място в дирекции „Бюро по труда“. Компонентът предвижда и механизъм за сертифициране на придобитите умения и компетенции чрез полагане на изпит по разработените единни инструменти за оценка в сертифициращ център, избран от обучаваното лице на случаен принцип от списъка на сертифициращите центрове в електронния модул във виртуалната платформа за електронно обучение. Сертифициращите центрове няма да имат право да валидират базови цифрови умения и компетенции на лица, участващи в обучения, организирани от тях. Изграденият механизъм за сертифициране на цифрови умения и компетенции може да

бъде използван и за валидиране на умения, придобити чрез самостоятелно учене. Данните за лицата, на които са издадени сертификати, ще се вписват в електронния модул на виртуалната платформа. По този начин ще може да се проследи каква част от регистрираните за обучение лица са придобили успешно базови цифрови умения и компетенции и са получили сертификат (ефект от обучението), както и ще може да се проследи степента на валидиране на цифрови умения и компетенции като цяло. В електронния модул ще се поддържа и електронен архив на издадените сертификати. Общият планиран ресурс за компонента е 192 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

Изграждането на виртуалната платформа за онлайн обучение цели повишаване на качеството и пригодността за заетост на работната сила чрез разширяване на достъпа и предоставяне на повече възможности за качествено обучение, използвайки възможностите на цифровите технологии. Предвидените основни дейности включват: изграждане и развитие на виртуална платформа за електронно обучение, разработване на методики и електронно учебно съдържание, провеждане на обучения за обучители, изграждане и поддръжка на мрежа от дигитални клубове с осигуряване на съвременно оборудване с компютри и друга техника и достъп до интернет, където лицата ще могат да се включат в електронно обучение, подпомагани от наставници. Дигиталните клубове ще бъдат изградени/адаптирани в сгради на общини, областни информационни центрове, библиотеки, читалища, дирекции „Бюро по труда“, и др. по места на цялата територия на страната. Дигиталните клубове ще бъдат със свободен безплатен достъп за всички заинтересовани лица, като с предимство ще се ползват от лица, които не притежават собствено оборудване и интернет. Ще бъде създадена интерактивна карта на дигиталните клубове, която ще бъде публикувана на виртуалната платформа за електронно обучение. Ще бъде създадена единна информационна база данни за онлайн курсове за обучение, а платформата ще бъде интегрирана с националната база данни на пазара на труда, информационната система за оценка на компетенциите, платформата за доставчиците на обучение на Агенцията по

заетостта, електронния регистър на центровете за професионално обучение на Националната агенция за професионално образование и обучение и др. Общият планиран ресурс за компонента е 87.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

Общият планиран ресурс за целия проект е 279.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Инвестиция 4: Изграждане на центрове за личностно развитие на ученици и младежи в подкрепа на устойчивото възстановяване на общините**

Мярката⁸ ще подкрепя формирането, развитието и реализацията на учениците и младите хора чрез изграждането на мултифункционални центрове, които осигуряват както съвременна материалната база, така и прилагането на иновативни подходи в работата с тези възрастови групи. Ще бъде следван и надграден моделът за изграждане на младежки центрове в градовете Пловдив, Стара Загора, Добрич и Враца с подкрепата на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Ще бъдат разработени и следвани конкретни дейности и политики, насочени към младите хора в посока повишаване на цифровите умения, развитие на предприемаческата грамотност, на общата и финансовата грамотност, развиване на специфични меки умения, които подпомагат социалното включване и пригодността за заетост. Поддържането на интереса на учениците и младите хора към образованието и придобиването на нови умения, участие в съвместни инициативи и споделяне на общи ценности с техни връстници, вкл. участие в национални и международни инициативи, ще спомогне не само за интеграцията и социализацията на младежи от уязвими групи, но ще позволи формирането на положителна нагласа сред младите хора за развитие и реализация в България. Проектът предвижда включването на поне 15 000 ученици и младежи в дейностите на центровете, както и поне 2 000 млади хора, преминали през специализирани обучения за повишаване на професионалната им компетентност, включително дигитална, финансова, за

⁸ Вж. приложение № П4

предприемачество. Допълнително тази програма би имала реален ефект върху създаването на нови работни места в общините, като за целия проект се предвиждат поне 170 на брой. Общият планиран ресурс е 60.0 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

За оказване на трайно въздействие върху реформата в образованието проектите, включени в Плана за възстановяване и устойчивост ще се съчетават с предвидените в Програма „Образование 2021-2027 г.“ дейности за цифрова трансформация на образованието и насърчаване на образователните иновации в предучилищното и училищното образование.

В по-широк план, проектите допълват целенасочените усилия по Програма „Образование 2021-2027 г.“ за ранно детско развитие и разширяване на обхвата на образователната система при осигуряване на равен достъп, модернизиране на учебните програми и съдържание, подпомагане на професионалното развитие на учителите. Усилията са насочени към повишаване на приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация като ще бъдат подкрепени и реформите в професионалното и висшето образование с цел засилване на връзките между тях, с науката и с динамичните нужди на пазара на труда и улесняване на прехода от образование към заетост.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Част от предвидените интервенции (най-вече инвестиция 2) ще имат за пряк ефект от реализацията им повишаване на енергийната ефективност, свързан с обновяването на сградния фонд на учебните заведения. Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията. Като включва 40% климатични разходи (вж. Таблица xxx по-долу), този компонент допринася за 37% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Хоризонтален елемент, застъпен в почти всички мерки в рамките на компонента, е изграждането на цифрови умения, необходими за посрещане предизвикателствата на цифровия преход. Това е особено належащо предвид сериозното изоставане на страната в сравнение с другите държави-членки на ЕС. Делът на лицата с поне основни умения в областта на цифровите технологии е около 29% от българското население на възраст 16-74 г., докато средно за ЕС този дял е 58%. Като включва 57% цифрови разходи (вж. Таблица xxx по-долу), този компонент допринася и за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. xxx: Зелено и цифрово въздействие

Short title	Green objectives				Digital objectives	Transition challenges	
	Climate Tag	Environmental Tag	Intervention field	DNSH		Green	Digital
	Компонент 1: Образование и умения	40%				57%	604,597
РЕФОРМА 1: Комплексна образователна реформа в предучилищното, училищното образование и учене през целия живот	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
РЕФОРМА 2: Реформа във Висшето образование	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 1: Създаване на национална STEM среда за умения на утрешния ден	0%	0%	108	yes	100%	0	552,338
ИНВЕСТИЦИЯ 2: Модернизиране на образователните институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации	100%	40%	26	yes	0%	604,597	0
ИНВЕСТИЦИЯ 3: Обучения за цифрови умения и изграждане на национална онлайн платформа за обучение на възрастни, компонент 1 - Национална виртуална платформа	0%	0%	12	yes	100%	0	279,513
ИНВЕСТИЦИЯ 4: Изграждане на центрове за личностно развитие на ученици и младежи в подкрепа на устойчивото възстановяване на общините	0%	0%	99	yes	40%	0	24,000

ж) Ключови етапи, цели и времеви план

В таблица xxx са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Ключови етапи и цели

з) Финансиране и разходи

В таблица xxx са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Прогнозни разходи

Компонент	Инвестиция / реформа	Детайлни разходни разчети		Методологическа информация		Сравнителна информация за разходите от осъществени в миналото		
		Разход в BGN	Описание	Използвана методология	Източник	Разход в BGN	Източник	Възможна препратка към минали програми на ЕС
Образование и умения	Комплексна образователна реформа в предучилищното, училищното образование и ученето през целия живот	0	п/а	п/а	п/а	п/а	п/а	п/а
	Реформа във висшето образование	0	п/а	п/а	п/а	п/а	п/а	п/а
	Създаване на национална STEM среда за умения на утрешния ден	552,337,500	Създаване на национална STEM среда за умения на утрешния ден	Исторически данни от изпълнение предходни проекти, финансирани по Национална програма	отчети за извършени разходи		Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс към таблица 36	
	Модеризиране на образователните институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации	604,759,500	Модеризиране на образователните институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации	Исторически данни от изпълнение предходни проекти по Национална програма	отчети за извършени разходи		Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс към таблица 36	ОПРР 2014-2020
	Обучения за цифрови умения и изграждане на национална онлайн платформа за обучение на възрастни	279,512,819	Обучения за цифрови умения и изграждане на национална онлайн платформа за обучение на възрастни				Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс към таблица 36	
	Изграждане на центрове за личностно развитие на ученици и младежи в ползена на устойчивото възстановяване на обикните	60,000,000	Изграждане на центрове за личностно развитие на ученици и младежи в ползена на устойчивото възстановяване на обикните	Исторически данни от изпълнение предходни проекти	сключени договори		Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс към таблица 36	Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство

2.A.2. Научни изследвания и иновации

а) Описание на компонента

Резюме НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ИНОВАЦИИ

Област на политиката: научни изследвания, иновации.

Цел: Основната цел е осигуряването на благоприятна среда за реализиране на нови продукти и процеси и развитие на иновативни предприятия, като необходима предпоставка за създаване на високотехнологична индустриална база, която да изведе икономиката на нова и по-висока траектория на растеж. Приоритет е засилването и стимулирането на научната дейност във висшите училища, както и цялостно подобряване на научноизследователската инфраструктура и капацитет за развиване на критична маса и познания за справяне с двойния преход и подготовка на регионите за ускорено развитие.

Реформи и/или инвестиции:

- Изпълнение на обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в полза на по-доброто икономическо и обществено развитие на страната;

- Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации;

- Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 365.4 млн. лв., изцяло за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост.

б) Основни предизвикателства

Потенциалът на научните изследвания и иновациите в подкрепа на производителността остава недостатъчно използван. България трябва да отстрани значителната разлика в сравнение със средната стойност за ЕС по отношение на разходите за научно-изследователска и развойна дейност и способността да се запазят и привличат таланти. Публичното финансиране е недостатъчно, а частните инвестиции в научно-изследователска и развойна дейност са монопол на големи мултинационални дружества и са концентрирани в региона на столицата. Голямата разпокъсаност на системата за научни изследвания, развойна дейност и иновации и амортизираната инфраструктура и оборудване не позволяват на инвестициите в областта на научно-изследователската и развойна дейност да допринесат за производителността и растежа. Страната все още се класира в групата на „скромните иноватори“, като основен принос за слабия относителен резултат на България имат качеството на научните изследвания в страната, включително публикационната и патентната активност, взаимовръзките между частните и публичните изследвания, предлагането на високотехнологични и иновативни продукти от българския бизнес и – не на последно място – ниската ефективност на координационните усилия между отделните структури на изпълнителната власт, ангажирани с разработване и прилагане на политики в отделните аспекти на проблема. Общото финансиране, което България е получила по Рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“, се равнява едва на 0,26% от целия бюджет на Програмата, като резултатите показват скромно представяне на страната.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за

изпълнението на аспекти от СП 3 от 2019 г., както и СП 3 от 2020 г. Всички предвидени мерки са насочени към научните изследвания и иновациите и разгръщане на потенциала им за ускоряване на икономическия растеж. В този смисъл, макар и да не се асоциира с очаквания за съществена роля в процеса на икономическо възстановяване в краткосрочен и дори средносрочен план, компонентът има заряда да се превърне в двигател на икономическото развитие на страната в дългосрочен план, като повиши конкурентоспособността ѝ, а следователно – и икономическата устойчивост на шокове. Инвестиция 2 има нарочен фокус върху зеления преход и цифровите технологии, като по този начин ще допринесе за постигането на съответните национални цели.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Изпълнение на обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в полза на по-доброто икономическо и обществено развитие на страната**

Осъществяваната реформа предвижда промени в нормативната и институционална рамка на сектора на научните изследвания и иновациите.

1. Създаване на Държавна агенция за научни изследвания и иновации (Q3/2021)

Институцията ще осъществява политиката в сферата на взаимодействие на научните изследвания, иновациите и технологиите и реформите, свързани с нея, осигурявайки необходимата координация и принос на останалите политики към постигане на заложените цели и приоритети.

Основният подход на тази реформа е екосистемният - изграждането на устойчива научноизследователска и иновационна екосистема, която позволява интензивно развитие и пълноценен принос на всички участници в нея. Агенцията има ключова роля по отношение на разработването, изпълнението и мониторинга на Иновативната стратегия за интелигентна специализация 2021-2027 заедно със синхронизацията с другите стратегически документи и политики, като Националната стратегия за развитие на научните изследвания в България 2017-2030, Националната пътна карта за научна инфраструктура, Индустрия 4.0 и т.н.;

2. Разработване и приемане на необходимата законодателна рамка (Q1/2022)

Ще бъде създадена междуведомствена работна група с представители на Държавната агенция за научни изследвания и иновации, Министерството на образованието и науката и Министерството на икономиката със задача разработване проект на нов Закон за научните изследвания и иновациите, който ще даде нормативните параметри на новата обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите. Проектът на акт ще бъде консултиран с всички засегнати страни и входиран в Народното събрание;

3. Подобряване на участието на заинтересованите страни в процеса на разработване и изпълнение на политиката (Q3/2023)

Ще бъде създаден научен и иновационен борд/съвет в рамките на структурата на Държавната агенция за научни изследвания и иновации и ще бъдат засилени ролята, съставът и функциите на Съвета за интелигентен растеж във връзка с целите и приоритетите на новата политика. Бордът ще подкрепя председателя на Агенцията основно в процеса на разработване на политиката и стратегическо планиране, като ще има и решаваща роля в процеса на вземане на решения по въпроси, свързани с изпълнението на ключови проекти и стратегически инвестиции в сферата на научните изследвания и иновациите. Членове на Борда ще бъдат обществено признати и значими учени от различни научни сфери от страната и чужбина, представители на БАН и Висшите училища, представители на високо политическо ниво от Министерството на образованието и науката и Министерството на икономиката, международно признати иноватори, представители на бизнеса;

4. Повишаване на капацитета на научноизследователските организации и висшите училища за разработване на приложни изследвания и иновации и изпълнение на съвместни проекти с индустрията (Q1/2026)

Постепенно повишаване на дела на проектното финансиране в бюджетната структура на публичните научни организации и висшите учебни заведения, което ще се превърне в устойчива платформа за въвеждане на механизми за наблюдение и оценка

на тяхната работата и продължение на резултатно ориентираното финансиране;

5. Засилване на връзката между научните изследвания и висшето образование (Q1/2026)

Създаване на национален модел за развитие на изследователски университети, който позволява на висшите училища да преминат на един следващ етап от своето развитие и да се превърнат в пълноценни участници в научноизследователската и иновационна екосистема чрез: развитие на своя научноизследователски капацитет и подготовката на високо квалифицирани и подготвени личности, допринасяйки за развитието на икономика и общество, основани на знанието; пълноценно участие в научноизследователската и иновационна екосистема; засилване на връзката им с индустрията и търсенето на нови продукти, услуги и технологии, като се превърнат в научен хъб за бизнеса; да развият и задълбочат своята специализация – създаване на тематични коалиции и мрежи по между си с тенденция към все по-голяма специализация;

6. Повишаване на капацитета за трансфер на технологии от страна на научноизследователските организации към частния сектор (Q4/2025)

Създаване на нов модел за трансфер на технологии. Основната цел е да се подобри взаимодействието между научноизследователските организации и индустрията по посока стимулиране на трансформирането на научни изследвания в иновации и технологии чрез създаване на модел за насърчаване на трансфера на технологии и комерсиализация на резултатите. Новият модел позволява по-ефективно осъществяване на процеса чрез подобрения на всеки етап от неговото осъществяване. Отправна точка са препоръките на Световна банка, получени в рамките на Knowledge Tech Transfer Country Note for Bulgaria, както и препоръките на Съвместния изследователски център по отношение на 14 съфинансирани от ЕФРР центрове за върхови постижения и центрове за компетентност в България. Важна част от модела за технологичен трансфер е управлението на интелектуалната собственост и права, както и европейската и международна практика в тази сфера.

- **Инвестиция 1: Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации**

Проектът⁹ предвижда създаване на механизъм за насърчаване на публичните и частните инвестиции в научни изследвания и иновации чрез координация на държавните усилия и политики за оптимизиране и засилване трансфера на изследователски резултати и технологии. Предвидените инвестиции са в два основни стълба: първият е насочен към ускоряване на интернационализацията на българската научноизследователска и иновационна система, а вторият акцентира върху създаването и развитието на модел на мрежа от изследователски висши училища в подкрепа на индустрията и обществото. В рамките на първия стълб са предвидени две операции за финансиране на: (i) проектни предложения на иновативни МСП, получили знака за качество „Печат за върхови постижения“ в конкурсите на Европейския съвет по иновациите и (ii) проектни предложения в направление „Разширяване на участието“ на РП „Хоризонт Европа“ с цел укрепване на научноизследователския и иновационен капацитет на българските държавни висши училища и научноизследователски организации.

Целта на втория стълб е да създаде и пробира национален модел за развитие на изследователските университети, който позволява на висшите училища да преминат на един следващ етап от своето развитие и да се превърнат в пълноценни участници в научноизследователската и иновационната екосистема. Планираните дейности в рамките на стълба ще бъдат опосредствани и от промените в Закона за висшето образование, приети през 2020 г., насочени към възможността висше училище, което дава значим принос за развитието на важни обществени области чрез върхови научни изследвания и има високи резултати от научноизследователска дейност да бъде определено за изследователско висше училище. Планира се в резултат на апробирането на този модел на финансиране да се направят промени във финансирането от бюджета на висшето образование, като изследователските висши училища

⁹ Вж. приложение № П5

ще получават субсидия за научна и иновационна дейност в размер на 40% от тази за обучение. Останалите висши училища ще получават до 10% за тази цел. Чрез увеличаване на средствата за научна и иновационна дейност на изследователските висши училища устойчивостта на програмата ще допринесе към общото по-голямо увеличение на публичните разходи за НИРД. Общият планиран ресурс за програмата в двата ѝ компонента е 318 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Инвестиция 2: Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии**

Инвестицията¹⁰ е насочена към засилване на иновационния капацитет на Българската академия на науките (БАН) и активно участие в националната научноизследователска и иновационна екосистема за подпомагане и ускоряване на икономическата трансформация на страната при основен тематичен фокус в областите, свързани с двойния преход. Проектът предвижда създаване на инструменти за ефективна връзка между БАН и бизнеса с оглед ускорено прилагане на иновации в икономиката и трансформацията ѝ в икономика на знанието; разгръщане на изследователския потенциал на БАН посредством повишаване на уменията и квалификацията в областта на иновациите и утвърждаване на интердисциплинарен, междусекторен и интернационален подход; модернизиране на инфраструктурата, свързана с трансфер на зелени и цифрови технологии; създаване на иновационни продукти и решения от научни колективи на БАН в отговор на конкретни заявки от страна на бизнеса, свързани със зеления преход; създаване на устойчиви дългосрочни връзки с бизнеса в областта на зелените и цифрови технологии посредством съвместни докторантури; засилване на участието на страната в конкурси, свързани с НИРД, обявени от европейски и други институции; защита на интелектуалната собственост на БАН в областта на зелените и цифровите технологии с оглед улесняване на комерсиализацията на научните резултати и задълбочаване на

¹⁰ Вж. приложение № П6

интернационализацията на НИРД системата на БАН в областта на зелените технологии. Същевременно проектът е насочен и към консолидация на човешките ресурси и споделено използване на научната инфраструктура в БАН от страна на студенти и преподаватели от висшите училища. Общият планиран ресурс е 47.4 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Проектите ще допълват усилията за развитие на иновациите и научните изследвания като решаващ фактор за излизане от кризи, икономическо възстановяване и преход към кръгова и зелена икономика. Ще се търси преодоляване на фрагментацията в развитието на научните изследвания и иновациите чрез засилване на взаимодействието между двете сфери и намаляване на регионалните различия чрез изграждане и надграждане на национална научно-изследователска и иновационна екосистема, способстваща за възникването и развитието на пълноценни партньорства на научно-изследователските организации и университетите с индустрията и предприятията на територията на цялата страна. Ще се инвестира в изграждане на капацитет и развитие на човешките ресурси, подкрепа за създаване на стартиращи предприятия от интензивни на знание сектори, насърчаване на интернационализацията на предприятията и на българската изследователска и иновационна екосистема.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията. Като включва 13% цифрови и 5% климатични разходи (вж. Таблица xxx по-долу), този компонент допринася за 20% цел за цифровите измерения на Плана и 37% цел за зелените му измерения, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. xxx: Зелено и цифрово въздействие

Short title	Green objectives				Digital objectives	Transition challenges	
	Climate Tag	Environmental Tag	Intervention field	DNSH		Green	Digital
Компонент 2: Научни изследвания и иновации	13%				35%	47,441	127,200
РЕФОРМА 1: Изпълнение на обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в полза на по-доброто икономическо и обществено развитие на страната	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 1: Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации	0%	0%	21	yes	40%	0	127,200
ИНВЕСТИЦИЯ 2: Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките (БАН) в сферата на зелените и цифровите технологии	100%	40%	22	yes	0%	47,441	0

ж) Ключови етапи, цели и времеви план

В таблица xxx са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Ключови етапи и цели

з) Финансиране и разходи

В таблица xxx са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Прогнозни разходи

Компонент	Инвестиция / реформа	Детайлни разходни разчети		Методологическа информация		Сравнителна информация за разходите от осъществени в миналото		
		Разход в BGN	Описание	Използвана методология	Източник	Разход в BGN	Източник	Възможна препратка към минали програми на ЕС
Научни изследвания и иновации	Изпълнение на обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в полза на по-доброто икономическо и обществено развитие на страната	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации	318,000,000	Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации	Исторически данни, базирани на изпълнението на национални научни програми и проекти по РП „Хоризонт 2020“	Бази данни на ЕК РП „Хоризонт Европа“ https://cordis.europa.eu/projects		Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии	47,440,970	Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	

2.A.3. Интелигентна индустрия

а) Описание на компонента

<p>Резюме ИНТЕЛИГЕНТНА ИНДУСТРИЯ</p> <p>Област на политиката: Индустрия 4.0.</p>
--

Цел: Компонентът цели подпомагане на индустриалния сектор в двойния преход и осигуряването на благоприятна среда за реализиране на нови инвестиции. Очакваните ефекти от интервенциите предвиждат нарастване на производителността на българските предприятия, което да рефлектира в по-висок темп на икономически растеж, по-висока заетост и доходи от труд.

Реформи и/или инвестиции:

- Актуализиране на стратегическата рамка на индустриалния сектор;
- Изграждане на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми;
- Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални паркове и подобряване на инфраструктурната им свързаност;
- Програма за икономическа трансформация.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 2 145.0 млн. лв., от които 1 316.5 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 828.5 млн. лв. – национално съфинансиране.

б) Основни предизвикателства

Предприетите ограничителни мерки за овладяване на пандемията доведоха до свиване на икономическата дейност в повечето сектори на икономиката. През второто тримесечие на 2020 г., когато бяха в сила най-рестриктивните ограничителни мерки, инвестициите в икономиката отчетоха 28.3% срив спрямо година по-рано. БВП се сви с 8.5% на годишна база, като секторът на строителството отбеляза 7.4% спад, а промишлеността загуби 10.6% от добавената стойност спрямо година по-рано.

За адресиране на ликвидните трудности на бизнеса в условията на пандемията правителството увеличи капитала на държавната Българска банка за развитие със 700 млн. лв. с предвидени 500 млн. лв. за портфейлни гаранции на търговски банки за отпускане на корпоративни заеми и 200 млн. лв. за безлихвени заеми на

служители в неплатен отпуск. Чрез препрограмиране на средства от европейските структурни и инвестиционни фондове бяха предоставени 350 млн. лв. за пряка безвъзмездна подкрепа на МСП, засегнати от кризата, както и над 1 млрд. лв. за допълнително кредитиране на бизнеса чрез Фонд мениджър на финансовите инструменти в България (Фонд на фондовете).

Развитието на пандемичната обстановка и голямата несигурност за последващи вълни на заразата налагат необходимост от продължаваща ликвидна подкрепа за бизнеса. Паралелно с това обаче в средносрочен план правителството следва да ориентира подкрепата си за възстановяване на икономиката към преодоляване на съществуващите структурни предизвикателства пред малките и средните предприятия. Прилагането на законодателния акт за малкия бизнес (Small Business Act) показва изоставане на страната спрямо ЕС, особено в областите „предприемачество“ и „умения и иновации“. Българските предприятия се затрудняват да се възползват пълноценно от възможностите, предлагани от новите цифрови технологии — едва 6% от МСП продават онлайн (средната стойност за ЕС е 17%), 3% от МСП продават зад граница и едва 2% от техния оборот идва от търговията онлайн. Друг съществен проблем на българските предприятия е ниското ниво на производителността на ресурсите - през 2019 г. производителността на ресурсите в България възлиза на 0.3288 евро/кг., при 2.1 евро/кг. средно за ЕС. Същевременно, интензитетът на емисиите на парникови газове в икономиката е повече от 4 пъти по-висок от средното за ЕС ниво, при минимално скъсяване на изоставането в това отношение за последните десет и повече години. При декомпозиране на въглеродната интензивност по сектори на икономиката се вижда, че високи стойности се наблюдават в производството на електрическа енергия (повече от три пъти над средното за ЕС), транспорта (повече от три пъти над средното за ЕС) и преработващата промишленост (повече от 2.5 пъти над средното за ЕС).

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Всички предложени мерки са в посока стимулиране на частните

инвестиции (СП 3/2020). Актуализирането на стратегическата рамка на индустриалния сектор и предложената програма за икономическа трансформация целят експлицитно оказване на подкрепа на МСП в двойния преход (СП 3/2020) и ще способстват декарбонизацията на икономиката. Реформаторските намерения за изграждане на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми, както и съпътстващия ги инвестиционен проект за публична подкрепа за развитие на индустриални паркове и подобряване на инфраструктурната им свързаност ще доведат до подобряване на бизнес средата, като отчитат и регионалните различия (СП 3/2019). Някои от елементите на програмата за икономическа трансформация имат пряко отношение към постигането на целите на Интегрирания национален план „Климат-енергетика“. Всички предложени мерки ще способстват повишаването на икономическата устойчивост на шокове. Планираният бърз старт на изпълнение на инвестиция 2 ще е от критична важност за хода на икономическо възстановяване от последствията на пандемията COVID-19.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Актуализиране на стратегическата рамка на индустриалния сектор**

Осъществяваната реформа предвижда промени в стратегическата рамка на индустриалния сектор в контекста на ангажиментите за страната, произтичащи от Целите за устойчиво развитие на ООН и Зелената сделка.

1. Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Q4/2020)

В детайлизираната стратегия на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030¹¹, приета от Министерския съвет на 2 декември 2020 г., в рамките на нарочен приоритет „Интелигентна индустрия“ се поставят конкретни цели за повишаване на нивото на цифровизация на икономиката и промишлеността, както и на технологичното ниво на българските продукти и износ.

2. Планове за действие в изпълнение на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Q4/2025)

¹¹ <https://www.minfin.bg/upload/46210/bulgaria+2030.pdf>

Детайлното описание на конкретните мерки и интервенции, които ще бъдат предприемани в изпълнение на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 приоритети (в т.ч. и по приоритет „Интелигентна индустрия“), ще бъде структурирано в тригодишни планове за действие, които ще бъдат актуализирани на годишна база не по-късно от края на всяка календарна година. Всеки план за действие (без първия) ще съдържа отчет (и оценка на въздействието) за изпълнението на мерките по отделните приоритети – в т.ч. и по приоритет „Интелигентна индустрия“ – за периода от началото на действието на стратегическия документ до средата на календарната година, в която се изготвя. В рамките на изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост ще бъдат разработени 5 такива тригодишни планове за действие.

- **Реформа 2: Изграждане на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми**

Реформата предвижда промени в нормативната рамка на страната, като в нарочен закон се регламентира възможната правителствена подкрепа за привличане на инвестиции и развитие на индустриални екосистеми:

1. Закон за индустриалните паркове (Q1/2021)

Целите в областта са няколко – въвеждане на институционални условия за по-бързо реализиране на инвестиции в промишлеността; по-благоприятни условия за развитие на индустриални екосистеми; повече възможности за партньорство на индустриалните инвеститори с местните власти, с образователни, научни, научно-изследователски и социални организации. Законът ще предвижда амбициозно съкращаване на необходимите процедури за индустриални инвестиции и дава минимални необходими стандарти на работа в индустриални екосистеми, за да се ползват те с подкрепа от държавата. Доколкото този регулаторен инструмент не засяга пряко възможността за публична подкрепа на индустриални паркове и зони, страната ще се стреми да води политика на подкрепа там, където тя не би изтласкала вече развиваща се частна инициатива. Наред с това, държавата разглежда индустриалната си политика и през призмата на балансираното развитие на регионите.

Интервенциите за подпомагане на индустрията в изоставщи региони ще бъдат част от инструментариума на държавата и общините за противодействие на икономическите дисбаланси по региони.

- **Инвестиция 1: Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални паркове и подобряване на инфраструктурната им свързаност**

Инвестицията¹² е допълваща реформаторското усилие, свързано с изграждането на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми. Ще бъдат създадени условия за насърчаване на инвестициите посредством изграждане на индустриални паркове. Програмата се състои от два компонента. Първият компонент „Изграждане на инфраструктура“ включва изграждане на довеждаща, специализирана и социална инфраструктура, като за целта са предвидени следните дейности: формулиране на критерии за определяне на индустриални паркове със стратегическо значение, за финансиране на дейности; идентифициране на ключови индустриални паркове, съгласно Закона за индустриалните паркове; остойностяване и финансиране на елементи на техническата инфраструктура. Програмата предвижда и финансиране на дейности по привличане и задържане в индустриалните паркове на стратегически инвеститори чрез обособен за целта втори компонент „Скъсяване на веригите за доставка и реиндустриализация“. Освен очакваните позитивни ефекти по отношение на инвестиционната активност в страната и модернизацията на индустриалния сектор, реализацията на проекта ще позволи и намаляване на регионалните различия. Общият планиран ресурс е xxx млн. лв. (416.5 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2023 г.

- **Инвестиция 2: Програма за икономическа трансформация**
Програмата¹³ предвижда предоставяне на целева подкрепа на българските малки и средни предприятия в основните

¹² Вж. приложение № П7

¹³ Вж. приложение № П8

проблемни области, които забавят трансформацията към цифрова, нисковъглеродна и ресурсно ефективна икономика. Освен инструмент за насърчаване на икономическата трансформация, своевременното изпълнение на програмата ще е и катализатор на икономическото възстановяване на българските предприятия от негативните последици от икономическата криза, породена от COVID-19 пандемията. Програмата се състои от три фонда: Фонд 1 – „Технологична модернизация“, Фонд 2 – „Зелен преход“ и Фонд 3 – „Дигитализация“.

В рамките на Фонд 1 ще бъдат обявени 2 допълващи се процедури, ориентирани съответно към: (i) предоставяне на подкрепа на високотехнологичните компании от национално определените приоритетни сектори от Националната стратегия за насърчаване на малките и средни предприятия 2021-2027 г. за въвеждане на нови технологии и технологично обновление на производственият процес с know-how, софтуер и машини от следващо поколение; (ii) въвеждане на нова технология/know how и/или иновация и закупуване на ново технологично оборудване за тази цел за ниско и средно технологични компании (приоритетни сектори на регионално ниво от Националната стратегия за насърчаване на малките и средни предприятия 2021-2027 г.), за да придобият пазарно иновативно предимство, продуктова персонализация, гъвкавост, ефективност и оригиналност за диверсификация на своето производство. За целите на оперирането на Фонд 1 са планирани 400 млн. лв. от Инструмента за възстановяване и устойчивост, които се очаква да катализират и 570 млн. лв. частни инвестиции.

Фонд 2 също е структуриран в две направления, предвиждащи, от една страна, реализация на пилотна схема, подпомагаща малките и средни предприятия за едновременно изграждане на нови ВЕИ за собствени нужди и локални съоръжения за съхранение на електрическа енергия. Второто направление в рамките на този фонд предвижда предоставяне на подкрепа за оптимизация и внедряване на екологични решения и технологии на МСП от въглеродоинтензивните сектори на

българската икономика¹⁴. За целите на оперирането на Фонд 2 са планирани 250 млн. лв. от Инструмента за възстановяване и устойчивост, които се очаква да катализират и 237.5 млн. лв. частни инвестиции.

Третият фонд ще предоставя подкрепа за въвеждане на решения от началните два етапа на дигитализация (първо ниво „Компютъризация“ и второ ниво „Свързаност“), както и подкрепа за въвеждане на мерки за осигуряване на киберсигурност на предприятията. Обект на подпомагане ще бъдат МСП от всички сектори на икономиката, а подкрепата ще се реализира чрез ваучери. Компютъризацията и свързаността са основни изисквания за внедряване на Индустрия 4.0 и преминаване към по-високите на нива на цифрова трансформация. Началните два етапа на дигитализация, подкрепяни по настоящото направление, са последвани от четири допълнителни етапи, в които се развиват необходимите за Индустрия 4.0 технологии, за които ще бъде осигурено финансиране по линия на Програма конкурентоспособност и иновации в предприятията 2021-2027. Същевременно, Фонд 3 ще подпомага и създаването на дигитални иновационни хъбове, като допълва изграждането на Европейската мрежа от иновационни хъбове чрез изграждане на местна регионална мрежа. По инициативата ще бъдат подпомогнати проекти, попаднали в националната селекция за избор на европейски цифрови иновационни хъбове по програма Цифрова Европа 2021-2027 г. и получили печат за съвършенство от ЕК. Успешно преминалите процедурата по селекция, но не получили финансиране, ще могат да подадат заявление за подкрепа след адаптиране на проектните си предложения спрямо изискванията на схемата, обявена в рамките на настоящото направление. По този начин ще бъде увеличена подкрепата за въвеждане на иновации в

¹⁴ Икономическите дейности с най-високи емисии на CO₂, по данни от Евростат за 2017 г., са: производство на електрическа енергия и газообразни горива, производство на продукти от други неметални минерални суровини; химични продукти, хартия, картон и изделия от хартия и картон; производство на основни метали, дървен материал, изделия от дървен материал и корк; производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия и лекарствени изделия.

МСП, проникването на цифрови технологии и конкурентоспособността и устойчивостта на местните икономики. За целите на оперирането на Фонд 3 са планирани 250 млн. лв. от Инструмента за възстановяване и устойчивост, които се очаква да катализират и 21 млн. лв. частни инвестиции.

Общият планиран ресурс по Програмата за икономическа трансформация е 1 728.5 млн. лв. (900 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2026 г.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Интервенции в рамките на две програми през следващия програмен период също ще подкрепят изграждането и устойчивото развитие на индустриалните паркове, като част от усилията за изграждане на модерна индустриална инфраструктура в цялата страна с оглед преодоляване на териториалните дисбаланси в инвестиционната активност - подкрепа за партньорства между общини и инвеститори за изграждане и развитие на индустриални паркове (Програма „Развитие на регионите“) и мерки за подкрепа на предприятията в зоните (Програма за иновации и конкурентоспособност в предприятията).

Съществена подкрепа ще бъде насочена и към развитието на Индустрия 4.0 в България чрез въвеждане на цифрови технологии и решения, насърчаване въвеждането на технологии от Индустрия 4.0 в предприятията и изграждане на необходимия човешки, научен и институционален капацитет.

За постигане на устойчиво използване и управление на ресурсите като условие за трансформиране на икономиката от линейна в кръгова и намаляване на ресурсната и енергийна интензивност предприятията ще получат подкрепа за въвеждане на нисковъглеродни, ресурсно и енергоефективни технологии, насърчаване на ефективното използване на ресурсите по време на целия жизнен цикъл на продуктите, както и разработване и внедряване на иновации в областта на кръговата икономика съгласно Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021-2027.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Предизвикателствата пред индустриалния сектор в контекста на целите на двойния преход са значителни предвид незадоволителните изходни позиции (ниски нива на цифровизация и ресурсна производителност, много високи нива на въглеродоинтензивност). Описаните реформаторски намерения, поставящи конкретни цели по тези направления в актуализираната стратегическа рамка на сектора, косвено ще съдействат за постигане целите на зеления и цифровия преход, въпреки че няма да имат пряк принос за постигането на целите за тематична концентрация от съответно 37% и 20% от ресурсите на Плана (защото самата реформа не води до ангажиране на финансов ресурс от Механизма за възстановяване и устойчивост). Значителна част от финансовия ресурс по компонента обаче е посветен точно на тези направления, като направените разчети (вж. Таблица xxx по-долу) показват 44% цифрови разходи и 8% климатични разходи, демонстрирайки приноса на компонента за постигане на търсената от Регламента на Механизма за възстановяване и устойчивост тематична концентрация. Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Табл. xxx: Зелено и цифрово въздействие

Short title	Green objectives				Digital objectives	Transition challenges	
	Climate Tag	Environmental Tag	Intervention field	DNSH		Green	Digital
	Компонент 3: Интелигентна индустрия	8%				44%	100,000
РЕФОРМА 1: Актуализиране на стратегическата рамка на индустриалния сектор	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
РЕФОРМА 2: Изграждане на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 1: Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални паркове и подобряване на инфраструктурната им свързаност	0%	0%	14	yes	40%	0	166,600
ИНВЕСТИЦИЯ 2: Програма за икономическа трансформация	0%/40%/0%	0%/40%/0%	15/47/10	yes	40%/0%/100%	100,000	410,000

ж) Ключови етапи, цели и времеви план

В таблица xxx са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Ключови етапи и цели

з) Финансиране и разходи

В таблица xxx са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Прогнозни разходи

Компонент	Инвестиция / реформа	Детайлни разходни разчети		Методологическа информация		Сравнителна информация за разходите от осъществени в миналото		
		Разход в BGN	Описание	Използвана методология	Източник	Разход в BGN	Източник	Възможна препратка към минали програми на ЕС
Интелигентна индустрия	Актуализиране на стратегическата рамка на индустриалния сектор	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Играждане на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални паркове и подобряване на инфраструктурната им свързаност	416 500 000	Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални паркове и подобряване на инфраструктурната им свързаност	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновка за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Програма за икономическа трансформация	1 728 500 000	Програма за икономическа трансформация	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновка за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	

2.Б ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ

В рамките на този стълб са групирани намеренията на правителството в следните ключови области:

Области на политика	Реформи
- Нисковъглеродна икономика - Биоразнообразие - Устойчиво селско стопанство	Създаване на Национален фонд за декарбонизация; Разработване на дефиниция на "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергийна ефективност за целите на финансирането на проекти за енергийна ефективност; Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия; Обслужване на едно гише; Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход; Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород; Актуализиране на стратегическата рамка в областта на биоразнообразието; Актуализиране на стратегическата рамка на аграрния сектор.

2.Б.1. Нисковъглеродна икономика

а) Описание на компонента

<p>Резюме НИСКОВЪГЛЕРОДНА ИКОНОМИКА</p> <p>Област на политиката: енергетика, енергийна ефективност, социална политика.</p> <p>Цел: Основната цел на този компонент е намаляването на въглеродния отпечатък и енергийната интензивност на икономиката и спомагането на зеления преход посредством предприемането на</p>

мерки за повишаване на енергийната ефективност на жилищните, промишлените и публичните сгради, както и чрез насърчаване на производството на енергия от възобновяеми източници. От ключово значение ще е модернизирването на дейностите по планиране, управление и поддръжка на електропреносната мрежа на страната, както и завършването на осъществяваната реформа на пазара на електрическа енергия в посока пълна либерализация.

Реформи и/или инвестиции:

- Създаване на Национален фонд за декарбонизация;
- Разработване на дефиниция на "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергийна ефективност за целите на финансирането на проекти за енергийна ефективност;
- Енергийна ефективност в сграден фонд;
- Програма за финансиране на единични мерки за енергийна ефективност в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи;
- Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление;
- Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия;
- Обслужване на едно гише;
- Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход;
- Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна икономика;
- Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород;

- Проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива за хранване на електроцентрали и други потребители във възлищни региони в Р България;

- Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 3 604.3 млн. лв., от които 3 377 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 227.3 млн. лв. национално съфинансиране.

б) Основни предизвикателства

Българската икономика е една от най-ресурсоемките в ЕС, изоставайки от държавите членки на общността по отношение на прилагането на принципа на кръгова икономика и по внедряване на екоинновационни дейности. Икономиката изразходва средно 3.5 пъти повече енергийни ресурси за производство на единица БВП от средния енергиен разход в ЕС. В сектор индустрия не се наблюдава съществено подобряване на енергийна ефективност, като причините за това включват липсата на значими промени в индустриалната структура, както и на съществено подобрение по отношение на използваните технологии и производствени процеси. В резултат на това енергийната интензивност на българската промишленост остава най-висока в ЕС, при почти тройно по-високо ниво спрямо средното за ЕС. До голяма степен същото се отнася и за сектора на услугите, където обаче изоставането спрямо ЕС е по-малко (2.5 пъти).

Секторът на домакинствата също се характеризира с висока енергийна интензивност, като 93% от сградния жилищен фонд в страната не отговаря на изискванията за енергийна ефективност. При това, според извършения преглед на необновените жилищни сгради по енергийни характеристики и потребление на енергия¹⁵, 90% от необновените сгради се характеризират с най-лоши енергийни характеристики – с класове на енергопотребление E, F и G.

¹⁵ Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.

Необходимите инвестиции за повишаване на енергийната ефективност и обновяването на сградния фонд съгласно Дългосрочната национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради само за периода 2021-2030 г. надхвърлят 4.6 млрд. лв.

Наред със значителните инвестиционни нужди, пречка пред по-интензивното разгръщане на дейности за повишаване на енергийната ефективност е административната тежест (както за домакинствата, така и за фирмите), съпровождаща процеса на обновяване при предприемане на мерки за повишаване на енергийната ефективност. Налице е необходимост от предприемане на действия за улесняване на процеса на обновяване и подпомагане на гражданите и бизнеса с информация, техническа помощ и съвети относно нормативни, технически и финансови въпроси, свързани с проектите им за повишаване на енергийната ефективност.

През последните дванадесет години се регистрира значително увеличаване на дела на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия, като през 2019 г. постигнатият дял (21.6%) е повече от два пъти в сравнение с 2008 г. (10.3%). По този показател страната продължава да се представя по-добре от ЕС (средно за ЕС постигната стойност през 2019 г. възлиза на 18.9%), като нивото на показателя остава значително над националната цел по стратегия „Европа 2020“ (16% през 2020 г.). Амбициозните цели на Зелената сделка за постепенна декарбонизация, както и тяхната проекция в националните стратегически документи (Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 и Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България предполагат значителни допълнителни усилия за повишаване на дела на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия. Същевременно, все по-голямото развитие на възобновяеми източници и свързаното с тях непостоянство в производството на електрическа енергия, изискват повишаване адаптивността на оперативното управление на електроенергийната система за осигуряване на необходимата гъвкавост, сигурност и бързо действие при управлението ѝ.

Емисиите на парникови газове на човек от населението намаляват от 9.1 тона CO₂-екв. през 2007 г. до 8.3 тона CO₂-екв. през

2018 г., като стойността за страната е по-ниска от средната стойност в ЕС (8.6 тона CO₂-екв.). Въпреки това България остава най-въглеродно интензивната държава-членка на ЕС, като интензитетът на емисиите на парникови газове в българската икономика е повече от 4 пъти по-висок от средното за ЕС ниво при формирана положителна, но скромна тенденция на скъсяване на изоставането в това отношение през последните години.

Сектор „Енергетика“ е най-големият източник на емисии на парникови газове в страната с над 70% от общите емисии в страната. Топлоелектрическите централи, произвеждащи електроенергия от въглища, формират почти половината от емисиите в сектора, но нямат достъп до подходяща инфраструктура, която да им позволи промяна на горивната база. Стремещт за декарбонизация на икономиката налага необходимост от широкомащабно реформиране на енергийния сектор в страната, което от своя страна, е свързано със значителни инвестиционни нужди за поетапна замяна на горивната база в електроцентралите чрез използването на алтернативни екологосъобразни енергоносители като водорода.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Инвестиции 1, 2 и 3 са директно насочени към повишаване на енергийната ефективност. Реформа 1 ще създаде устойчив механизъм за подкрепа на мерки за енергийна ефективност отвъд хоризонта на Плана за възстановяване и устойчивост. Реформа 2 ще предложи трайно решение на проблема, свързан с подкрепа на финансирането на проекти за повишаването на енергийна ефективност на енергийно уязвимите домакинства. Реформа 4 е насочена към намаляване на административната тежест за бизнеса и домакинствата, съпровождаща процеса на обновяването при предприемане на мерки за повишаване на енергийната ефективност. Реформа 3 ще разшири възможностите за реализиране на мерки и проекти за повишаване на енергийната ефективност. В тяхната цялост, тези инвестиции и реформи ще доведат до намаление на енергийното потребление на страната, както и до редуциране на емисиите на парникови газове, следователно инвестициите и реформите допринасят значително за целите на

зеления преход и на Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България. В допълнение, споменатите инвестиции и реформи пряко ще допринесат за постигане целите на общоевропейската знакова инициатива „Обновяване“. От друга страна, инвестиции 4, 5 и 6, както и реформи 3, 5 и 6 ще способстват ефективното адресиране на структурните предизвикателства, идентифицирани в СП 3/2019 и СП 3/2020, препоръчващи инвестиции в енергийна инфраструктура и чисто производство на енергия. Така групирани тези реформаторски усилия и инвестиционни намерения ще допринесат пряко и за изпълнение на знаковата инициатива „Разрастване“. Всички предложени проекти и реформи имат своето важно място в процеса на декарбонизация на икономиката и намаляване на въглеродния ѝ отпечатък. Същевременно, пакетът от мерки ще способства икономическото възстановяване като генерира временна заетост в строителния сектор, но създавайки също така предпоставки за нова и трайна заетост във водородната икономика. Компонентът ще повиши и социалната устойчивост в много аспекти: адресирайки нискодоходните членове на обществото, подобрявайки условията на живот на домакинствата с обновени жилища, повишавайки качеството на живот на цялото население и бъдещите поколения във връзка с намалелите емисии на парникови газове и т.н.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Създаване на Национален фонд за декарбонизация**

Създаването на Национален фонд за декарбонизация цели подпомагането на инвестициите в нисковъглеродно развитие чрез устойчиво и целенасочено финансиране на широка група бенефициенти – крайни потребители на енергия – с оглед максимално постигане на целите за декарбонизация на българската икономика. Структурирането на фонда ще бъде подпомогнато от текущо изпълняван проект за техническа помощ от ГД Реформи в ЕК с очаквано приключване в началото на 2022 г. Фондът ще се използва за предлагане на безвъзмездна финансова и техническа помощ, съчетана с финансови инструменти, включващи кредитни линии и гаранции и/или комбинация от тях. Към фонда се предвижда създаването на единна точка за техническата помощ на кандидатите чрез обслужване на едно гише или подобни

механизми. Участието на местните банки/финансови институции в тази финансова схема ще е ключов елемент за успеха на Фонда, тъй като в ролята им на финансов посредник, тяхното участие ще допринесе не само към осигуряването на „лостов ефект“ от инвестициите под формата на съфинансиране, но би следвало и значително да опрости процеса на финансиране на проекти.

1. Предварителна фаза - Техническа подкрепа за консултации относно създаването на Фонда, ГД Реформи в ЕК (Q1/2022)

Ще бъде изготвен анализ на бариерите пред инвестициите в енергийна ефективност и направени съответни препоръки за промени в националната регулаторна рамка; ще бъде изготвено предложение за структуриране на фонда; ще бъде разработен проект на инвестиционна стратегия и модели на финансиране на фонда;

2. Изготвяне на предложения за регламенти, въвеждащи правилата за структуриране и функциониране на фонда (Q4/2022)

Нарочна работна група ще изготви предложения за регламенти относно функционирането на фонда, определящи точната структура, управлението и правилата на фонда. Те ще включват инвестиционна стратегия, договорености за изпълнение, финансови продукти, крайни получатели, комбинация от финансови инструменти и безвъзмездни средства, както и допустимите за финансиране проекти, насърчаване на енергийната ефективност, използването на възобновяеми източници и намаляване на замърсяването. Внасяне на предложенията за решение в Министерския съвет, а впоследствие – и в Народното събрание;

3. Институционализиране на фонда (Q1/2023)

В рамките на етапа ще бъде назначен управител на фонда, ще бъде създаден консултативен съвет, както и подфондове и ще бъде стартирана обществена поръчка за избор на управители на фондове на отделните подфондове – публичен сектор, корпоративни клиенти и жилищни сгради;

4. Провеждане на информационна кампания за популяризиране на фонда (Q2/2023)

Създаване на презентационни материали, които да бъдат публикувани на интернет страниците на всички участващи институции и участници. Създаване на съдържание в социалните медии, което може да се споделя чрез популярни канали. Създаване на интерес в медиите за създадения фонд.

- **Реформа 2: Разработване на дефиниция на "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергийна ефективност за целите на финансирането на проекти за енергийна ефективност**

Целта на реформата е да отговори на препоръката на ЕК за нормативно регламентиране на феномена „енергийна бедност“, както и за използването на дефиницията за целите на приоритетно третиране на попадащите в обхвата на дефиницията домакинства при реализацията на мерки и проекти за повишаване на енергийната ефективност

1. Създаване на работна група за изготвяне на предложение за нормативни промени (Q3/2021)

Ще бъде създадена работна група с представители от Министерството на енергетиката, Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Агенцията за устойчиво енергийно развитие, натоварена със задачата за изготвяне на съответните нормативни промени, регламентиращи „енергийната бедност“. Ще бъде обследвано развитието на определението за „енергийна бедност“ в Европа, включително информация и практики от СА EED, СА EPBD, инструмента за допълнителните ползи на Odyssee-Mure, Европейска енергийна мрежа, Обсерватория за енергийна бедност и др. Ще бъде анализиран българският контекст и социалните показатели, наблюдавани от Националния статистически институт. Ще бъде изготвено предложение за възможни показатели, които да бъдат включени в определението и критерии за определяне на целевата група на определението;

2. Консултации със заинтересованите страни (Q4/2021)

Ще бъдат организирани 3 кръгли маси за обсъждане предложенията на работната група с представители на заинтересованите страни, като ще бъде търсен компромисен вариант при наличие на различни мнения;

3. Изготвяне на проект на дефиниция на „енергийна бедност“ и проект на нормативни промени (Q1/2022)

На базата на обратната връзка от проведените консултации работната група ще предложи проект на дефиниция на „енергийна бедност“ и ще изготви проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергийната ефективност. Законопроектът ще бъде предложен за одобрение от Министерския съвет;

4. Приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергийната ефективност от Народното събрание (Q2/2022)

Законопроектът ще бъде внесен за разглеждане и приемане от Народното събрание. След издаването на Указ от Президента на Република България ще бъде обнародван Закон за изменение и допълнение на Закона за енергийната ефективност, регламентиращи „енергийната бедност“ за целите на приоритетно третиране на попадащите в обхвата на дефиницията домакинства при реализацията на мерки и проекти за повишаване на енергийната ефективност, в Държавен вестник.

- **Инвестиция 1: Енергийна ефективност в сграден фонд**

Мярката¹⁶ предвижда изпълнението на три компонента за повишаване на енергийната ефективност. В рамките на първия компонент се предвижда да бъдат финансирани мерки за повишаване на енергийната ефективност в жилищния сграден фонд на страната. Обновяването на жилищните сгради ще бъде изпълнявано в съответствие с целите на Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират предвидените мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради с клас на енергопотребление E, F и G, целящи постигане на минимум клас B на енергопотребление. В допълнение, в обхвата на компонента са включени и еднофамилните жилищни сгради с клас на енергопотребление E, F и G, като отново се цели постигане на минимум клас B на енергопотребление. В рамките на компонента е предвидено изграждането на нарочна информационна система, която да

¹⁶ Вж. приложение № П9

осигури възможност за изграждане и поддържане на база данни за наблюдение и отчитане изпълнението на процеса на обновяване на жилищните сгради. Индикативен ресурс за Компонент 1: 1 427 млн. лв. В рамките на втория компонент се предвижда финансиране на мерки за енергийно обновяване на държавни и общински сгради, в т.ч. административна (70%), културна (15%) и спортна (15%) инфраструктура. Индикативен ресурс за Компонент 2: 354.4 млн. лв. В рамките на третия компонент се предвижда финансиране на мерки за енергийно обновяване на сгради в сферата на производството, търговията и услугите¹⁷ с индикативен ресурс от 282.2 млн. лв.

В рамките на мярката ще бъдат допустими разходи за организация, управление, оценка, контрол и мониторинг на програмата и проектите.

Енергийната ефективност се разглежда като приоритет от първостепенно значение, предвид значението ѝ за подобряване на енергийната сигурност на страната чрез намаляване на зависимостта от внос на енергия, намаляване на разходите за енергия на бизнеса, домакинствата и администрацията, създаване на повече работни места, подобряване качеството на въздуха и намаляване емисиите на парникови газове и повишаване качеството на живот на гражданите. Подобряването на енергийната ефективност на сградния фонд ще окаже положително въздействие върху икономическия растеж и създаването на нови работни места, а спестяването на енергия ще доведе и до спестяване на финансови ресурси. Спестяването на енергия е един от най-бързите и разходно-ефективни начини за постигане на стратегическите цели за борба с климатичните промени, гарантиране на енергийната сигурност и постигане на устойчиво икономическо и социално развитие. Общият планиран ресурс е 2 165.6 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Инвестиция 2: Програма за финансиране на единични мерки за енергийна ефективност в еднофамилни сгради и**

¹⁷ Съгласно Наредба № 1 от 30 юли 2003 г. за номенклатурата на видовете строежи на Министерство на регионалното развитие и благоустройството

многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи

Програмата¹⁸ цели да повиши енергийната ефективност при крайното потребление в сектор домакинства чрез финансиране на закупуването на енергийно ефективни термопомпи, слънчеви системи за битово горещо водоснабдяване и фотоволтаични системи. Предвидено е финансирането на три вида мерки за енергийна ефективност за домакинствата:

- подмяна на съществуващи отоплителни уреди с термопомпи с висок клас на ефективност (A++ и по-висок, съответно със SCOOP 4.6 или повече) в сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи. Максималният размер на безвъзмездното финансиране на отделно домакинство се предвижда да е 50% от стойността на термопомпата, но не повече от 1 050 лв., а за домакинство, което получава енергийни помощи – 100% от стойността на термопомпата, но не повече от 2 100 лв.;
- Изграждане на слънчеви системи за битово горещо водоснабдяване. Максималният размер на безвъзмездното финансиране на отделно домакинство се предвижда да е 50% от стойността на системата, но не повече от 1 250 лв., а за домакинство, което получава енергийни помощи – 100% от стойността на системата, но не повече от 2 500 лв.;
- Изграждане на фотоволтаични системи до 3 kW. Максималният размер на безвъзмездното финансиране на отделно домакинство се предвижда да е 50% от стойността на системата, но не повече от 4 000 лв., а за домакинство, което получава енергийни помощи – 100% от стойността на системата, но не повече от 8 000 лв.

Общият планиран ресурс е 33.3 млн. лв. (20 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2024 г.

- **Инвестиция 3: Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление**

¹⁸ Вж. приложение № Пю

Целта на проекта¹⁹ е повишаване на енергийната ефективност, намаляване на разходите на енергия за външно изкуствено осветление и подобряване условията на живот на населението в страната чрез технологично обновление и модернизирание на системите за външно изкуствено осветление. Проектът, с крайни получатели на помощта общините на Република България, е продължение на процедура „Рехабилитация и модернизация на общинската инфраструктура - системи за външно изкуствено осветление на общините“ по Програма „Възобновяема енергия, енергийна ефективност, енергийна сигурност“, финансирана по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021 г., която приключи през 2020 г. Предвидените дейности по проекта включват демонтаж на съществуващи осветители, проводници и кабели; доставка и монтаж на нови осветители, проводници и кабели; доставка и монтаж на съоръжение/я за производство и съхранение на електрическа енергия от възобновяеми източници за собствено потребление в системата за външно изкуствено осветление; извършване на строително монтажни работи, пряко свързани с реконструкцията на системата/ите за външно изкуствено осветление; демонтаж на съществуващи средства за управление, доставка и монтаж на нови средства за управление, измерване и контрол, с възможност за надграждане и разширение, в т.ч. въвеждане или свързване към съществуваща система за автоматизация и управление на системата за външно изкуствено осветление; изготвяне на технически/работен проект; строителен надзор; авторски надзор; управление на проекта и публичност. Предвидено е общият размер на помощта, предоставяна на крайните получатели, да възлиза на 50% от стойността на проекта, като останалите 50% ще бъдат предоставяни по проекта под формата на безлихвен заем, който трябва да бъде погасен в 5-годишен период на вноски в Националния фонд за декарбонизация, след неговото институционализиране. Общият планиран ресурс е 352.3 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

¹⁹ Вж. приложение № Пш

- **Реформа 3: Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия**

Предвидената реформа цели да разшири възможностите за реализиране на мерки и проекти за повишаване на енергийната ефективност и използване на енергия от възобновяеми източници в условията на ограничени финансови ресурси. За целта ще бъдат проучени добри практики и ще бъдат изготвени съответни промени в нормативната уредба.

1. Създаване на работна група за изготвяне на предложение за нормативни промени (Q2/2021)

Ще бъде създадена работна група за разработване на механизма и изготвяне на съответните нормативни промени. Ще бъде проучен наличният опит на държавите-членки на ЕС, който да бъде адаптиран за прилагане в страната. На базата на адаптирания модел ще бъдат подготвени изискуемите промени в нормативната уредба;

2. Консултации със заинтересованите страни (Q3/2021)

Ще бъдат организирани 3 кръгли маси за обсъждане предложенията на работната група с представители на заинтересованите страни (организации на търговци с енергия, асоциации на крайни потребители, финансови посредници, банки и др.), като ще бъде търсен компромисен вариант при наличие на различни мнения;

3. Изготвяне на проект на механизъм и проект на нормативни промени (Q4/2021)

На базата на обратната връзка от проведените консултации работната група ще предложи проект на механизъм и ще изготви проект на нормативни промени, които ще бъдат входирани в Министерския съвет за вземане на решение;

4. Приемане на предлаганите нормативни промени от Народното събрание (Q4/2022)

Обнародване на промените в нормативната уредба, регламентиращи механизма в Държавен вестник;

5. Провеждане на информационна кампания за запознаване на крайните потребители и търговците на енергия с възможностите на механизма (Q2/2023)

Създаване на презентационни материали, които да бъдат публикувани на интернет страниците на МЕ и АУЕР. Създаване на съдържание в социалните медии, което може да се споделя чрез популярни канали. Създаване на интерес в медиите за създадения механизъм.

- **Реформа 4: Обслужване на едно гише**

Предвидената реформа цели да намали административната тежест (както за домакинствата, така и за фирмите), съпровождаща процеса на обновяването при предприемане на мерки за повишаване на енергийната ефективност, както и да подпомогне на гражданите и бизнеса с информация, техническа помощ и съвети относно нормативни, технически и финансови въпроси, свързани с проектите им за повишаване на енергийната ефективност. За целта в 12-месечен хоризонт ще бъдат създадени пилотно 6 териториални звена, предоставящи услуги на принципа „обслужване на едно гише“, а в 24-месечен хоризонт дейността ще бъде разгърната, като бъдат покрити всички 28 области на територията на страната.

1. Създаване на работна група с представители на всички заинтересовани страни (Q4/2021)

Ще бъде създадена работна група с представители на всички заинтересовани страни (МЕ, МРРБ, АУЕР, МФ, НСОРБ, финансови институции, проектантите, консултантите, представители на бизнеса и др.), натоварена със следните задачи: изготвяне на конкретни препоръки за рационализиране и намаляване на административните бариери по време на целия цикъл на проектите; идентифициране на услугите, които ще се предлагат (дигитални/физически); определяне на необходимите ресурси за предоставяне на услугите; съгласуване и утвърждаване на структура за „Звено за обслужване на едно гише“; определяне на местата, където ще се структурират звената;

2. Създаване на пилотно „обслужване на едно гише“ (Q2/2022)

Шест пилотни звена „обслужване на едно гише“ ще бъдат създадени на регионален принцип в цялата страна, за да тестват изискванията, свързани с изграждането и функционирането на центровете/офисите. Целта е да се управляват пилотните структури в продължение на пробен

период от време и след това да се анализират обстоятелствата (спомагащи/възпрепятстващи) при въвеждането на обслужване на едно гише. След извършения анализ ще се предложи създаване на идентични структури във всички региони на ниво NUTS-3 (или съответните функционални области). Финансирането за изграждането и функционирането на звената за обслужване на едно гише ще бъде осигурено от централния бюджет.

3. Разгръщане/създаване на „обслужване на едно гише“ във всички региони NUTS-3 (или съответната функционална област) (Q2/2023)

Във всички региони NUTS-3 (или съответната функционална област) ще бъдат създадени центрове за обслужване на едно гише. Финансирането за създаването и функционирането на звената за обслужване на едно гише ще бъде осигурено от централния бюджет;

4. Извършване на периодични оценки за дейността на звената за „обслужване на едно гише“ (Q2/2023)

Периодичността на проверките и органът за контрол ще бъдат уточнени допълнително. Констатациите от извършените проверки и дадените въз основа на тях препоръки ще бъдат публикувани. Ще бъдат заложили срокове за изпълнение на препоръките в т.ч. срокове за отстраняване на констатирани несъответствия.

- **Реформа 5: Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход**

Осъществяваната реформа цели стимулиране на разширяването на производството на енергия от възобновяеми източници, в контекста на амбициозните цели за декарбонизация на икономиката.

1. Премахване на вноската от 5% върху оборота във Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (Q1/2021)

За насърчаване по-бързото развитие на производството на електрическа енергия от възобновяеми източници и постигане на националната цел от 27.09% дял на енергия от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия до 2030 г. е премахната вноската от 5% върху оборота

във Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ за нововъведени в експлоатация енергийни обекти, произвеждащи електрическа енергия от възобновяеми източници;

2. Присъединяване към Асоциацията на издаващите органи (Q1/2022)

За развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход, което ще стимулира производството на енергия от възобновяеми източници в България, ще бъдат предприети необходимите стъпки за присъединяване на Агенцията за устойчиво енергийно развитие в Асоциацията на издаващите органи (AIB), в т.ч.: получаване на административни одобрения и разрешения, подаване на заявление за кандидатстване заедно със специфична техническа и правна информация, изготвяне на пътна карта за присъединяване, изменение на правната рамка, интеграция на регистъра на АУЕР с междурегистровия център на AIB, и др.

- **Инвестиция 4: Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на ЕСО в условията на нисковъглеродна икономика**

Целта на проекта²⁰ е цялостно модернизиране на дейностите по планиране, управление и поддръжка на електропреносната мрежа на страната чрез въвеждането на съвременни цифрови средства и методи, които да осигурят необходимата маневреност, сигурност, надеждност и бързо действие при управлението на електроенергийната система в условията на нисковъглеродно производство, все по-голямо проникване на възобновяеми източници и разпределена генерация, повишаване гъвкавостта на оперативното управление и мониторинга на електроенергийната система. Проектът включва широкообхватна програма за цялостна дигитална трансформация на системите и процесите в Електроенергийния системен оператор и включва следните подпроекти: система за автоматизирано управление на подстанции, модернизация на SCADA в опорен пункт с въвеждане на възможност за далечно резервиране,

²⁰ Вж. приложение № п12

разширение и модернизация на телекомуникационната мрежа с нови устройства за дистанционното управление на подстанции, цялостна система за киберсигурност, допълване на функционалности в резервен център за управление на електроенергийната система, дисплейни стени, изграждане на виртуална работна среда, модернизация на системата за администриране на пазара на електрическа енергия и балансиращия пазар, система за динамично наблюдение на преносните възможности. Общият планиран ресурс е 511.0 млн. лв. (467 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Реформа 6: Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород**

Предвидената реформа е ключова предпоставка за изпълнение на целите на Зелената сделка и декарбонизацията на икономиката, предвид потенциала на водорода да замени изкопаемите енергоизточници в икономиката на бъдещето. Предвидените стъпки за нейната реализация са:

1. Създаване на работна група (Q2/2021)

Ще бъде създадена работна група, натоварена със задачата за изготвянето на Националната пътна карта. В състава на работната група, освен представители на държавната администрация (МЕ, АУЕР, МИ, МРРБ и МОСВ), ще бъдат привлечени и представители на частния сектор и научните среди, идентифицирани въз основа на критерии, подкрепени от европейския и националния опит;

2. Изготвяне на доклад, оценяващ потенциала за развитие на водородни технологии (Q3/2021)

Въз основа на анализ на опита на други страни работната група ще изготви оценка на потенциала за развитие на водородни технологии. Ще бъдат идентифицирани пречките пред развитието и внедряването на тези технологии, като се разработят и предложения за промени в нормативната рамка за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород;

3. Консултации със заинтересованите страни (Q4/2021)

Ще бъдат организирани дискуссионни форуми за обсъждане на предложенията на работната група с целевите групи, които имат потенциален интерес от участие в водородната икономика;

4. Изготвяне на Национална пътна карта (Q4/2021)

На базата на обратната връзка от проведените консултации работната група ще предложи проект на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород, който ще бъде входен в Министерския съвет за вземане на решение;

5. Провеждане на информационна кампания (Q1/2022)

Изготвяне на материали, публикувани на страниците на МЕ и АУЕР. Създаване на положителни нагласи, разясняване на възможни бизнес модели, ангажиране на финансови инструменти, насърчаване на участието на частния сектор, привличане на международни инвестиции в сектора.

- **Инвестиция 5: Проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива за хранване на електроцентрали и други потребители във въглищни региони в Р България**

Проектът²¹ цели създаване на възможност за постепенното преустановяване използването на въглища за производство на електроенергия и поетапна замяна на горивната база в топлоелектрическите централи във въглищни региони на страната чрез използването на алтернативни екологосъобразни енергоносители като водорода. Това ще доведе до намаляване и в последствие елиминиране на емисиите на парникови газове, резултат от производството на електроенергия от твърдо гориво в тези региони. Чрез създаването на инфраструктура, подходяща за пренос на водород, реализацията на проекта ще създаде условия за широкомащабно реформиране на енергийния сектор в страната, изразяващо се в постепенна декарбонизация на енергетиката и икономиката. Проектът включва комплекс от дейности за осигуряване на нова довеждаща газопроводна

²¹ Вж. приложение № П13

инфраструктура, подходяща за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива, за хранване, от една страна, на „ТЕЦ Марица Изток – 2“, „Контур Глобал Марица Изток 3“, „Ей и Ес – 3С Марица Изток 1“ и други потребители в източномаришкия въглищен басейн (газопроводи с обща дължина около 125 км), както и на „ТЕЦ Бобов дол“ и други потребители в региона (газопроводи с обща дължина около 50 км) – от друга. С цел осъществяване на прехода на икономически обоснована цена и гарантиране на сигурност, надеждност и непрекъсваемост на енергоснабдяването в страната и съответните региони се предвижда до наличието на достатъчно производствени мощности за водород газопроводната инфраструктура да се използва за пренос на нисковъглеродни газообразни горива (водород, биогаз, природен газ) и техните смеси в различни съотношения. В тази връзка, инфраструктурата ще бъде свързана със съществуващата газопреносна мрежа на „Булгартрансгаз“ ЕАД, като газопроводът в източномаришкия въглищен басейн ще бъде свързан и с IGB (Интерконектор „Гърция-България“). Реализирането на проекта ще даде тласък в развитието и на газоразпределителната инфраструктура в тези региони, осигурявайки възможност за доставки на нисковъглеродни газообразни горива, в т.ч. водород, и за други потребители като по-малки промишлени и административни обекти и битови потребители (домакинства). По този начин проектът ще позволи внедряване на иновативни технологии и ще допринесе за намаляване, както на емисиите на парникови газове, така и за намаляване на замърсяването на атмосферния въздух с фини прахови частици и вредни вещества в съответните региони. Проектът съответства на визията на Пътната карта за водород в Европа, според която за осъществяването на прехода към декарбонизирана енергийна система се изисква мащабно използване на водород. Според Пътната карта водородът ще има и системна роля за прехода към възобновяеми енергийни източници. В България е налице интерес към водородните технологии и около 10 организации и компании вече членуват в Европейския алианс за чист водород. Общият планиран ресурс е 477.2 млн. лв. (333 млн. лв.

за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2025 г.

- **Инвестиция 6: Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз**

Основната цел на мярката²² е предоставяне на подкрепа за разработване на пилотни проекти, позволяващи въвеждането на зелен водород и биогаз с приложение в индустриални производства, както и с цел бъдещото им използване в транспорта и за производство на електрическа и топлинна енергия. Отчитайки технологичното ниво, съществуващите практики и все още неразвитата комерсиализация на водородните технологични решения, усилията ще бъдат насочени към стартирането на проекти, които могат да бъдат реализирани при тясно сътрудничество между научни изследвания и индустрия. По същество това са едни по-развити демонстрационни проекти, имащи индустриална стойност, макар и в по-ограничен мащаб, но явяващи се надеждна основа за натрупване на експлоатационен опит и развитие на следващи мащабни проекти. Общият планиран ресурс е 78.2 млн. лв. (39.1 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2026 г.

д) **Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика**

Проектите от Плана се допълват с интервенциите на Кохезионната политика за устойчиво управление и използване на природните ресурси, позволяващо задоволяване на нуждите на икономиката при запазване на екологичната устойчивост. Ще се подкрепя въвеждането на нисковъглеродни, ресурсно и енергоефективни технологии в предприятията, разработване и внедряване на иновации в областта на кръговата икономика, мерки за енергийна ефективност, използване на енергия от възобновяеми източници за собствено потребление в предприятията.

Предвиждат се мерки за енергийна ефективност в жилищните и обществени сгради на територията на градски общини в страната в

²² Вж. приложение П14

съответствие с Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г. Тези мерки ще се съчетават с интервенции, приоритетно в енергийно ефективни сгради, за подмяна на индивидуални отоплителни устройства на твърдо гориво с екологосъобразни и енергийно ефективни уреди/системи като фокусът ще бъде в общините с нарушено качество на атмосферния въздух. Ще се насърчава електромобилността и използването на екологосъобразни МПС както и ще се изграждат зарядни станции за електромобили. Тези мерки имат директен принос както за повишаване на енергийната ефективност на домакинствата, така и за и намаляване на емисиите парникови газове.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Енергийният сектор е най-значителният емитент на парникови газове в страната, формиращ над 70% от всички парникови газове на национално ниво. Предвидените интервенции в компонента ще доведат до редуцирането им, като по този начин компонентът ще има значителен принос за постигането на 37% цел за климатичните измерения на Плана, посочена в Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост, като включва 100% климатични разходи (вж. Таблица xxx по-долу). Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Като включва 6% цифрови разходи (вж. Таблица xxx по-долу), този компонент допринася и за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. xxx: Зелено и цифрово въздействие

Short title	Green objectives				Digital objectives	Transition challenges	
	Climate Tag	Environmental Tag	Intervention field	DNSH		Green	Digital
Компонент 4: Нисковъглеродна икономика	100%				6%	3 376 983	186 800
РЕФОРМА 1: Създаване на Национален фонд за декарбонизация	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
РЕФОРМА 2: Разработване на дефиниция на "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергийна ефективност за целите на финансирането на проекти за енергийна ефективност	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 1: Енергийна ефективност в страден фонд	100%	40%	25	yes	0%	2 165 566	0
ИНВЕСТИЦИЯ 2: Програма за финансиране на единични мерки за енергийна ефективност в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи	100%	40%	25	yes	0%	20 000	0
ИНВЕСТИЦИЯ 3: Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление (ВИО)	100%	40%	26	yes	0%	352 300	0
РЕФОРМА 3: Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
РЕФОРМА 4: Обслужване на едно гише	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
РЕФОРМА 5: Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход.	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 4: Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна икономика	100%	40%	33	yes	40%	467 000	186 800
РЕФОРМА 6: Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 5: Проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура, подходяща за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива	100%	40%	27	yes	0%	333 000	0
ИНВЕСТИЦИЯ 6: Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз	100%	40%	32	yes	0%	39 117	0

ж) Ключови етапи, цели и времеви план

В таблица xxx са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Ключови етапи и цели

з) Финансиране и разходи

В таблица xxx са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Прогнозни разходи

Компонент	Инвестиция / реформа	Детайлни разходни разчети		Методологическа информация		Сравнителна информация за разходите от осъществени в		
		Разход в BGN	Описание	Използвана методология	Източник	Разход в BGN	Източник	Възможна преработка към минали програми на ЕС
Нисковолтаерна икономика	Създаване на Национален фонд за декарбонизация	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Разработване на дефиниция на "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергийна ефективност за целите на финансирането на проекти за енергийна ефективност	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Енергийна ефективност в сграден фонд	2,165,566,080	Енергийна ефективност в сграден фонд	исторически данни				Подробните разчети и обосновка за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс
	Програма за финансиране на единични мерки за енергийна ефективност в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлоенергоси и газоенергоси мрежи	20,000,000	Целта на проекта е да се повиши енергийната ефективност при крайното потребление в сектор домакинства чрез финансиране на наученето на енергийно ефективни термомонит. слънчеви системи за БГВ и фотоволтаични системи в 10 680 домакинства, от които 2 670 получаващи енергийни помощи. За домакинствата които получават енергийни помощи делът на безвъзмездното финансиране се предвижда да е до 100%, а за останалите 50%.	Пазарно on-line проучване по типове технологии на националния пазар.	Интернет проучване, съгласно приложено досие на проекта			
	Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление	352,300,000	Проектът предвижда предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за реконструкция и модернизация на общински системи за външно изкуствено осветление. Целта на проекта е повишаване на енергийната ефективност, намаляване на разходите на енергия за ВЮ и подобряване условията на живот на населението в страната чрез технологично обновление и модернизиране на системите за външно изкуствено осветление в България.	Оценката на индикаторите на проекта е направена въз основа на анализ на налична пълна проектна готовност на 84 проекта за модернизация на общински системи за външно изкуствено осветление	Извършено обследване за енергийна ефективност на 84 системи за външно изкуствено осветление, някои с изготвен работен проект, разработен и одобрен съобразно нормативите изисквания. Обследванията са преминали за съответствие със стандарт CEN/TR 13201 и някои допълнителни изисквания съгласно Критериите на Европейския съюз за десени обществени поръчки за улично осветление и пълна сигнализация. Ирисленятия и оценките са обобщени в приложеното досие на проекта.	Необходимо е да се посочи сумата на инвестициите е за олобрените на финансиране 20 проекта по ВЕЕЕЕС.	Процедура "Рехабилитация и модернизация на общинската инфраструктура - системи за външно изкуствено осветление на обиквите" по Програма "Възобновяема енергия, енергийна сигурност", финансирана по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021 г.	Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021 г.
	Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Обслужване на едно гшише	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковолтаерна икономика	511,000,000	Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковолтаерна икономика	пазарно проучване, исторически данни				Подробните разчети и обосновка за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс
	Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура за пренос на водород и нисковолтаерни газообразни горива за захранване на електроцентрали и други потребители във възлишни региони в Р България	477,213,276	Проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура за пренос на водород и нисковолтаерни газообразни горива за захранване на електроцентрали и други потребители във възлишни региони в Р България	пазарно проучване, исторически данни				Подробните разчети и обосновка за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
Схема за подпомагане на нилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз	78,233,200	Схема за подпомагане на нилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз	пазарно проучване				Подробните разчети и обосновка за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	

2.Б.2. Биоразнообразие

а) Описание на компонента

Резюме БИОРАЗНООБРАЗИЕ

Област на политиката: околна среда.

Цел: Целта на компонента е осигуряване на ефективно управление на Националната екологична мрежа и защита на природни местообитания и видове с европейско и национално значение за преустановяване загубата на биологично разнообразие.

Реформи и/или инвестиции:

- Актуализиране на стратегическата рамка в областта на биоразнообразието;
- Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения, базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата „Натура 2000“.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 32.3 млн. лв., изцяло за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост.

б) Основни предизвикателства

Основните рискове за биологичното разнообразие в България са свързани със загубата на местообитания в резултат на развитието на градовете и инфраструктурата, неустойчивото селско стопанство и експлоатацията на видовете от икономическо значение. България все още не е изпълнила задълженията си за класифициране на специални конзервационни зони, за определяне на специфични за зоната цели на опазване, както и за определяне на необходимите мерки за опазване в тях с цел запазване/възстановяване на видове и местообитания, от интерес за Общността, до постигане на благоприятен природозащитен статус. В тази връзка, създаването на ефективна управленска структура за „Натура 2000“ и укрепването на капацитета на администрацията и другите органи, занимаващи се с тази мрежа, остава предизвикателство.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Подобряването на знанията за екосистемите и екосистемните услуги в „Натура 2000“ ще създаде условия за устойчиво и балансирано икономическо развитие, съвместно с опазването на биоразнообразието чрез прилагане на решения, базирани на природата, които ще генерират нови работни места и поминък за местните общности. Реализацията на предвидените интервенции ще е от значение в контекста на зеления преход, т.к. преустановяването на загубата на биоразнообразие ще има пряк положителен ефект върху декарбонизацията на икономиката (сектор „Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство“ има ролята на „поглътител“ на парникови газове за България чрез двете категории – „Гори“ и „Пасища“, които поглъщат CO₂. Те са обект на опазване и възстановяване в Натура 2000, като е доказана връзката с доброто им състояние за постигане на целите на декарбонизацията. Разрушаването и увреждането на тези територии би довело до освобождаване в атмосферата на въглеродните емисии.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Актуализиране на стратегическата рамка в областта на биоразнообразието**

Осъществяваната реформа предвижда промени в стратегическата рамка на биоразнообразието, в контекста на ангажиментите за страната, произтичащи от Целите за устойчиво развитие на ООН и Зелената сделка.

1. **Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Q4/2020)**

В детайлизираната стратегия на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030²³, приета от Министерския съвет на 2 декември 2020 г., в рамките на нарочен приоритет „Чист въздух и биоразнообразие“ преустановяването на загубата на биологично разнообразие е изведено като цел на политиката, което се предвижда да бъде постигнато чрез интервенции както в рамките на Националната екологична мрежа (насочени

²³ <https://www.minfin.bg/upload/46210/bulgaria+2030.pdf>

към осигуряване на ефективно управление на мрежата и защита на природни местообитания и видове с европейско и национално значение и съхранение, укрепване и възстановяване на екосистеми, местообитания и видове), така и извън НАТУРА 2000 (чрез изграждане на „зелена“ и „синя“ инфраструктура за постигане на добро природозащитно състояние на видовете и природните местообитания);

2. Планове за действие в изпълнение на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Q4/2025)

Детайлното описание на конкретните мерки и интервенции, които ще бъдат предприемани в изпълнение на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 приоритети (в т.ч. и по приоритет „Чист въздух и биоразнообразие“), ще бъде структурирано в тригодишни планове за действие, които ще бъдат актуализирани на годишна база не по-късно от края на всяка календарна година. Всеки план за действие (без първия) ще съдържа отчет (и оценка на въздействието) за изпълнението на мерките по отделните приоритети – в т.ч. и по приоритет „Чист въздух и биоразнообразие“ – за периода от началото на действието на стратегическия документ до средата на календарната година, в която се изготвя. В рамките на изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост ще бъдат разработени 5 такива тригодишни планове за действие.

- **Инвестиция 1: Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата Натура 2000**
Планирани²⁴ са следните групи дейности: създаване на специализирани бази данни за екосистемите, екосистемните услуги и зелената инфраструктура в мрежата „Натура 2000“ и тяхната визуализация в съществуваща информационна среда, включително по групи икономически дейности, съгласно Регламента за таксономията; изготвена оценка на състоянието на екосистемите и екосистемните услуги, монетарно остойностяване на икономическата им стойност и оценка на състоянието на елементите на зелената инфраструктура в мрежата „Натура 2000“; разработени специфични за защитените зони от мрежата „Натура 2000“ цели и мерки за

²⁴ Вж. приложение № п15

опазването им, с фокус върху прилагането на решения базирани на природата; осигуряване на подкрепата на обществеността чрез включването ѝ в процеса на взимане на решения за опазването на защитените зони от мрежата „Натура 2000“. Общият планиран ресурс е 32.3 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Планираните по компонента дейности допълват интервенциите от Националната рамка за приоритетни действия за „Натура 2000“ (2021-2027), за които е предвидена финансова подкрепа в рамките на Общата селскостопанска политика и Кохезионната политика. Необходимите мерки, чието изпълнение кумулативно ще доведе до запазване или възстановяване на естествените местообитания и популациите на диви животински и растителни видове, са свързани с установяване и последващо укрепване на органите за управление на Националната екологична мрежа; повишаване информираността и капацитета на заинтересованите страни; консервационни и възстановителни мерки за подобряване и поддържане на природозащитното състояние и биологичното разнообразие.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Оценката на състоянието на екосистемите и остойностяването на материалните, поддържащите, регулиращите, културните и рекреационните услуги на екосистемите в „Натура 2000“ дава възможност за по-добро интегриране на климатичните цели, наред с природозащитните в управлението на мрежата в България. Остойностяването им дава възможност за пресмятане на стойността на необходимите инвестиции, чрез които ще се приложат решения, базирани на природата в опазването на мрежата „Натура 2000“. Също така монетарно онагледява ползите и разходите, свързани със загубата на биоразнообразие, подпомагайки взимането на управленски решения. По този начин компонентът ще има принос за постигането на 37% цел за климатичните измерения на Плана, посочена в Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост (остойностени 40% климатични разходи – вж. табл. xxx по-долу). Предложената в компонента мярка допринася за екологичния преход,

като отчита шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушава принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Изпълнението на проекта ще допринесе и за Цифровата трансформация на България за периода 2020-2030 г., която по отношение на държавното управление е насочена основно към превръщането на обработваните и съхранявани данни в основен капитал на обществото. Чрез разработване на специализирани бази данни за екосистемите, техните услуги, зелената инфраструктура по групи икономически дейности, състоянието на мрежата „Натура 2000“ и включването на базите данни в съществуваща информационна среда, ще се подобри участието на заинтересованите страни в процеса на взимане на решения. В същото време ще се създадат възможности за извличане на знания от данни, анализ на данни, интегриран мониторинг и др., което ще гарантира по-устойчиво управление на биоразнообразието в страна и в частност мрежата „Натура 2000“. Така компонентът допринася косвено за цифровите измерения на Плана, въпреки че според използваната методология на ЕК за пресмятането на приносите към двойния преход компонентът включва 0% цифрови разходи, т.е. няма пряк принос за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. xxx: Зелено и цифрово въздействие

Short title	Green objectives				Digital objectives	Transition challenges	
	Climate Tag	Environmental Tag	Intervention field	DNSH		Green	Digital
Компонент 5: Биоразнообразие	40%				0%	12,912	0
РЕФОРМА 1: Актуализиране на стратегическата рамка в областта на биоразнообразието	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 1: Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата Натура 2000	40%	100%	49	yes	0%	12,912	0

ж) Ключови етапи, цели и времеви план

В таблица xxx са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Ключови етапи и цели

з) Финансиране и разходи

В таблица xxx са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Прогнозни разходи

Компонент	Инвестиция / реформа	Детайлни разходни разчети		Методологическа информация		Сравнителна информация за разходите от осъществени в миналото		
		Разход в BGN	Описание	Използвана методология	Източник	Разход в BGN	Източник	Възможна препратка към минали програми на ЕС
Биоразнообразие	Актуализиране на стратегическата рамка в областта на биоразнообразието	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата „Натура 2000“	32,279,996	Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата „Натура 2000“	исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	

2.Б.3. Устойчиво селско стопанство

а) Описание на компонента

Резюме УСТОЙЧИВО СЕЛСКО СТОПАНСТВО

Област на политиката: управление на водите, цифровизация, селско стопанство.

Цел: Компонентът цели повишаване на устойчивото управление и използване на водите и на конкурентоспособността на аграрния сектор чрез мерки за подобряване на хидромелиоративната инфраструктура, подобрявайки устойчивостта на икономиката към климатичните промени и играейки важна роля в съхранението на характеристики на околната среда.

Реформи и/или инвестиции:

- Актуализиране на стратегическата рамка на аграрния сектор;
- Реконструкция, възстановяване и модернизация на държавния хидромелиоративен фонд в Република България за устойчиво управление на водите и адаптиране към климатичните промени;
- Дигитализация на процесите от фермата до трапезата.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 871.4 млн. лв., изцяло за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост.

б) Основни предизвикателства

По-интензивното развитие на селскостопанския сектор е възпрепятствано от ниската степен на навлизане на съвременни цифрови технологии за прецизно земеделие, неинформираността на земеделските стопани по отношение на същността и ползите от въвеждането им, липсата на цифрови умения и т.н. Друго съществено предизвикателство пред сектора е свързано с факта, че съществуващата в страната хидромелиоративна инфраструктура, включваща инженерни системи, свързани с напояване, отводняване и защита от вредното въздействие на водите, остава в критично физическо състояние и влошена функционалност, което води до значителни загуби на поливна вода в линейната инфраструктура и съответно – до високата ѝ цена. Процентът на използваемост на съществуващите напоителни системи през последното десетилетие е изключително нисък, варирайки в диапазона от 4% до 8%. Тази статистика е показателна за неефективното използване на водния ресурс в сектор земеделие, което е съществена пречка пред интензивното развитие на отрасъла и пред устойчивото управление на водите в този отрасъл.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Инвестиция 1 цели и ще способства устойчивото управление на водите в страната, смекчаване на негативното въздействие върху климата и адаптиране към последиците от неговото изменение, адресирайки както препоръките на Съвета, така и предизвикателствата, свързани с осъществяването на зеления преход, особено що се отнася до ефективното управление на природните ресурси. Принос в това отношение ще има и изпълнението на реформа 1. Същевременно, инвестиция 2 се фокусира върху цифровите аспекти на икономическата трансформация, като освен целения принос в изпълнението на СП 3/2020 („...да съсредоточи инвестициите в ... цифровия преход“) ще има косвен ефект и по отношение на аспекти от СП 4/2020, свързани с „ефективността на публичната администрация и укрепване на електронното управление“ с оглед предвиденото електронизиране на услугите, предоставяни на

земеделските стопани. Всички планирани мерки ще способстват повишаването на икономическата устойчивост на шокове във връзка с очакваната повишена конкурентоспособност на аграрния сектор. Едновременно с това те имат потенциал да доведат до засилване на социалната устойчивост на шокове, както и до териториално сближаване, посредством намаляване на различията по оста градски-селски райони, отчитайки високата зависимост на населението в селските райони от селскостопанския отрасъл.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Актуализиране на стратегическата рамка на аграрния сектор**

Осъществяваната реформа предвижда промени в стратегическата рамка на селското стопанство в контекста на ангажиментите за страната, произтичащи от Целите за устойчиво развитие на ООН и Зелената сделка.

1. Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Q4/2020)

В детайлизираната стратегия на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030²⁵, приета от Министерския съвет на 02 декември 2020 г., е обособен нарочен приоритет „Устойчиво селско стопанство“, целящ развитието на интелигентен, устойчив и диверсифициран сектор на селското стопанство, който да гарантира продоволствената сигурност на населението. Повишаването на ролята на аграрния отрасъл за опазване на околната среда е изведено като една от основните цели на политиката, което се предвижда да бъде постигнато чрез насърчаване прилагането в земеделското производство на природосъобразни практики с принос към опазване на водите, почвите, въздуха и биоразнообразието, както и поставяне на акцент върху използването на решения за адаптиране на земеделието, горите и селските райони към променящата се среда и такива, допринасящи за смекчаване на ефектите от промените в климата;

2. Планове за действие в изпълнение на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Q4/2025)

²⁵ <https://www.minfin.bg/upload/46210/bulgaria+2030.pdf>

Детайлното описание на конкретните мерки и интервенции, които ще бъдат предприемани в изпълнение на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 приоритети (в т.ч. и по приоритет „Устойчиво селско стопанство“), ще бъде структурирано в тригодишни планове за действие, които ще бъдат актуализирани на годишна база не по-късно от края на всяка календарна година. Всеки план за действие (без първия) ще съдържа отчет (и оценка на въздействието) за изпълнението на мерките по отделните приоритети – в т.ч. и по приоритет „Устойчиво селско стопанство“ – за периода от началото на действието на стратегическия документ до средата на календарната година, в която се изготвя. В рамките на изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост ще бъдат разработени 5 такива тригодишни планове за действие.

- **Инвестиция 1: Реконструкция, възстановяване и модернизация на държавния хидромелиоративен фонд в Република България за устойчиво управление на водите и адаптиране към климатичните промени**

Предвиждат²⁶ се дейности по реконструкция, възстановяване (проектиране и строителство), модернизация на напоителни канали, напоителни полета, деривации, помпени станции, напорни тръбопроводи, изравнители, водохващания, язовири и обекти за отводняване – отводнителни помпени станции, канали и диги. Реализацията на проекта ще доведе до значително намаляване на загубите на вода при едновременно нарастване на поливните площи, подобряване на ефективността на поливните процеси, опазване на земеделските земи от вредното въздействие на водите, предотвратяване на риска от бедствия и адаптиране на земеделието към климатичните промени. Проектът няма да окаже отрицателно въздействие върху местообитанията и видовете както в рамките на Натура 2000, така и извън нея, а напротив – инвестициите във възстановяване на стара хидромелиоративна инфраструктура ще подобрят водния баланс на почвите и ще намалят преуплътняването и ветровата ерозия при резки засушавания. След рехабилитацията на повърхностни водоизточници и системи ще се намали

²⁶ Вж. приложение № п1б

натискът върху използване на подземни водоизточници, извори, реки и др., което ще окаже благоприятен ефект за екосистемите. Очакваната повишена конкурентоспособност на сектора ще способства и намаляването на междурегионалните и вътрешнорегионалните различия по оста „градски-селски райони“. Общият планиран ресурс е 847.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

- **Инвестиция 2: Дигитализация на процесите от фермата до трапезата**

Ще бъде изградена²⁷ цялостна електронна информационна система в земеделието, чрез която да се постигне: електронизиране на информационните потоци от и за осъществяване на административната дейност; електронизиране на услугите, предоставяни на земеделските стопани, тяхното централизиране и ползването им от бизнеса в хода на изпълнение на задълженията и изискванията в зависимост от вида селскостопанска дейност; интегриране на информационните системи на администрацията и софтуерите за управление на земеделските стопанства в Единна платформа, за автоматизиран обмен на данни между администрацията и земеделските стопани. Платформата ще осигури единен поток на данните от и към администрацията и земеделските стопани и избягване на ръчното прехвърляне на информация и поддръжка на излишни формати на документи. Системата ще съдържа модули за: употребата на препарати за растителна защита и торове чрез дигитализация на дневниците за тяхната употреба; вписване и проследяване на вноса, производството, търговията и съхранението на ветеринарномедицински продукти и медикаментозни фуражи, както и тяхното приложение върху животните; проследяване „от фермата до трапезата“ - от първичното производство до крайното потребление на принципа на уникален идентификационен код с цел информираност на потребителите и стимулиране производството на качествена и достъпна храна; онлайн обучение, вкл. съдържание на обучителните модули и консултации на земеделски стопани, едновременно с поддържането на информация, свързана със

²⁷ Вж. приложение № п17

съвременни технологични и екологични решения за отглеждане на основни групи земеделски култури и селскостопански животни по конвенционален и биологичен начин в съответствие с изискванията за устойчиво използване на природните ресурси и адаптиране към климатичните промени. Общият планиран ресурс е 23.8 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Общата селскостопанска политика

С Инвестиция 1 от Плана се предвижда възстановяване и реконструкция на хидромелиоративни съоръжения за напояване извън земеделските стопанства. Ще се извършват дейности за възстановяване на съществуващата основна линейна инфраструктура и съоръженията към нея, които са публична собственост и се оперират от държавата.

В Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони в периода 2023-2027 г. се предвижда интервенция *“Инвестиции в земеделски стопанства“*, в рамките на която ще е допустима подкрепа за инвестиции в напоителни системи и оборудване в земеделските стопанства. В допълнение, чрез Стратегическия план ще бъде подпомогнато възстановяването и реконструкцията на части от основната хидромелиоративна инфраструктура, предоставена за стопанисване на Сдружения за напояване на земеделски производители.

Ефективното напояване на земеделските земи ще осигури завършеност и добра основа за развитието на земеделския сектор едновременно с адаптацията към промените в климата.

При изготвянето на Стратегическия план за прилагане на ОСП е направена ясна демаркация между интервенции в областта на цифровизацията, обученията и консултациите и Инвестиция 2 от компонент Устойчиво селско стопанство. По Плана за възстановяване и устойчивост се предвиждат инвестиции за изграждане на Единна информационна система в земеделието, която ще интегрира информационните системи на администрацията и софтуерите за управление на земеделските стопанства. Въвеждането на цифрови решения и технологии на ниво стопанство ще се насърчава чрез

включване на интервенции в Стратегическия план чрез интервенции „Инвестиции в земеделски стопанства“ и „Цифровизация на земеделски стопанства“.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Като предвижда инвестиции за подобряване устойчивото управление на водите, смекчаване на негативното въздействие върху климата и адаптиране към последиците от неговото изменение, компонентът ще допринесе за изпълнение целите на зеления преход. Инвестициите във възстановяване на стара хидромелиоративна инфраструктура ще подобрят водния баланс на почвите и ще намалят преуплътняването и ветровата ерозия при резки засушавания. След рехабилитацията на повърхностни водоизточници и системи ще се намали натискът върху използване на подземни водоизточници, извори, реки и др., което ще окаже благоприятен ефект за екосистемите. Като цяло, предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход (остойностени 39% климатични разходи – вж. табл. xxx по-долу), като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Като включва 3% цифрови разходи (вж. Таблица xxx по-долу), този компонент допринася и за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост. Предвидените в компонента електронизиране на информационните потоци от и за осъществяване на административна дейност в контакта на администрацията със земеделските стопани, както и електронизирането на услугите, предоставяни на стопаните, тяхното централизиране и ползването им от бизнеса са примери за цифрови интервенции в компонента.

Табл. xxx: Зелено и цифрово въздействие

Short title	Green objectives				Digital objectives	Transition challenges	
	Climate Tag	Environmental Tag	Intervention field	DNSH		Green	Digital
Компонент 6: Устойчиво селско стопанство	39%				3%	339,003	23,848
РЕФОРМА 1: Актуализиране на стратегическата рамка на аграрния сектор	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 1: Реконструкция, възстановяване и модернизация на държавния хидромелиоративен фонд в Република България за устойчиво управление на водите и адаптиране към климатичните промени	40%	100%	40	yes	0%	339,003	0
ИНВЕСТИЦИЯ 2: Дигитализация на процесите от фермата до трапезата	0%	0%	11	yes	100%	0	23,848

ж) Ключови етапи, цели и времеви план

В таблица xxx са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Ключови етапи и цели

з) Финансиране и разходи

В таблица xxx са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Прогнозни разходи

Компонент	Инвестиция / реформа	Детайлни разходни разчети		Методологическа информация		Сравнителна информация за разходите от осъществени в миналото		
		Разход в BGN	Описание	Използвана методология	Източник	Разход в BGN	Източник	Възможна препратка към минали програми на ЕС
Устойчиво селско стопанство	Актуализиране на стратегическата рамка на аграрния сектор	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Реконструкция, възстановяване и модернизация на държавния хидромелиоративен фонд в Република България за устойчиво управление на водите и адаптиране към климатичните промени	847,854,185	Реконструкция, възстановяване и модернизация на държавния хидромелиоративен фонд в Република България за устойчиво управление на водите и адаптиране към климатичните промени	исторически данни			Подробните разчети и обоснова за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Дигитализация на процесите от фермата до трапезата	23,874,045	Дигитализация на процесите от фермата до трапезата	пазарно проучване			Подробните разчети и обоснова за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	

2.В СВЪРЗАНА БЪЛГАРИЯ

В рамките на този стълб са групирани намеренията на правителството в следните ключови области:

Области на политика	Реформи
<ul style="list-style-type: none">- Цифрова свързаност- Транспортна свързаност- Местно развитие	Разработване и прилагане на ефективна политическа и регулаторна рамка; Ефективно използване на радиочестотния спектър; Създаване на благоприятна инвестиционна среда; Актуализиране на стратегическата рамка на транспортния сектор; Концептуално ново управление на безопасността на движението по пътищата в единна интегрирана стратегическа рамка за периода 2021-2030 г.; Интегриране на устойчивата градска мобилност в стратегическото планиране на регионалното и пространственото развитие; Нов регионален подход с пряко въвличане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти.

2.В.1. Цифрова свързаност

а) Описание на компонента

<p>Резюме ЦИФРОВА СВЪРЗАНОСТ</p> <p>Област на политиката: цифровизация.</p> <p>Цел: Компонентът цели изграждането на модерна и сигурна цифрова инфраструктура и преодоляване на териториалните дисбаланси, свързани с разпространението на ширококолентовия достъп.</p> <p>Реформи и/или инвестиции:</p> <ul style="list-style-type: none">- Разработване и прилагане на ефективна политическа и регулаторна рамка;

- Ефективно използване на радиочестотния спектър;
- Създаване на благоприятна инвестиционна среда;
- Широкомасщабно разгръщане на цифрова инфраструктура.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 1 005,1 млн. лв., от които 685,1 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 320 млн. лв. инвестиции от частните оператори.

б) Основни предизвикателства

Една от основните причини за забавянето на цифровизацията в България (наред с ниското ниво на цифрови умения и недостига на ИКТ специалисти) са недостатъчните инвестиции в цифровата инфраструктура. Индексът за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото DESI нарежда България на 26-то място сред държавите-членки на ЕС по показателя „Свързаност“. Едва 58% от домакинствата имат абонамент за широколентов достъп до интернет (при 78% средно за ЕС), а разпространението на фиксиран широколентов достъп до интернет със скорост поне 100 Mbps е само 11% (26% за ЕС). Ситуацията в селските райони е незадоволителна, като едва 1% от домакинствата се възползват от VHCN (Very High Capacity Network) технологията, което е много под средната стойност за ЕС от 20%. Използването на FTTP (Fiber to the Premises) мрежи е нараснало до 42%, но не и в селските райони, където се използва от едва от 1% от домакинствата при 18% за ниво ЕС. В допълнение, страната изостава по отношение на показателя за готовност за навлизане на 5G, като по данни на DESI 2020 е разпределила само 14% от спектъра за безжична широколентова връзка. Налице е необходимост от интензифициране на усилията по подобряване и ускоряване разгръщането на широколентовия достъп до интернет, предвид основополагащата роля на модерната широколентова инфраструктура за постигането на т.нар. цифров растеж.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко или косвено ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 2, СП 3 и СП 4 от 2020 г.,

както и СП 3 и СП 4 от 2019 г. Предложените реформи и инвестиции имплицитно или експлицитно имат за цел да увеличат инвестициите в цифрова инфраструктура с голям капацитет, с оглед увеличаване на покритието и разпространението. По този начин ще се гарантира равен достъп до услуги, базирани на ширококолов достъп, което ще подобри възможността за обучение и работа от разстояние (СП 2/2020). Предвидените мерки ще създадат предпоставки за реализирането на цифровия преход в страната (СП 3/2020) с косвени очаквани позитивни ефекти по отношение на социалното приобщаване (СП 4/2019), електронното управление, ефективността на публичната администрация, а следователно и на административната тежест за предприятията (СП 4/2020) и като цяло – на бизнес средата (СП 3/2019). Включените в компонента реформи имат за цел да намалят бариерите пред инвестициите в свързаност, в т.ч. 5G свързаност, посредством предприемане на действия за освобождаване и ефективно използване на необходимия радиочестотен спектър. Наборът от предложените мерки ще допринесе за икономическото възстановяване на страната в средносрочен план, като същевременно създава предпоставки за повишаване на дългосрочния потенциал за растеж, създаване на работни места и засилване на икономическата и социална устойчивост.

Компонентът е от съществено значение и за реализацията на общоевропейската знакова инициатива „Свързване“. Чрез успешното и пълно изпълнение на предвидените в компонента мерки България ще надхвърли целите, поставени със знаковата инициатива.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Разработване и прилагане на ефективна политическа и регулаторна рамка**

Осъществяваната реформа предвижда промени в стратегическата рамка (приет от Министерския съвет актуализиран национален план за ширококолов достъп, както и утвърден от Министерския съвет рамков стратегически документ „Цифрова трансформация на България за периода 2020 - 2030“) и в нормативната уредба (изготвен проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за електронните съобщения):

1. Национален план за ширококолов достъп (Q3/2020)

През август 2020 г. е приет актуализиран национален план за ширококолентова инфраструктура за достъп от следващо поколение „Свързана България“, който очертава националните цели и приоритети и е обвързан с целите на европейското ниво до и след 2025. Цифровата свързаност е дефинирана като важен фактор не само за конкурентоспособността на предприятията, но и за подпомагане на социалното приобщаване и за развитието и използването на услугите на електронното управление. Предвидените в „Свързана България“ мерки в тази област ще са концентрирани в подобряване на достъпа до високоскоростен интернет в по-слабо населените региони и неговото активно използване от населението и бизнеса, както и в развитието на високоскоростния мобилен интернет в страната. От ключово значение за цифровизацията на българската икономика и обществените услуги ще бъдат инвестициите за въвеждане на 5G мобилни мрежи в страната.

2. Стратегически подход за цифрова трансформация (Q3/2020)

Адекватната цифрова свързаност е част от рамката „Цифрова трансформация на България за периода 2020 - 2030“, утвърдена през юли 2020 г. Цифровата трансформация е призната за необходим процес на технологично развитие, за да се създадат условия за иновации и растеж на бизнеса, да се повиши ефективността на работната сила, да се създаде конкурентна цифрова икономика и висок стандарт на гражданите. Разгръщането на мрежи с много голям капацитет, което да гарантира, че никоя част от страната или група в обществото няма да остане без адекватна цифрова свързаност, е в основата на развитието на динамична и иновативна икономика и осигурява по-добър достъп на предприятията до разнообразни, висококачествени и иновативни цифрови услуги.

Цифровата свързаност допринася за осигуряването на достъп за всички основни движещи сили на социално-икономическото развитие, като училища, болници, транспортни центрове, основни доставчици на обществени услуги и др. Инфраструктурата, която интегрира физически и цифрови аспекти, е от решаващо значение за осигуряването на следващата вълна от иновации и икономически растеж.

3. Съвременна законодателна рамка в сектора (Q1/2021)
За да се насърчи свързаността и достъпа до мрежи с много голям капацитет и конкуренцията, включително по отношение на инфраструктурата, както и да се подпомогне развитието на пазара и да се защитят интересите на гражданите, е разработена осъвременена законодателна рамка. Целта е насърчаване на инвестициите в мрежи с много голям капацитет поради изключителната им важност за постигане на устойчив икономически растеж в условията на цифровизация на икономиката, като същевременно не се засяга конкурентната среда и интересите на потребителите. С проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за електронните съобщения ще се постигне:

- осигуряване на по-ефективно, ефикасно и координирано използване на радиочестотния спектър;
 - развитие на пазара на електронните съобщения;
 - поддържане на условия за ефективна конкуренция;
 - създаване на условия за изграждане и развитие на мрежи с много голям капацитет, включително 5G мрежи;
 - подобряване на защитата на интересите на гражданите и правата на крайните ползватели, включително на хората с увреждания.
- **Реформа 2: Ефективно използване на радиочестотния спектър**

За адресиране на предизвикателствата, свързани със степента на готовност за навлизане на 5G, са предвидени и вече се полагат следните реформаторски усилия:

1. Намаляване таксите за спектър (Q1/2021)

За насърчаване на ускореното разполагане на 5G мрежи, Министерският съвет одобри изменения и от 1 януари 2021 г. влизат в сила промени в таксите, събирани от Комисията за регулиране на съобщенията по Закона за електронните съобщения. Това ще намали размера на еднократната такса с 50% и годишната такса за използване на спектъра с 35%. Оптимизирането на таксите за радиочестотен спектър е важно условие за повече инвестиции в сектора на мобилните комуникации, чрез което ще се даде възможност на предприятията да ползват по-широки честотни ленти и да изградят мрежи с по-голям капацитет за предоставяне на

високоскоростни широколентови услуги с по-добро качество за задоволяване на потребностите на потребителите.

2. Ускорен процес по отдаване на спектър (Q1/2021-Q3/2025) С оглед гарантиране на ефективното и ефикасно използване на радиочестотния спектър, постигане на безжично широколентово покритие на територията на страната и населението с връзка с високо качество и скорост, покритие по основните транспортни трасета, както и насърчаване на конкуренцията и избягване на нарушенията ѝ, се предвижда удължаване на срока на разрешения за ползване на хармонизиран радиочестотен спектър, включително за безжични широколентови услуги – не по-кратък от 15 години с възможност за удължаване най-малко до 20 години.

700 MHz

До 30 май 2020 г. за 5G мрежи беше предоставен честотен ресурс от 2x20 MHz в обхвата 700 MHz.

През юли 2020 г. националният регулаторен орган стартира процедура за обществени консултации относно перспективите и условията за използване на наличния ресурс в радиочестотната лента 700 MHz. В хода на консултациите е изразен само общ интерес и няма конкретни намерения от оператори.

2.6 GHz

През декември 2020 г. националният регулаторен орган обяви обществена консултация за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър в обхват 2.6 GHz.

3.6 GHz

През декември 2020 г. националният регулаторен орган обяви намерение да издаде разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър в обхват 3.6 GHz за осъществяване на електронни съобщения чрез наземна мрежа, позволяваща предоставянето на електронни съобщителни услуги, с национално покритие. На 28 януари 2021 г. националният регулаторен орган прие решение за провеждане на състезателна процедура за предоставяне за ползване 370 MHz от обхват 3.6 GHz.

26 GHz

България е определила 2 078 GHz в обхвата 26 GHz за хармонизирано използване за 5G. Спектърът е фрагментиран, но могат да бъдат осигурени блокове между 300 и 500 MHz непрекъснат спектър. Националният регулаторен орган предвижда в началото на 2021 г. да проведе процедура за обществени консултации относно използването на наличния ресурс в 26 GHz обхват.

- **Реформа 3: Създаване на благоприятна инвестиционна среда**

В стремежа си да насърчи частните инвестиции в сектора правителството полага (и планира) усилия за:

1. **Намаляване на административната тежест (Q3/2020)**

С промени в Закона за устройство на територията е облекчен режимът за разполагане на базови станции, като вече не се изисква разрешение за строеж за поддръжка, оборудване и/или подобряване на елементи на радиопредавателните системи, както и тяхната подмяна или допълване чрез сглобяване или разглобяване на елементи от радиопредавателната система. Независимо от това, измерването на електромагнитните полета е задължително и Националният регулаторен орган води електронен регистър за модернизирани базови станции;

2. **Намаляване на инвестиционните разходи (Q4/2020)**

С решение на правителството при бъдеща реализация на инфраструктурни проекти с публични средства залягат изисквания, задължаващи бенефициентите, където това е възможно, да изготвят инвестиционни проекти, които включват изграждане на защитни тръби и кабелни шахти, положени в подземна инфраструктура, които могат да се използват от всички мрежови оператори;

3. **Насърчаване на съвместни инвестиции (Q1/2021)**

Реализация на мерки за подобряване на хоризонталната координация между различните инфраструктурни сектори по отношение на съвместното планиране, изграждане, ползване и поддържане на физическа инфраструктура. Подобряване на наличността на информацията, необходима за споделяне на съществуваща физическа инфраструктура чрез предоставяне на информация чрез Единната информационна точка изцяло по електронен път.

- **Инвестиция 1: Широкомащабно разгръщане на цифрова инфраструктура**

Основна цел на проекта²⁸ е изграждане на симетрични гигабитови мрежи за достъп в цялата страна. Устойчивата оптична мрежа, комбинирана с универсално достъпна мобилна мрежа, ще позволи на всеки гражданин, всеки бизнес и всяка публична институция да използва възможностите за цифровизация при равни условия в цялата страна. Основната пътна мрежа ще бъде обхваната от сигурна широколентова мобилна свързаност, която да гарантира високоскоростно покритие за основните пътища, включени в мрежата TEN-T – магистрала Тракия, Хемус, Струма, както и връзката с Румъния и Турция. Ще се преодолее в максимална степен цифровото разделение чрез разгръщане на цифрова свързаност в отдалечените и слаборазселени райони и повишаване на цифровите компетентности на населението. Ще се създадат предпоставки за подобряване на процесите по цифровизация и разширяване на достъпността до административното, здравното и социалното обслужване в страната. Предвидените дейности включват осигуряване на високоскоростна мобилна свързаност по ключови транспортни коридори; подобряване на покритието в населените места с фокус към периферни, слабо населени и селски райони; развитие на държавната опорна мрежа чрез увеличаване на преносния ѝ капацитет; „зелена“ свързаност и стимулиране на потреблението. Общият планиран ресурс е 1 005.1 млн. лв. (685.1 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2025 г.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Инвестициите по този компонент на Плана ще позволят осъществяването на цифровизацията като хоризонтален приоритет, допринасящ не само за конкурентоспособността на предприятията и висшите училища, но и за подпомагане на социалното приобщаване и за развитието и използването на услугите на електронното управление. Подобрената среда за пренос на данни, както и цифрова

²⁸ Вж. приложение № п18

свързаност и висока защита на публичните институции, администрации и потребители, ще позволят адекватно осъществяване на предвидените по Кохезионната политика мерки за повишаване темповете на дигитализация на публичния сектор и обезпечаване на високо ниво на киберсигурност.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Чрез увеличаване на покритието и използване на цифрова инфраструктура с много голям капацитет мерките, предложени в този компонент, ще направят възможно развитието на решения, базирани на цифровите технологии, като по този начин пряко ще подпомогнат цифровия преход, а същевременно косвено ще подпомагат и декарбонизацията на всички сектори на икономиката и ще намаляват техния въглероден отпечатък. Така компонентът допринася косвено за климатичните измерения на Плана, въпреки че според използваната методология на ЕК за пресмятането на приносите към двойния преход компонентът включва 0% климатични разходи, т.е. не допринася пряко за 37% цел за зелените измерения на Плана, посочена в Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост. Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Като включва 100% цифрови разходи (вж. Таблица xxx по-долу), този компонент допринася значително за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. xxx: Зелено и цифрово въздействие

Short title	Green objectives				Digital objectives	Transition challenges	
	Climate Tag	Environmental Tag	Intervention field	DNSH		Green	Digital
Компонент 7: Цифрова свързаност	0%				100%	0	685,075
РЕФОРМА 1: Разработване и прилагане на ефективна политическа и регулаторна рамка	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
РЕФОРМА 2: Ефективно използване на радиочестотния спектър	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
РЕФОРМА 3: Създаване на благоприятна инвестиционна среда	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 1: Широкомашабно разгръщане на цифрова инфраструктура	0%	0%	51	yes	100%	0	685,075

ж) Ключови етапи, цели и времеви план

В таблица xxx са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Ключови етапи и цели

з) Финансиране и разходи

В таблица xxx са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Прогнозни разходи

Компонент	Инвестиция / реформа	Детайлни разходни разчети		Методологическа информация		Сравнителна информация за разходите от осъществени в миналото		
		Разход в BGN	Описание	Използвана методология	Източник	Разход в BGN	Източник	Възможна препратка към минали програми на ЕС
Цифрова свързаност	Разработване и прилагане на ефективна политическа и регулаторна рамка	0	п/а	п/а	п/а	п/а	п/а	п/а
	Ефективно използване на радиочестотния спектър	0	п/а	п/а	п/а	п/а	п/а	п/а
	Създаване на благоприятна инвестиционна среда	0	п/а	п/а	п/а	п/а	п/а	п/а
	Широкомашабно разгръщане на цифрова инфраструктура	685,075,323	Широкомашабно разгръщане на цифрова инфраструктура	пазарно проучване, исторически данни			Подобните разчети и обоснова за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	

2.В.2.Транспортна свързаност

а) Описание на компонента

Резюме ТРАНСПОРТНА СВЪРЗАНОСТ

Област на политиката: транспорт

Цел: Основната цел на компонента е намаляване на въглеродния отпечатък на транспортния сектор чрез инвестиции в модернизацията и цифровизацията на железопътния сегмент. Очакваните ефекти от интервенциите предвиждат принос към зеления и цифров преход, повишаване на безопасността, както и към териториалната балансираност на растежа.

Реформи и/или инвестиции:

- Актуализиране на стратегическата рамка на транспортния сектор;

- Цифровизация в железопътния транспорт чрез модернизация на системите за безопасност и енергийната ефективност по ж.п. направления от основната и широкообхватната TEN-T мрежа;

- Преустройство и рехабилитация на ключови гарови комплекси и изграждане на интермодален терминал – Горна Оряховица;

- Модернизация на тягови подстанции и секционни постове по протежение на основната и широкообхватната TEN-T мрежа с изграждане на система за телеуправление и телесигнализация SCADA;

- Осигуряване на устойчива и транспортна свързаност и услуга по електрифицирани и рехабилитирани ж.п. участъци за 160км/ч, чрез закупуване на енергийно-ефективен и комфортен подвижен ж.п. състав;

- Концептуално ново управление на безопасността на движението по пътищата в единна интегрирана стратегическа рамка за периода 2021-2030 г.;

- Подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност;

- Интегриране на устойчивата градска мобилност в стратегическото планиране на регионалното и пространственото развитие;

- Осигуряване на устойчива транспортна свързаност чрез изграждане на участъци от Линия 3 на метрото в гр. София;

- Пилотна схема за помощ за обновяване на подвижен състав за градски и междуградски транспорт „Зелена мобилност“.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 1 806.5 млн. лв., от които 1 309.2 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 498.3 млн. лв. национално съфинансиране.

б) Основни предизвикателства

Въглеродната интензивност на транспортния сектор в страната е 3.5 пъти по-висока от средната стойност в ЕС, достигайки 2.8 кг парникови газове (ПГ) за 1 евро брутна добавена стойност през 2019 г. Секторът е един от основните емитенти на ПГ и се свързва с 14% от общото количество ПГ в страната. В контекста на усилията за декарбонизация на икономиката е налице необходимост от интензифициране на инвестициите в устойчив транспорт за намаляване на въглеродния отпечатък на сектора.

Изградеността и електрификацията на железопътната инфраструктура в страната е на добро ниво (въпреки известна териториална небалансираност), но състоянието ѝ продължава да е проблематично, което – заедно с високата степен на амортизираност на подвижния състав – рефлектира в отлив на ползватели на предлаганата услуга в пътническият сегмент. Либерализирането на железопътния пазар за товарни превози води до навлизане на частни железопътни компании и ръст на относителния дял на железопътния сектор в сегмента при изземване на пазарен дял от автомобилния товарен транспорт, който обаче все още запазва доминираща позиция. В регионален план интервенциите следва да бъдат фокусирани върху по-слабо инфраструктурно развитата Северна България, което освен очакваните позитивни ефекти за околната среда и зеления преход ще създаде предпоставки и за намаляване на междурегионалните различия в страната.

През 2019 г. по българските пътища от пътнотранспортни произшествия са загинали 628 души, а 1 937 са тежко ранени. България отбелязва относително ниски нива на безопасност на движението по пътищата (БДП) спрямо средните за ЕС.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Предложените реформи и инвестиции имплицитно или експлицитно имат за цел да увеличат устойчивостта на транспортния сектор чрез намаляване на въглеродния му отпечатък. Реализацията на предвидените интервенции ще е ключова в контекста на зеления

преход, предвид значителния понастоящем дял на транспортния сектор в емисиите на парникови газове. Същевременно, концентрацията на част от инвестициите в Северна България, която се характеризира с относително по-ниско ниво на развитие на инфраструктурата, ще способства смекчаването на регионалните дисбаланси. Интервенциите в областта на пътната безопасност също ще съдействат за повишаване устойчивостта на транспорта, тъй като адресират неговата безопасност, привлекателност и функционалност – аспекти, които пряко обуславят нивото на развитие на сектора. В резултат се подобрява общата мобилност на населението, като се подпомага промишлеността и търговията, защото транспортът играе ролята на свързващо звено между производителите, от една страна, и суровините, трудовия пазар и потребителите, от друга. Устойчивостта се измерва и с това, че с нарастването на броя на пътуващите и увеличаването на транспортирането на стоки и услуги икономическият растеж и стимулираната икономическа активност ще се извършват в условията на по-високо ниво на безопасност, като присъщите рискове на всяка икономическа дейност са смекчавани от по-подготвена да ги посрещне среда.

Предвидените интервенции ще съдействат и пряко за икономическото възстановяване посредством реализацията на инвестиционните проекти и създадената заради тях временна заетост.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Актуализиране на стратегическата рамка на транспортния сектор**

Осъществяваната реформа предвижда промени в стратегическата рамка на транспортния сектор в контекста на ангажиментите за страната, произтичащи от Целите за устойчиво развитие на ООН и Зелената сделка.

1. **Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Q4/2020)**

В детайлизираната стратегия на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030²⁹, приета от Министерския съвет на 02 декември 2020 г., в рамките на нарочен приоритет „Транспортна свързаност“ за повишаване на устойчивостта и

²⁹ <https://www.minfin.bg/upload/46210/bulgaria+2030.pdf>

намаляване на въглеродния отпечатък на транспортния сектор се поставят конкретни цели за приоритетно развитие на железопътния сегмент с нарастване на дела на превозените пътници и товари от железопътния транспорт, както и повишаване изградеността на основната конвенционална ТЕН-Т ж.п. мрежа. Наред с това се поставят конкретни цели за повишаване дела на възобновяемата енергия в потреблението на горива от транспорта, повишаване качеството на пристанищната инфраструктура, ефективността на услугите във въздушния транспорт и др.

2. Планове за действие в изпълнение на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Q4/2025)

Детайлното описание на конкретните мерки и интервенции, които ще бъдат предприемани в изпълнение на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 приоритети (в т.ч. и по приоритет „Транспортна свързаност“), ще бъде структурирано в тригодишни планове за действие, които ще бъдат актуализирани на годишна база не по-късно от края на всяка календарна година. Всеки план за действие (без първия) ще съдържа отчет (и оценка на въздействието) за изпълнението на мерките по отделните приоритети – в т.ч. и по приоритет „Транспортна свързаност“ – за периода от началото на действието на стратегическия документ до средата на календарната година, в която се изготвя. В рамките на изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост ще бъдат разработени 5 такива тригодишни планове за действие.

- **Инвестиция 1: Цифровизация в железопътния транспорт чрез модернизация на системите за безопасност и енергийната ефективност по жп направления от основната и широко обхватната ТЕН-Т мрежа**

Мярката³⁰ цели подобряване качеството на услугите на железопътния транспорт чрез контрол на експлоатационните параметри и повишаване на сигурността, надеждността и безопасността на транспортните операции. Ще бъде внедрена Система за мониторинг и контрол на параметри на подвижния железопътен състав в движение, ще се изградят соларни/фотоволтаични централи за добив на електроенергия

³⁰ Вж. приложение № п19

в района на железопътните гари за нуждите на Национална компания Железопътна инфраструктура, ще се инсталира енергоспестяващо LED осветление в района на 120 броя жп гари и спирки, ще се изгради оптична кабелна мрежа и цифрова телекомуникационна апаратура в участъка София – Карлово – Филипово. Ще се осигури система от решения в областта на киберсигурността, допринасящи за достигането на кибер безопасна и сигурна инфраструктура. Ще бъде проектиран и изграден автоматизиран единен хъб за управление на информацията в Национална компания Железопътна инфраструктура. Общият планиран ресурс е 267.7 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Инвестиция 2: Преустройство и рехабилитация на ключови гарови комплекси и изграждане на интермодален терминал – Горна Оряховица**

Проектът³¹ предвижда изграждане, преустройство и рехабилитация на ключови гарови комплекси (Мездра и Червен Бряг), разположени по основната TEN-T мрежа, както и изграждане на модерен интермодален железопътен терминал в най-големия железопътен възел в Северна България – Горна Оряховица. Реализацията на проекта ще подобри качеството на железопътната инфраструктура в страната и ще позволи нарастване на дела на железопътния транспорт в структурата на превозените товари и пътници за сметка на автомобилния транспорт с очаквани позитивни ефекти по отношение на компонентите и факторите на околната среда. Същевременно, проектът ще укрепи потенциала за растеж на районите, в които са разположени включените в него отделни обекти. Това са гарови комплекси в по-слабо инфраструктурно развитата Северна България. По този начин ще бъдат създадени предпоставки за намаляване на междурегионалните различия в страната. Общият планиран ресурс е 78.7 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

- **Инвестиция 3: Модернизация на тягови подстанции и секционни постове по протежение на основната и широко обхватната TEN-T мрежа, с изграждане на система за телеуправление и телесигнализация SCADA**

³¹ Вж. приложение № П20

Предвидена³² е пълна модернизация на 20 броя тягови подстанции, модернизация на 21 броя секционни постове, както и изграждане на система, обединяваща системите за телеуправление и телесигнализация SCADA. Ще бъде подоброено качеството на инфраструктурата от гледна точка на нейната безопасност, сигурност, ефикасност, устойчивост на климатични условия, както и качеството на услугите и непрекъснатостта на транспортните потоци. Въвеждането и разгръщането на телематичните приложения, както и насърчаване разработването на иновативни технологии ще имат пряко въздействие върху устойчивото икономическо развитие, като допринесат едновременно за зеления и цифровия преход. Изпълнението на проекта ще укрепи потенциала за растеж на по-изостаналите райони в Северна България, където са разположени повечето обекти, включени в обхвата на проекта. Общият планиран ресурс е 273.2 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Инвестиция 4: Осигуряване на устойчива транспортна свързаност и услуга чрез закупуване на енергийно ефективен и комфортен подвижен ж.п. състав**

Ще бъдат закупени³³ 20 електромоторисни влака за средни и дълги разстояния за подобряване на конкурентоспособността на железопътния транспорт в сравнение с другите видове транспорт и създаване на предпоставки за прехвърляне на пътници от автомобилния към железопътния транспорт, което би довело до по-ниски емисии на парникови газове, т.е. до намаляване на общото отрицателното въздействие на транспорта върху околната среда. Предвидено е 30% национално съфинансиране, което ще бъде осигурено със заемни средства. Общият планиран ресурс е 312.1 млн. лв. (217.6 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2024 г.

- **Реформа 2: Концептуално ново управление на БДП в единна интегрирана стратегическа рамка за периода 2021-2030 г.**

³² Вж. приложение № п21

³³ Вж. приложение № П22

За адресиране на предизвикателствата, свързани с пътнотранспортния травматизъм, правителството полага (и планира) следните реформаторски усилия:

1. Подготовка на реформата (Q3/2020) – Разработване, консултиране и съгласуване на проект на Национална стратегия за БДП в Република България за периода 2021-2030 г. и План за действие към нея

В изпълнение на Решение №16 от 17 януари 2019 г. на Министерски съвет, с което правителството прие пакет от мерки за ограничаване на пътнотранспортния травматизъм до 2020 г., Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“ инициира, съвместно с Държавно-обществената консултативна комисия по проблемите на безопасността на движение по пътищата, подготовката на новата Национална стратегия за БДП в Република България за периода 2021-2030 г., както и първия План за действие 2021-2023 г. към нея;

2. Същинска реформа ЕТАП 1 (Q4/2020) – Приемане на Национална стратегия за БДП в Република България за периода 2021-2030 г. и План за действие към нея

Със свое Решение №775/26.10.2020 г. Министерският съвет прие стратегическия документ и плана за действие към него, като възложи изпълнението и отчитането на мерките по плана на съответните компетентни органи на национално, областно и общинско ниво; възложи на председателя на Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“ координацията, наблюдението и контрола на изпълнението и отчитането на мерките по плана; и възложи на председателя на Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“ да докладва годишното изпълнение на Националната стратегия и плана на Министерския съвет в срок до 31 март на годината, следваща отчетната година;

3. Същинска реформа ЕТАП 2 (Q2/2026) – Пълноценно изпълнение на Национална стратегия за БДП в Република България за периода 2021-2030 г. и План за действие към нея съгласно определените визия, тематични направления, стратегически цели и области за въздействие

В рамките на изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост следва да бъдат изпълнени краткосрочните и средносрочните цели на стратегическия документ, както и да

бъде отбелязан напредък по отношение на дългосрочната му цел (намаляване наполовина на загиналите и тежко ранените вследствие на пътнотранспортни произшествия):

3.1 Интегриране на безопасността на движението по пътищата в дейността на институциите на централно, областно и общинско ниво (Q1/2021) - Разработване на 1 общ годишен план за действие за БДП; Разработване на 5 секторни стратегии и планове за действие за БДП; Разработване на 28 областни план-програми за БДП;

3.2 Въвеждане в националното законодателство на разпоредбите на Директива (ЕС) 2019/1936 (Q2/2021) - Приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за пътищата за въвеждане на нови и детайлизиране на съществуващите процедури по пътна безопасност;

3.3 Извършване на цялостна оценка на безопасността на пътната мрежа (Q4/2024);

3.4 Подобряване на безопасността на движението по пътищата и намаляване на пътнотранспортния травматизъм (Q1/2026) - намаляване с xxx% на загиналите и тежко ранените вследствие на пътнотранспортни произшествия.

- **Инвестиция 5: Подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност**

Специфичната цел на проекта³⁴ е ограничаване риска от настъпване на пътнотранспортни произшествия и намаляване на травматизма чрез целенасочено въздействие върху ключови процеси от управлението на пътната безопасност. Ще бъдат предприети мерки за оптимизиране на дейностите по управление на безопасността на републиканските и общинските пътища, в т.ч. разработване и интегриране на софтуерни приложения за управление и приоритизация на дейностите по пътищата за осигуряване на пътната безопасност, както и за изграждане на национална електронна система за подаване и обработване сигнали, свързани с безопасността на пътната инфраструктура, а също и за набавяне на оборудване, обезпечавашо нуждите по текущ

³⁴ Вж. приложение № П23

ремонт и поддържане на републиканските пътища. Ще бъде осигурено специализирано оборудване за оценка на състоянието на пътната безопасност при обследване на пътища, включително близки до пътя обекти с оглед установяване на конкретни проектни характеристики, експлоатационни показатели на пътната повърхност и тяхното функционално състояние. Предвидено е и подобряване на условията на движение в районите на ГКПП посредством въвеждане на система за управление на преминаването на трансграничния тежкотоварен трафик чрез специализирано мобилно приложение, предназначено за ползвателите на пътя. Общият планиран ресурс е 12 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Реформа 3: Интегриране на устойчивата градска мобилност в стратегическото планиране на регионалното и пространственото развитие**

Чрез реформа в областта на регионалното развитие е въведен нов подход за изпълнение на политиката с пряко въвличане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти, включително интегрирано териториално развитие в сътрудничество между всички нива и всички заинтересовани страни. Иницирираните през 2020 г. изменения на ЗРР и ППЗРР са необходима предпоставка за реформата за устойчива градска мобилност, тъй като въвеждат изискванията към системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Стъпвайки на реформата за регионално развитие, реформата за устойчива градска мобилност има за цел да обвърже и интегрира планирането на мерките за устойчива градска мобилност с документите за стратегическо планиране на регионалното и пространствено развитие. Наложено е изискване за инкорпориране на всички елементи на плановете за устойчива градска мобилност съгласно Концепцията за плановете за устойчива градска мобилност в техните ПИРО и ИТС за новия период

1. Въвеждане на нови стратегически документи за пространствено и регионално планиране (Q3/2020)

Изготвяне на промени в Закона за регионалното развитие и Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие,

въвеждащи новите стратегически документи за пространствено и регионално развитие – Интегрирани териториални стратегии и Планове за интегрирано развитие на градските общини. Изготвяне на Методически указания за разработване и прилагане на стратегическите документи;

2. Разработване на Интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 с включени елементи за устойчива градска мобилност (Q1/2021)

3. Разработване на Планове за интегрирано развитие на градските общини с инкорпорирани в тях планове за устойчива градска мобилност (Q1/2021).

- **Инвестиция 6: Осигуряване на устойчива транспортна свързаност чрез изграждане на участъци от Линия 3 на метрото в гр. София**

Проектът³⁵ предвижда изграждане на последните два участъка от Линия 3 на метрото в гр. София: участък „МС „Хаджи Димитър” - ж.к. „Левски”“ (дължина 3 км. и предвидени 3 метростанции) и участък „ул. „Шипка“ - кв. „Гео Милев“ - ж.к. „Слатина“ - Зала „Арена Армеец“/Тех парк София - бул. „Цариградско шосе”“. При високи екологични стандарти предвидените участъци от проекта с обща дължина 9 км. ще осигуряват бързо и ефективно обслужване на голям брой пътници с интермодални връзки с националната ж.п. мрежа, с летището, а чрез буферни метростанции с паркинги на основните входно-изходни артерии на града – с основния автомобилен трафик към столицата. С участъците от двата лота на предлагания проект ще се превозват над 26 милиона пътника годишно, ще се намалят вредните газове – парникови, фини прахови частици, оловни аерозоли и др. в града и региона с над 7 хиляди тона годишно, ще се намали броят на автомобилите в движение в града с над 17 хиляди автомобила дневно, ще се увеличи средната скорост на придвижване с градския транспорт с над 2 пъти поради значителната скорост на придвижване и жителите на града ще икономисват допълнително над 40 хиляди часа дневно. Общият планиран ресурс е 762.9 млн. лв. (360 млн. лв. за сметка на Инструмента

³⁵ Вж. приложение № П24

за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2025 г.

- **Инвестиция 7: Пилотна схема за помощ за обновяване на подвижен състав за градски и междуградски транспорт „Зелена мобилност“**

Схемата³⁶ цели подпомагане на изпълнението на реформата на градската мобилност (реформа 3) чрез подготовка и изпълнение на пилотни проекти в съответствие с новия териториален подход. Допустимите дейности включват доставка на нов екологичен подвижен състав за обществения транспорт, включително градски и междуградски транспорт и придружаващи малки интегрирани мерки като зарядни станции, интелигентни транспортни системи и интегрирани цифрови решения за подобряване на ефективността и ефективността на обществения транспорт. Реализацията на мярката ще допринесе за свързаност и връзки между градските и селските райони и развитието на функционални зони, като същевременно ще има принос за изпълнение на националните цели за декарбонизация и енергийна ефективност. Общият планиран ресурс е 100 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

За подобряване на железопътната инфраструктура по „основната“ Трансевропейска транспортна мрежа и за развитие на връзките със съседните страни по програма „Транспортна свързаност“ 2021-2027 г. се предвижда завършване на модернизацията на жп отсечката Елин Пелин – Костенец и модернизацията на отсечката София – Перник – Радомир, както и изграждането на ж.п. връзка между България и Република Северна Македония. Изпълнението на проектите ще допринесе за развитието на коридор „Ориент/Източно-Средиземноморски“, преминаващ през Република България, като ще се подобри транспортната свързаност и осигури оперативна съвместимост. За подобряване свързаността между железопътния и въздушния транспорт и повишаване на ефективността

³⁶ Вж. приложение № П25

им ще бъдат изградени ж.п. връзки към летище Пловдив и летище Бургас. Предвижда се да бъдат завършени съоръженията и системите по ж.п. линия Карнобат – Синдел на „разширената“ Трансевропейска транспортна мрежа с оглед осигуряване на по-голяма безопасност на превозите. Ще бъдат развити ж.п. възел Горна Оряховица, ж.п. възел Русе и ж.п. възел Варна, ще продължи изграждането и модернизирването на ж.п. гари, както и внедряването на ERTMS.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Транспортният сектор е един от най-значителните емитенти на парникови газове в страната, като през 2019 г. 14% от всички парникови газове на национално ниво са генерирани от сектора на транспорта. Предвидените интервенции в компонента ще доведат до редуцирането им, като по този начин компонентът ще има значителен принос (остойностени 40% климатични разходи – вж. табл. xxx по-долу) за постигането на 37% цел за климатичните измерения на Плана, посочена в Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост. Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход и като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Като включва 13% цифрови разходи (вж. Таблица xxx по-долу), този компонент допринася и за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. xxx: Зелено и цифрово въздействие

Short title	Green objectives				Digital objectives	Transition challenges	
	Climate Tag	Environmental Tag	Intervention field	DNSH		Green	Digital
	Компонент 8: Транспортна свързаност	47%				13%	616,749
РЕФОРМА 1: Актуализиране на стратегическата рамка на транспортния сектор	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 1: Цифровизация в железопътния транспорт чрез модернизация на системите за безопасност и енергийната ефективност по жп направления от основната и широкообхватната TEN-T мрежа	40%	0%	70	yes	100%	32,125	80,312
ИНВЕСТИЦИЯ 2: Преустройство и рехабилитация на ключови гарови комплекси и изграждане на интермодален терминал – Горна Оряховица	0%	40%	69	yes	0%	0	0
ИНВЕСТИЦИЯ 3: Модернизация за тягови подстанции и секционни постове по протежение на основната и широкообхватната TEN-T мрежа, с изграждане на система за телеуправление и телесигнализация SCADA	40%	0%	70	yes	100%	32,784	81,960
ИНВЕСТИЦИЯ 4: Осигуряване на устойчива и транспортна свързаност и услуга по електрифицирани и рехабилитирани ЖП участъци за 160км/ч, чрез закупуване на енергийно-ефективен и комфортен подвижен ЖП състав	40%	40%	72	yes	0%	87,040	0
РЕФОРМА 2: Концептуално ново управление на безопасността на движението по пътищата в единна интегрирана стратегическа рамка за периода 2021-2030 г.	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 5: Подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност	40%	0%	63	yes	100%	4,800	12,000
РЕФОРМА 3: Интегриране на устойчивата градска мобилност в стратегическото планиране на регионалното и пространственото развитие	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 6: Осигуряване на устойчива транспортна свързаност чрез изграждане на участъци от Линия 3 на метрото в гр. София	100%	40%	73	yes	0%	360,000	0
ИНВЕСТИЦИЯ 7: Пилотна схема за помощ за обновяване на подвижен състав за градски и междуградски транспорт „Зелена мобилност“	100%	40%	73	yes	0%	100,000	0

ж) Ключови етапи, цели и времеви план

В таблица xxx са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Ключови етапи и цели

з) Финансиране и разходи

В таблица xxx са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Прогнозни разходи

Компонент	Инвестиция / реформа	Детайлни разходни разчети		Методологическа информация		Сравнителна информация за разходите от осъществени в миналото		
		Разход в BGN	Описание	Използвана методология	Източник	Разход в BGN	Източник	Възможна препратка към минали програми на ЕС
Транспортна свързаност	Актуализиране на стратегическата рамка на транспортния сектор	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Цифровизация в железопътния транспорт чрез модернизация на системите за безопасност и енергийната ефективност по жп направления от основната и широкообхватната TEN-T мрежа	267,705,000	Цифровизация в железопътния транспорт чрез модернизация на системите за безопасност и енергийната ефективност по жп направления от основната и широкообхватната TEN-T мрежа	Исторически данни от изпълнение предходни обекти	склучени договори		Подробна разбивка по договори, както и обосновава за формиране на детайлните разходи е поместена в Annex към таблица 36	ОПТИ 2014-2020
	Престроителство и рехабилитация на ключови гарови комплекси и изграждане на интермодален терминал – Горна Оряховица	78,664,000	Престроителство и рехабилитация на ключови гарови комплекси и изграждане на интермодален терминал – Горна Оряховица	Исторически данни от изпълнение предходни обекти	склучени договори		Подробна разбивка по договори, както и обосновава за формиране на детайлните разходи е поместена в Annex към таблица 36	ОПТ 2007-2013 и ОПТИ 2014-2020
	Модернизация за теглови подстанции и секционни постове по протежение на основната и широкообхватната TEN-T мрежа, с изграждане на система за телеуправление и телекоммуникация SCADA	273,200,000	Модернизация за теглови подстанции и секционни постове по протежение на основната и широкообхватната TEN-T мрежа, с изграждане на система за телеуправление и телекоммуникация SCADA	Исторически данни от изпълнение предходни обекти	склучени договори		Подробна разбивка по договори, както и обосновава за формиране на детайлните разходи е поместена в Annex към таблица 36	ОПТИ 2014-2020 и МСЕ
	Осигуряване на устойчива и транспортна свързаност и услуга по електрифицирани участъци за 160м/ч, чрез закупуване на енергийно-ефективен и комфортен подвижен ЖП състав	312,069,901	Осигуряване на устойчива и транспортна свързаност и услуга по електрифицирани и рехабилитирани ЖП участъци за 160м/ч, чрез закупуване на енергийно-ефективен и комфортен подвижен ЖП състав	Пазарно проучване в рамките на обществената поръчка „Доставка и гаранционна поддръжка на до 16 броя новопроизведени електрически моторни влака за нуждите на „БДЖ-Пътнически превоз“ ЕООД“	първоначално предложение – 3 бр.			
	Концептуално ново управление на безопасността на движението по пътищата в единна интегрирана стратегическа рамка за периода 2021-2030 г.	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Подобряване на безопасността на движението по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност	12,000,000	Подобряване на безопасността на движението по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност	исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Annex	
	Интегриране на устойчивата градска мобилност в стратегическото планиране на регионалното и пространственото развитие	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Осигуряване на устойчива транспортна свързаност чрез изграждане на участъци от Линия 3 на метрото в гр. София	762,865,416	Осигуряване на устойчива транспортна свързаност чрез изграждане на участъци от Линия 3 на метрото в гр. София	исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Annex	
	Пилотна схема за помощ за обновяване на подвижен състав за градски и междуградски транспорт „Зелена мобилност“	100,000,000	Пилотна схема за помощ за обновяване на подвижен състав за градски и междуградски транспорт „Зелена мобилност“					

2.В.3. Местно развитие

а) Описание на компонента

<p>Резюме МЕСТНО РАЗВИТИЕ</p> <p>Област на политиката: регионална политика.</p> <p>Цел: Основната цел на компонента е осигуряване на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на регионите на страната, както и насърчаването на местното развитие.</p> <p>Реформи и/или инвестиции:</p>

- Нов регионален подход с пряко въвличане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти;

- Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е.ж.;

- Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите;

- Изграждане, развитие и оптимизация на цифровата ТЕТРА система и радиорелейна мрежа.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 891.7 млн. лв., от които 770.4 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 121.3 млн. лв. национално съфинансиране.

б) Основни предизвикателства

В годините след присъединяването на страната към ЕС регионалните диспропорции в развитието нарастват. Доминиращият Югозападен район успява значително да навакса изоставането си спрямо районите в ЕС, докато напредъкът на останалите райони е муден. Северозападен район задълбочава изостаналостта си спрямо останалите райони в страната в почти всички наблюдавани области на социално-икономическото развитие. Продължават да се наблюдават и значими вътрешно регионални различия, както и такива по оста градски-селски райони.

Инструментите на Кохезионната политика на ЕС са мощно средство за повишаване на икономическата и социална устойчивост на регионите, но наблюдаваните резултати след два програмни периода, в които страната имаше достъп до тях, подсказват необходимост от пренастройване на регионалната политика, с фокус върху повишаването на ефективността ѝ.

Делът на населението, свързано с обществена канализация и осигурено пречистване на отпадъчните води, нараства през последните години, но към 2020 г. България все още не е постигнала

съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕИО. Във връзка с климатичните промени и настъпването на периоди на засушавания е идентифицирана необходимост от приемане на мерки и по отношение на недостига на вода с питейни качества, чрез осигуряване на нови и/или резервни водоизточници за населението. От друга страна, голяма част от населението е с относително ниски доходи, което изисква цената на услугите във ВиК сектора да запази социална поносимост и в тази връзка, необходимият финансов ресурс за изпълнение на нужните мерки не е възможно да бъде осигурен чрез увеличаване на цената на услугите. Недостатъчните финансови средства ограничават и обновяването и развитието на ВиК инфраструктурата, което се отразява и на напредъка по отношение на съответствието с Директива 91/271/ЕИО и Директива 98/83/ЕО.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Предложената реформа за въвеждане на нов регионален подход цели повишаване на ефективността на регионалната политика и следователно адресира пряко препоръката за отчитане на регионалните различия (СП3/2020), като същевременно ще има косвено влияние върху ефективността на публичната администрация като цяло (СП 4/2020). Изграждането на цифровата ТЕТРА система като комуникационна среда за управление на елементите на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване има косвено влияние върху изпълнението на СП3/2020. Предвидените инвестиции във водния сектор са в пряко изпълнение на предписанията на СП 3/2019 („*Да насочи икономическата политика, свързана с инвестициите, към ... водите ... като отчита регионалните различия*“). Реализацията на предвидените интервенции ще е ключова в контекста на екологичния преход, предвид отношението, което имат, към опазването на водните ресурси. Както изграждането на цифровата ТЕТРА система като комуникационна среда за управление на елементите на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване, така и проектите във водния сектор ще доведат до повишаване на социалната устойчивост.

Предвидените интервенции ще съдействат и пряко за икономическото възстановяване посредством реализацията на инвестиционните проекти и създадената заради тях временна заетост.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Нов регионален подход с пряко въвличане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти**

Осъществяваната реформа предвижда промени в нормативната и стратегическата рамка на регионалната политика и прякото въвличане на местните общности в районите на страната в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти, което увеличава усещането им за собственост на реализираните проекти, като същевременно се ползва от предимството на априорно по-висока ефективност на политиката, предвид адресирането на конкретни, установени на местно ниво – при по-високо ниво на информираност – нужди и потенциали. Подходът поставя акцент върху разгръщането на интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) в търсене на синергийни ефекти от осъществяването на отделните им секторни компоненти.

1. Промяна в нормативната уредба в областта на регионалното развитие (Q3/2020)

За реализация на реформаторските намерения е актуализирана регулаторната рамка с приемането през м. март 2020 г. от Народното събрание на Закон за изменение и допълнение на Закона за регионалното развитие (ЗРР) и съответно през м. август 2020 г. на Правилника за прилагане на ЗРР. Промените, които налага новата нормативна рамка, са в две посоки: оптимизиране на броя и качеството на системата от стратегически документи за регионално и пространствено развитие и засилено включване на регионалното ниво в изпълнението на политиките за развитие, вкл. пряко въвличане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти, като са определени правилата за подготовката, подбора и изпълнението на концепции за ИТИ.

2. Промяна в нормативната уредба по отношение на средствата от ЕС (Q1/2021)

Предвидено е надграждане на относимата към областта нормативна уредба, по-специално, Закона за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове (ЗУСЕСИФ). Необходимо е да се регламентират освен основните отношения, свързани с подбора и изпълнението на концепциите за ИТИ, и такива, допълващи положителното въздействие на подхода. В хода на проведените междуведомствени срещи и сформирана работна група е оформен проект на документ, който да изпълнява ролята на подзаконов нормативен акт към ЗУСЕСИФ.

3. Прилагане на нормативните промени по отношение на териториалните стратегии за развитие (Q1/2021)

Възприетият подход и времеви график предполага да бъдат изготвени интегрирани териториални стратегии за развитие (ИТСР) на всеки от 6-те региона за планиране от ниво 2, които ще играят ролята на териториални стратегии за прилагане на инструмента ИТИ.

4. Прилагане на нормативните промени, свързани с териториалните органи за провеждане на регионалната политика (Q1/2021)

Стъпката предполага институционализирането на регионалните съвети за развитие (РСР) в шестте региона за планиране от ниво 2, вкл. техните експертни състави. Преструктурираните РСР ще функционират като териториални органи, отговорни за прилагането на стратегическите документи на ниво региони за планиране и за предварителния подбор на проекти, които да бъдат финансирани на местно ниво.

5. Изпълнение на интегрирани териториални инвестиции (Q2/2021)

Стъпката предполага заделяне на ресурс за осъществяване на интегриран подход за териториално развитие от програмите, имащи принос в него; отделен индикативен бюджетен пакет от европейско финансиране за всеки регион за планиране; установен механизъм за съвместяване на подходите „отгоре-надолу“ и „отдолу-нагоре“; одобрена Програма за развитие на регионите 2021 -2027.

- **Инвестиция 1: Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни**

системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е.ж.

Проектът³⁷ предвижда дейности за изграждане, реконструкция, рехабилитация, модернизация на канализационни и водоснабдителни мрежи, пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води за агломерации между 2 000 и 10 000 е.ж. – приоритетно с фокус върху агломерациите с между 5 000 и 10 000 е. ж., а при остатъчен ресурс – в тези с между 2 000 и 5 000 е. ж. В допълнение, се предвижда и доставка на оборудване/механизация/транспортни средства/консумативи, в т.ч. използване на системи за автоматичен и дистанционен контрол и мониторинг на пречистените отпадъчни води от производствените обекти и канализационните системи на населените места. Общият планиран ресурс е 606.3 млн. лв. (485 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Инвестиция 2: Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите**

Мярката³⁸ цели установяване на контрол на използваните количества на водите на национално ниво, подобряване на управлението на водите в количествен аспект и ефективното им използване, вкл. установяване на контрол за осигуряване на минимално допустим отток в реките, чрез цифровизация за комплексно управление на използването на водните ресурси. Общият планиран ресурс е 134.8 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

- **Инвестиция 3: Изграждане, развитие и оптимизация на цифровата ТЕТРА система и радиорелейна мрежа**

Предвижда³⁹ се изграждане на ТЕТРА системата на МВР като единна радиокомуникационна система за осигуряване на комуникационна среда за управление, взаимодействие и координация на държавните структури, в т.ч. всички елементи на Единната спасителна система, на всички нива при опазване на обществения ред, противодействие на престъпността,

³⁷ Вж. приложение № П26

³⁸ Вж. приложение № П27

³⁹ Вж. приложение № П28

оповестяване и защита на населението при бедствия и аварии, свързани със Закона за защита при бедствия и аварии; използването ѝ като комуникационна среда за управление на елементите на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване и разгръщане на потенциала на системата, с въвеждане на организационно-технически решения. Реализацията на проекта ще позволи ефективно оперативно взаимодействие на национално и регионално ниво при възникване на кризи и обстоятелства, с оглед консолидиране на ресурсите и оптимизиране на финансовите средства за изграждане и поддържане на радио комуникации за нуждите на отговорните национални институции. Общият планиран ресурс е 150.6 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Мерките от Плана ще се допълват с прилаганите в рамките на Кохезионната политика инструменти за интегриран териториален подход, като ще бъдат финансирани мерки на територията на всички градски общини в страната. Мерките, които ще бъдат подкрепени, от една страна, са свързани с изпълнението на националните секторни приоритети, базирани на картиране на нуждите, изготвено от съответните отговорни за политиките институции на национално ниво. От друга страна, ще бъдат финансирани мерки, идентифицирани на базата на подход „отдолу-нагоре“, т.е. проектни идеи и инициативи на местни заинтересовани страни в изпълнение на приоритети и цели от регионалните и общински териториални стратегии за развитие.

В рамките на Програмата за развитие на регионите ще се подкрепя изпълнението на инфраструктурни мерки, насочени към подобряване и развитие на здравните и социалните услуги, образованието, професионалното обучение, културата, спорта, туризма, устойчивата градска мобилност, цифровата и безопасна транспортна свързаност, кръговата икономика, енергийната ефективност, достъпът до адекватни жилищни условия, достъпът до качествени публични услуги, мерки за подобряване на качеството на околната среда (включително зелена инфраструктура), мерки за насърчаване на икономическата активност (включително инвестиции

в техническа инфраструктура за развитие на индустриални зони или друга инфраструктура за развитие на икономически дейности и подпомагане на иновациите и развитието на МСП).

Програма Околна среда ще подкрепя инвестиции във ВиК инфраструктура въз основа на разработени регионални пред-инвестиционни проучвания за обособени територии, обслужвани от консолидиран ВиК оператор, като фокусът е върху агломерациите с над 10 000 е. ж. При наличие на остатъчен ресурс, финансиране може да бъде насочено и към агломерации между 2000 и 10 000 е. ж. при стриктна демаркация и в допълняемост към инвестициите, осигурени от планираните по настоящия компонент дейности по изграждане/доизграждане/реконструкция на ВиК системи и пречиствателни станции за отпадни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е. ж. Ще се финансират и интервенции насочени към въздействието от измененията на климата върху водните ресурси, за проучвания и разработване на система за оценка на риска от засушаване като се цели надграждането на вече планираните интервенции чрез прилагане на интелигентни технологии и въвеждане на цифровизация за ефективно използване на водите.

Фокус на интервенциите по Кохезионната политика е и управлението на риска от бедствия, като една от основните области е предварително прогнозиране, моделиране и предупреждения с цел подобряване превенцията на риска от екстремни явления. В тази връзка ще се разширява обхватът на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване на населението на областно ниво за територията на страната. Националната система ще използва ресурса на ТЕТРА системата, като по този начин ще се гарантира нейната оперативна обезпеченост, което ще гарантира синергичност на изпълняваните инвестиции.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Реализацията на предвидените интервенции във водния сектор ще е важна в контекста на екологичния преход, предвид отношението, което имат към опазването на водните ресурси, въпреки че според използваната методология на ЕК за пресмятането на приносите към двойния преход компонентът включва 0% климатични разходи, т.е. няма пряк принос за изпълнението на 37% цел за зелените измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за

възстановяване и устойчивост. Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Като включва 37% цифрови разходи (вж. Таблица xxx по-долу), този компонент допринася за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. xxx: Зелено и цифрово въздействие

Short title	Green objectives				Digital objectives	Transition challenges	
	Climate	Environmental	Intervention field	DNSH		Green	Digital
	Tag	Tag					
Компонент 9: Местно развитие	0%				37%	0	285,429
РЕФОРМА 1: Нов регионален подход с пряко въвлечане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 1: Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е.ж.	0%	100%	39/41	yes	0%	0	0
ИНВЕСТИЦИЯ 2: Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите	0%	0%	11	yes	100%	0	134,830
ИНВЕСТИЦИЯ 3: Изграждане, развитие и оптимизация на цифровата ТЕТРА система и радиорелейна мрежа	0%	0%	11	yes	100%	0	150,599

ж) Ключови етапи, цели и времеви план

В таблица xxx са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Ключови етапи и цели

з) Финансиране и разходи

В таблица xxx са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Прогнозни разходи

Компонент	Инвестиция / реформа	Детайлни разходни разчети		Методологическа информация		Сравнителна информация за разходите от осъществени в миналото		
		Разход в BGN	Описание	Използвана методология	Източник	Разход в BGN	Източник	Възможна препратка към минали проекти на ЕС
	Нов регионален подход с пряко въвлечане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Местно развитие	Програма за итраждане/доиграждане/реновация на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 с.ж.	604,657,618	Програма за итраждане/доиграждане/реновация на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 с.ж.		Детайлни разходни разчети в Регионалните предимствителни проучвания (РВП)			Изпълнен проект за разработване на РИИП
	Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите	134,830,000	Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите		исторически данни			Ползбените разчети и обоснова за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс
	Итраждане, развитие и оптимизация на цифровата ПЕТРА система и радиорелейна мрежа	150,598,910	Итраждане, развитие и оптимизация на цифровата ПЕТРА система и радиорелейна мрежа		пазарно проучване, исторически данни			Ползбените разчети и обоснова за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс

2.Г СПРАВЕДЛИВА БЪЛГАРИЯ

В рамките на този стълб са групирани намеренията на правителството в следните ключови области:

Области на политика	Реформи
<ul style="list-style-type: none">- Бизнес среда- Социално включване- Здравеопазване	Реформа на правната рамка на електронното правосъдие; Повишаване на ефективността на разследванията на корупционните престъпления; Разширяване на използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове и въвеждане на медиация, задължителна по някои видове дела; Повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация; Цифрова реформа на българския строителен сектор; Регистрова реформа за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата; Усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез приемане на Кодекс за социална подкрепа и подзаконова нормативна уредба; Продължаване на реформата в областта на социалните услуги; Актуализиране на стратегическата рамка на сектор Здравеопазване; Цялостно внедряване на Национална здравно информационна система; Създаване на механизми за привличане и задържане на кадри в системата на здравеопазването и професионалната им реализация в определени райони на страната

2.Г.1. Бизнес среда

а) Описание на компонента

<p>Резюме БИЗНЕС СРЕДА</p> <p>Област на политиката: бизнес среда, електронно управление.</p>
--

Цел: Основната цел на този компонент е ефективното укрепване на потенциала за устойчив растеж и повишаването на устойчивостта на българската икономика чрез адресирането на възпиращи фактори в бизнес средата и разгръщане на потенциала на електронното управление за подобряването ѝ.

Реформи и/или инвестиции:

- Реформа на правната рамка на електронното правосъдие;
- Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата;
- Доразвитие на информационните системи на съдилищата за достъп на граждани и юридически лица до е-услуги и е-правосъдие;
- Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване;
- Повишаване на ефективността на разследванията на корупционните престъпления;
- Трансформация на съществуващата в Прокуратурата на Република България информационна и комуникационна инфраструктура в нов тип - отказоустойчива, резервирана, производителна и защитена;
- Подобряване на качеството и устойчивостта на политиките в сферата на сигурността и противодействието на корупцията;
- Разширяване на използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове и въвеждане на медиация, задължителна по някои видове дела;
- Въвеждане на способи за алтернативно разрешаване на спорове (АРС) в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация;
- Повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация;
- Цифрова реформа на българския строителен сектор;

- Подкрепа на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ/ВІМ) в инвестиционното проектиране и строителството като основа за цифрова реформа на строителния сектор в България;

- Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството;

- Изграждане на национална схема за електронна идентификация и персонализацията ѝ в българските лични документи;

- Регистрова реформа за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата;

- Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистрови данни и е-удостоверяване от регистри.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 533.2 млн. лв., от които 463.6 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 69.5 млн. лв. национално съфинансиране.

б) Основни предизвикателства

В периода след присъединяването на страната към ЕС усилията на правителството за подобряване на бизнес средата изостават спрямо тези в сравнимите икономики, в резултат на което България губи позиции в глобален план. Налице е необходимост от продължаване на усилията за повишаване на ефективността на съдебната система, като последователните усилия в тази посока имат потенциала да повишат международната конкурентоспособност на икономиката и да интензифицират дългосрочните инвестиционни ангажименти от страна на фирмите. В контекста на икономическите сътресения, произтичащи от COVID-19 пандемията, реформата на рамката на несъстоятелността става още по-належаща. Бизнесът, който се сблъсква с проблеми с платежоспособността, няма възможност да реструктурира финансовите си задължения с кредитори извън

тромавия формален процес на процедурата по несъстоятелност. По-ефективна уредба би помогнала на нежизнеспособни фирми с финансови затруднения да преустановят своята дейност, като по този начин се избегне задържането на ресурси и влошаването на банковите активи от тях.

Принудителното физическо дистанциране в резултат от разпространението на COVID-19 подчерта важността от изграждане на информационно общество, активно възползващо се от възможностите, които цифровите технологии предоставят, като изведе на преден план нуждата от ускорение и финализиране на цифровизацията на публичните услуги. Същевременно, ефективното оползотворяване на предимствата на електронното управление и възползването на населението от цифровите административни услуги изисква ускорено въвеждане на национална схема за електронна идентификация.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 4 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Всички планирани интервенции – както инвестиционни, така и реформаторски, са насочени пряко или косвено към подобряване на бизнес средата, като успешната им и своевременна реализация ще способства повишаването на конкурентоспособността на икономиката и, следователно, икономическата устойчивост на шокове. Продължаването на усилията за повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност, както тези за въвеждане на съдебна медиация имат значителен потенциален позитивен ефект върху подобряването на инвестиционния климат в страната, позволявайки намаляване на административната тежест при навлизане в процедура по несъстоятелност, и съответно редуциране на несигурността, времето и финансовите ресурси за бизнеса в рамките на тези процеси. По този начин се създават предпоставки за интензифициране на частните инвестиции в средносрочен и дългосрочен плен, което ще способства преодоляването на последиците от кризата, свързана с пандемията COVID-19.

Мерките в областта на електронното правосъдие (реформа 1, инвестиции 1, 2, и 3), електронното управление (реформа 6, инвестиции 9 и 10) и цифровизацията на строителния сектор (реформа

5, инвестиции 7 и 8), както и инвестиция 4 имат много сериозно застъпени цифрови измерения и ще способстват преодоляването на предизвикателствата, свързани с цифровия преход. Проектът за изграждане на национална схема за електронна идентификация и персонализацията ѝ в българските лични документи е в пряка връзка с поставените на общоевропейско ниво цели в рамките на знаковата инициатива „Модернизиране“, а съществен принос в това отношение ще имат и мерките в областта на електронното управление и електронното правосъдие.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Реформа на правната рамка на електронното правосъдие**

1. Разработване и приемане на промени в Гражданско процесуалния кодекс и Наказателно процесуалния кодекс (Q4/2020)

Въведени правила за връчване на съобщения и призовки на електронен адрес, възможност за заплащане на такси и други задължения към съда по електронен път, като при подаване на документи по електронен път таксата да бъде намалена с 15%, което ще улесни достъпа до правосъдие и от страна на гражданите, и на бизнеса. Предвидена възможност съдебните актове да се изготвят като електронен документ в Единната информационна система на съдилищата и да се подписват с квалифициран електронен подпис, упражняване на процесуални права и извършване на процесуални действия в електронна форма от страните, както и правила за провеждане на видеоконферентни съдебни заседания при вземане на мярка за неотклонение задържане под стража в досъдебното производство и др. Промените са приети от Народното събрание през м. декември 2020 г.

- **Инвестиция 1: Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата**

Проектът⁴⁰ цели разширяване на функционалностите на Единната информационна система на съдилищата (ЕИСС), която е ключов инструмент за реализацията на реформаторските усилия за въвеждане на електронно

⁴⁰ Вж. приложение № п29

правосъдие. Системата обединява всички електронни дела и осигурява тяхното управление, включително разпределението на делата на случаен принцип, отчитане натовареността на съдилищата и събиране и обработване на статистическа информация за дейността на съдилищата. Проектът предвижда създаване на модул в ЕИСС за централизирано разпределение и електронна обработка на заповедните дела, както и на модул за администриране на провежданите медиации по делата (вж. инвестиция 6 и реформа 3); надграждане на съществуващите функционалности и създаване на нови с оглед развитието на нормативната база; изменения във вътрешната административно-управленска структура на съдилищата, интеграция с нови системи, нови електронни услуги и др.; осигуряване на необходимата компютърна техника; надграждане на центровете за данни във ВСС. Чрез създаването на модул за заповедните дела в ЕИСС ще се постигне цялостна реформа в заповедното производство и ще бъдат създадени предпоставки за адресиране на неравномерната натовареност на районните съдилища в страната, с преки ефекти и върху ефективността на съдебната система. Общият планиран ресурс е 27.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2023 г.

- **Инвестиция 2: Доразвитие на информационните системи на съдилищата за достъп на граждани и юридически лица до е-услуги и е-правосъдие**

Целта на проекта⁴¹ е да бъде доразвит Единния портал за електронно правосъдие с оглед усъвършенстване на основни дейности: извършване на удостоверителни изявления в електронна форма, извършване на процесуални действия в електронна форма, връчване на съобщения и призовки. Порталът, имащ за задачи осигуряване достъпа на участниците в съдебните дела до електронните папки на делата, електронното призоваване и участие в онлайн съдебни заседания, е един от двата стълба на електронното правосъдие. Надграждането му практически ще предостави на всички лица, страни по делата, възможността да упражняват процесуалните

⁴¹ Вж. приложение № 130

си права по електронен път. Общият планиран ресурс е 1.3 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2023 г.

- **Инвестиция 3: Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване**

Основни предвидени по проекта⁴² дейности: изработване и внедряване на информационна система за цифровизация на преписките по административните дела и обмяна на информация между отделните административни съдилища, както и между тях и ВАС, с модули за осъществяване на електронно призоваване на страните по административните дела, за провеждане на дистанционни закрити съдебни заседания на съдебните състави, за провеждане на дистанционни открити съдебни заседания. Реализацията на проекта ще позволи по-бързо и прозрачно правораздаване. Общият планиран ресурс е 7.2 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

- **Реформа 2: Повишаване на ефективността на разследванията на корупционните престъпления**

1. Изготвяне на експертни предложения за законодателни промени в НК и НПК (Q2/2021)

Ще бъдат разработени предложения за декриминализиране на „провокацията към подкуп“; детайлно регламентиране на процедура по осъществяване на подобна дейност от служители под прикритие в съответствие с решения по дела на Европейския съд по правата на човека, изискващи даване на гаранции за липса на принуда по отношение на длъжностното лице и безспорно доказване, изключващо възможността за злоупотреба; предвиждане на по-тежки санкции при установен конфликт на интереси; предвиждането на мерки за защита на лицата, подали сигнали за корупция; отпадане на прекаления формализъм на българския наказателен процес;

2. Създаване на специализирано звено Информационен център на КПКОНПИ в дирекция „Превенция на корупцията“ (Q1/2021)

За осигуряване на публичност и прозрачност в дейността на Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на

⁴² Вж. приложение № пз1

незаконно придобитото имущество и повишаване доверието на обществеността в работата ѝ ще бъде създадено специализирано звено Информационен център на КПКОНПИ, което ще работи за подобряване на комуникацията с граждани, държавни институции и неправителствени организации по постъпващите ежедневно запитвания по приложението на закона, капацитет за провеждане информационни кампании с антикорупционна насоченост;

3. Изготвяне на концепция за регулация на лобизма (Q2/2021)

Предвидено е проучване на добрите европейски практики и изготвяне на концепция за регулация на лобизма в съответствие с препоръки и стандарти на Европейската комисия, Препоръка CM/Rec(2017)2 на Комитета на министрите на Съвета на Европа към държавите членки относно правната уредба на лобистките дейности в контекста на публичното вземане на решения. Планирано е концепцията да послужи като основа за изготвяне на законопроект, както и провеждане на обществени консултации по проекта.

- **Инвестиция 4: Трансформация на съществуващата в Прокуратурата на Република България информационна и комуникационна инфраструктура в нов тип - отказоустойчива, резервирана, производителна и защитена**

Мярката⁴³ предвижда надграждане на информационната и комуникационна инфраструктура на Прокуратурата на Република България за адресиране по адекватен начин на специфичните ѝ нужди в контекста на COVID-19 пандемията и предизвикателствата, свързани с киберсигурността. Специфичните цели на проекта са за постигане на висока отказоустойчивост, защита и резервираност на вътрешния електронен обмен на документи между звената в Прокуратурата, техническо осъществяване на политиките за защитата на лични и чувствителни данни в електронните ѝ масиви и електронна идентификация на потребителите на електронните системи в Прокуратурата и нивото на пряка комуникация с оперативни органи и инспектори в

⁴³ Вж. приложение № п32

министерствата. Проектът ще опосредства автоматичен електронен обмен на информация между Прокуратурата и другите антикорупционни органи в страната, като данните от съответните бази данни ще бъдат достъпни и предоставени автоматизирано по сигурни електронни канали, без опасност от изтичане на информацията и компрометиране на системите. Общият планиран ресурс е 36 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

- **Инвестиция 5: Подобряване на качеството и устойчивостта на политиките в сферата на сигурността и противодействието на корупцията**

Проектът⁴⁴ цели подобряване на бизнес средата чрез създаване на предпоставки за повишаване на обществената сигурност и противодействие на корупцията. Предвидени са дейности за изграждане на Национална интелигентна система за сигурност с цел превенция и анализ на информация в сферата на обществената безопасност и надграждане на системата за превенция и противодействие на корупцията сред служителите на МВР и повишаване на прозрачността при обслужване на гражданите. Общият планиран ресурс е 128.8 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

- **Реформа 3: Разширяване на използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове и въвеждане на медиация, задължителна по някои видове дела**

1. Разработване на стратегия за пълноценно използване на алтернативни способи за разрешаване на спорове (Q4/2021)

Ще бъде сформирана работна група със задача разработване на стратегически документ за целенасочено насърчаване на използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове. Документът ще бъде обсъден с всички заинтересовани страни;

2. Изготвяне на необходимите законодателни промени в Гражданско процесуалния кодекс, Административно процесуалния кодекс, Закона за медиацията и Правилника за администрация в съдилищата, както и разработване на

⁴⁴ Вж. приложение № п33

Наредба за устройството на центрoвете за медиация към съдилищата (Q1/2021)

Ще бъде изготвени проекти на необходимите промени в законовата и подзаконовата нормативна рамка за целите на въвеждането на съдебна медиация, задължителна по някои видове дела. Предложенията ще бъдат входирани за приемане от Народното събрание.

- **Инвестиция 6: Въвеждане на способности за алтернативно разрешаване на спорове в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация**

Основната цел на мярката⁴⁵ е въвеждане на задължителна съдебна медиация в производствата по граждански и търговски дела като средство за насърчаване на използването на алтернативни способности за разрешаване на спорове, намаляване на товареността на съдилищата и повишаване на ефективността в сферата на гражданското и търговското правораздаване. Реализацията на проекта е предвидена в две фази: (i) Въвеждане на задължителна съдебна медиация в пилотни съдилища, в които вече има функциониращи центрове за съдебна медиация (в градовете София, Варна, Пазарджик и Перник) и (ii) Създаване на 15 нови центъра по медиация към окръжните съдилища, в които няма такива, и разширяване на вече съществуващите 9 центъра, извън пилотните съдилища. Въвеждане на задължителната медиация във всички окръжни съдебни райони в България. Общият планиран ресурс е 1.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

- **Реформа 4: Повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация**

За да се повиши международната конкурентоспособност на фирмите, както и за реформиране на дългите и тромави процеси в процедурата по несъстоятелност ще бъдат реализирани усилия за повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация в страната.

1. Транспониране на Директива (ЕС) 2019/1023 за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за

⁴⁵ Вж. приложение № ПЗ4

мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения (Q4/2021)

Ще бъде създадена работна група със задача за изготвяне на промени в Търговския закон и подзаконовите нормативни актове. Изготвените промени ще бъдат консултирани с всички заинтересовани страни. След отразяване на обратната връзка проектите на нормативни актове ще бъдат предложени за приемане;

2. Реформа на правната рамката на несъстоятелността (Q1/2022)

Ще бъде разработена система за ранно предупреждение, насочена към бизнеси в риск от изпадане в неплатежоспособност, която същевременно ще осигури по-балансиран начин защитата на правата на работниците и на други заинтересовани страни;

3. Създаване на специализирано звено в Министерството на правосъдието (Q2/2022)

За по-добро регулиране на професията на синдици и доверени лица, ще бъдат насочени усилия за повишаване на капацитета на Министерството на правосъдието чрез осигуряване на необходимите човешки и финансови ресурси, ще се насочат усилия и за повишаване на ефективността на изпитната процедура, както и ще бъдат предвидени предварителни обучения за кандидатите и възможности за продължаващо обучение. По-добрата организация и координация на инициативи за обучение и професионално развитие за синдици и доверени лица има съществено въздействие в регулацията. Поддържането и регулярното актуализиране на публичен регистър на синдици и доверени лица ще допринесе за всеобхватната и навременна информираност. Осигуряването на допълнителна подкрепа на синдици и доверени лица чрез организиране на специализирани сесии за споделяне на знания, изработване на ръководства и наръчници и др. ще повиши тяхната ефективност, капацитет и квалификация в производствата;

4. Актуализиране на Информационната система за производствата по несъстоятелност (Q1/2022)

Ще бъдат предприети действия за оптимизиране на възможностите за обмен на данни относно производствата по несъстоятелност и на инструментите за дейността на специализираното звено;

5. Стартиране на програма за продължаващо обучение на синдици и доверени лица (Q1/2022)

Ще бъде въведена програма за продължаващо обучение на синдици и доверени лица с цел повишаване на капацитета и квалификацията им;

6. Изготвяне на проект за Наръчник на синдици и доверени лица, включително и образци за отчитане на дейността на синдици и доверени лица (Q2/2022)

Стъпката допълва стъпка 5 в стремежа за повишаване на капацитета и квалификацията на синдиците и доверените лица;

7. Надграждане на Търговския регистър и осигуряване на възможност за взаимосвързаност с Европейския регистър по несъстоятелността (Q2/2021)

Стъпката цели оптимизиране на възможностите за обмен на данни относно производствата по несъстоятелност с Европейския регистър по несъстоятелността.

- **Реформа 5: Цифрова реформа на българския строителен сектор**

Цифровизацията на строителния сектор представлява мащабна реформа, която обхваща нормативната уредба, централната и регионалните администрации, сферата на образованието, предприемачите и строителния бизнес, ИТ сектора. Реформирането на строителния сектор не би могло да се осъществи без формулиране, разработване и прилагане на национални стратегически документи и политики, залегнали в правителствените програми, които определят приоритети, системни стъпки и начинът за тяхното финансиране с оглед реформиране на строителния сектор, подготовка на участниците в строителния бранш и тяхното въвличане в провеждането на реформата.

1. Разработване на проект на Дългосрочна стратегия за въвеждане на строително информационното моделиране при проектирането, изпълнението и поддържането на строежите,

като основа на цифровата трансформация на строителния сектор (Q3/2021)

Проектът на стратегически документ ще бъде изготвен с подкрепата на проект REFORM/SC2020/089 „Подготовка и стартиране на цифрова реформа на българския строителен сектор“, финансиран по Програмата за подкрепа на структурната реформа 2017-2020 г.;

2. Разработване на проект на Пътна карта за изпълнението на дългосрочната стратегия (Q3/2021)

Проектът на стратегически документ ще бъде изготвен с подкрепата на проект REFORM/SC2020/089 „Подготовка и стартиране на цифрова реформа на българския строителен сектор“, финансиран по Програмата за подкрепа на структурната реформа 2017-2020 г.

3. Приемане с Решение на МС на Дългосрочната стратегия и Пътната карта за нейното изпълнение (Q3/2022)

Изготвените проекти на стратегически документи ще бъдат предложени за обсъждане с всички заинтересовани страни в рамките на широки публични консултации. След отразяване на обратната връзка от консултациите стратегията и пътната карта за нейното изпълнение ще бъдат вхвърлени в Министерския съвет за одобрение.

- **Инвестиция 7: Подкрепа на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ/ВМ) в инвестиционното проектиране и строителството като основа за цифрова реформа на строителния сектор в България**

Мярката⁴⁶ е подкрепяща реформа 5 и всъщност следва да се разглежда като етап от предложената реформа. В рамките на проекта ще бъде изграден капацитет на СИМ общността в страната за осигуряване на знания и опит, свързани с прилагането на СИМ и ще бъде изградена национална цифрова платформа за строителството. Предвидените дейности включват провеждане на специализирани обучения, техническо обезпечаване за експерти от общинската, областна и държавна администрация, както и предоставяне на логистична подкрепа на МСП за прилагане на СИМ. В

⁴⁶ Вж. приложение № п35

допълнение ще бъдат разработени проекти на нормативни и методически документи, необходими за провеждане на цифровата реформа в строителния сектор, както и 2 бр. учебни програми, свързани със СИМ, които ще бъдат предложени за включване в университетските програми. Общият планиран ресурс е 7.9 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Инвестиция 8: Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството**

Целта на проекта⁴⁷ е създаване на единна информационна система като платформа за предоставяне на електронни административни услуги по устройство на територията и разрешаване на строителството. Проектът ще облекчи административната тежест върху гражданите и бизнеса, като значително ще съкрати технологичното време за извършване на услугите в сектора на устройственото планиране, инвестиционното проектиране и въвеждането в експлоатация на завършените строежи, като ще се създадат възможности за извършване на комплексни електронни административни услуги. Общият планиран ресурс е 3.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Инвестиция 9: Изграждане на национална схема за електронна идентификация и персонализацията ѝ в българските лични документи**

Предвижда⁴⁸ се изграждане на система за електронна идентификация и персонализацията ѝ в българските лични документи. Изпълнението на проекта ще позволи на населението ефективно възползване от предлаганите от администрацията електронни публични услуги. Общият планиран ресурс е 192 млн. лв. (122.5 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2023 г.

- **Реформа 6: Регистрова реформа за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата**

⁴⁷ Вж. приложение № п36

⁴⁸ Вж. приложение № П37

Предвидената реформа цели оптимизиране на организацията на регистрите в държавната администрация, така че да се гарантира: поддръжката им с възможно най-малко разходи; служебният обмен на информация и данни за предоставяне на качествени услуги; възможността за предоставяне на услуги, базирани на регистрите, водени от други административни органи; и качеството, пълнотата и сигурността на данните. Дигитализацията на хартиените масиви ще позволи преминаването към управление, основано на данни, и предоставянето на гражданите и бизнеса на сигурни, удобни, интегрирани електронни услуги „от край до край“.

1. Разработване, обсъждане и приемане на промени в Закона за електронното управление (Q2/2022)

Ще бъдат изготвени промени в нормативната уредба, които да:

- (i) въведат задължението регистрите, свързани с осъществяване на правомощията на органите на изпълнителната и съдебната власт да се съхраняват, поддържат и актуализират в електронна форма в структуриран вид;
- (ii) въведат правила за създаване на регистри на административните органи и за изискванията към тях;
- (iii) въведат определения за "регистър", "информационна система" и "централен администратор на данни".

Проектът на нормативен акт ще бъде консултиран с всички засегнати страни и входиран в Народното събрание;

2. Разработване, обсъждане и приемане на актуализиран стратегически документ за регистровата реформа (Q1/2022)

Ще бъде изготвена актуализация на стратегическия документ за регистровата реформа, в които:

- (i) ще се разпишат конкретни стъпки и срокове за прилагане на принципа „digital by default“;
- (ii) ще се посочат цели, стъпки и срокове за дигитализация на данните в ключови регистри;
- (iii) в общата логика на регистровата реформа и регистрова инфраструктура ще се интегрира Информационната система за централизирано изграждане и поддържане на регистри.

Проектът на стратегически документ ще бъде консултиран с всички засегнати страни и предложен за решение на Министерския съвет;

3. Разработване, обсъждане и приемане на план за ускорено създаване на Имотен регистър (Q1/2022)

Ще бъде изготвен нарочен стратегически документ за ускоряване създаване на Имотен регистър, в които ще: (i) се разпишат конкретни стъпки и срокове за отделните етапи за създаване на Имотния регистър; (ii) се посочат основните положения на необходимите нормативни изменения, за да се реализира реформата. Проектът на стратегически документ ще бъде консултиран с всички засегнати страни и предложен за решение на Министерския съвет;

4. Разработване, обсъждане и приемане на промени в специални закони във връзка с прилагане на принципите на регистровата реформа (Q1/2023)

Ще бъдат изготвени проекти на промени в 35 специални закона, с които: (i) се забранява на административните органи да изискват данни или документи, налични в публичен регистър, и се задължават да извършват служебни проверки на данните; (ii) се регламентира публичният характер на по-голямата част от регистрите, уредени в законите, и се предвижда, че се поддържат в публично достъпна електронна форма; (iii) се определят конкретни правила за поддържането на регистрите и за служебен обмен на информация във връзка с тях. Проектите на нормативни актове ще бъдат консултирани с всички засегнати страни и входирани в Народното събрание;

5. Разработване, обсъждане и приемане на промени в Закона за кадастъра и имотния регистър (Q1/2023)

Ще бъде изготвен проект на промени в нормативния акт, с които: (i) се разписва съдържанието на имотните партиди и процесът по създаването им; (ii) се посочват отговорностите на съдиите по вписванията и на Агенцията по вписванията в процеса по създаване на регистъра. Проектът на нормативен акт ще бъде консултиран с всички засегнати страни и входиран в Народното събрание.

6. Разработване, обсъждане и приемане на промени в Закона за гражданската регистрация и в специални закони (Q1/2026)

Ще бъдат изготвени проекти на промени в Закона за гражданската регистрация и специалните закони, с които: (i) се създава задължително удостоверяване на обстоятелствата, свързани с раждане, брак и смърт, единствено по служебен път чрез Националния електронен регистър на актовете за

гражданско състояние; (ii) се забранява на административните органи да изискват от гражданите данни или документи, свързани с гражданското състояние (относно раждане, брак и смърт). Проектите на нормативни актове ще бъдат консултирани с всички засегнати страни и входирани в Народното събрание.

- **Инвестиция 10: Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистри данни и е-удостоверяване от регистри**

Мярката⁴⁹ цели създаване на предпоставки за широкото предоставяне на електронни и вътрешни електронни административни услуги, както и на комплексни административни услуги, проактивни услуги и услуги тип „епизоди от живота“. Това ще бъде постигнато като голяма част от процесите по удостоверяване бъдат стандартизирани и автоматизирани. Удостоверяването ще е възможно при наличие на дигитализирани информационни масиви. Проектът предвижда дигитализация на информационни масиви, съдържащи регистри данни на ключови администрации – Агенцията по вписванията и Националния осигурителен институт, както и дигитализация на актовете за гражданско състояние, съхранявани от общинските администрации. За изпълнение целите на проекта, както и за бъдещи сходни инициативи на дигитализиране на по-малко значими регистри, ще бъде внедрена платформа за автоматизиране на процесите по дигитализация и последваща обработка, съхранение и управление на дигитализирана информация. Реализацията на проекта е ключова за осъществяваната регистрова реформа. Общият планиран ресурс е 127.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Инвестициите по Кохезионната политика ще подкрепят прехода към управление, основано на потенциала на данните. Основен акцент е разширяването на обема на отворените данни, генерирани и обработвани от държавните институции и бизнеса и улесняването на

⁴⁹ Вж. приложение № ПЗ8

споделянето им. За постигане на максимален ефект се залага на интегрираност и синергия на тези мерки с инвестиции в осигуряване на свързаност чрез мрежи с висок капацитет, финансирани в рамките на Плана.

За извличане на максимални ползи за обществото от цифровата трансформация на публичния сектор ще се подкрепя осигуряването на надеждна, функционална и достъпна споделена инфраструктура и облачни услуги, както и за централизирани и хоризонтални решения за е-управление. Задълбочаващата се цифровизация на публичния сектор извежда на преден план необходимостта от обезпечаване на високо ниво на киберсигурност. Ще се подкрепя развиването и подобряването на централизирани механизми и инструменти за сигурна защита на данните и публичните услуги при прилагане на най-високи стандарти за киберсигурност.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Мерките в областта на електронното правосъдие (реформа 1, инвестиции 1, 2, и 3), електронното управление (реформа 6, инвестиции 9 и 10) и цифровизацията на строителния сектор (реформа 5, инвестиции 7 и 8), както и инвестиция 4 имат много сериозно застъпени цифрови измерения и следователно ще допринесат значително за постигането на 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост (остойностени 100% цифрови разходи – вж. табл. xxx по-долу). Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията, но според използваната методология на ЕК за пресмятането на приносите към двойния преход компонентът включва 0% климатични разходи.

Табл. xxx: Зелено и цифрово въздействие

Short title	Green objectives				Digital objectives	Transition challenges	
	Climate Tag	Environmental Tag	Intervention field	DNSH		Green	Digital
Компонент 10: Бизнес среда	0%				100%	0	463,629
РЕФОРМА 1: Реформа на правната рамка на електронното правосъдие	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 1: Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата	0%	0%	11/digitalisation of Justice systems	yes	100%	0	27,455
ИНВЕСТИЦИЯ 2: Доразвитие на информационните системи на съдилищата за достъп на граждани и юридически лица до е-услуги и е-правосъдие	0%	0%	11/digitalisation of Justice systems	yes	100%	0	1,300
ИНВЕСТИЦИЯ 3: Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване	0%	0%	11/digitalisation of Justice systems	yes	100%	0	7,160
РЕФОРМА 2: Повишаване на ефективността на разследванията на корупционните престъпления	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 4: Трансформация на съществуващата в Прокуратурата на Република България информационна и комуникационна инфраструктура в нов тип - отказоустойчива, резервирана, производителна и защитена	0%	0%	11/digitalisation of Justice systems	yes	100%	0	36,000
ИНВЕСТИЦИЯ 5: Подобрване на качеството и устойчивостта на политиките в сферата на сигурността и противодействието на корупцията	0%	0%	11	yes	100%	0	128,807
РЕФОРМА 3: Разширяване на използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове и въвеждане на медиация, задължителна по някои видове дела	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 6: Въвеждане на способи за алтернативно разрешаване на спорове (АРС) в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация	0%	0%	11/digitalisation of Justice systems	yes	100%	0	1,506
РЕФОРМА 4: Повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
РЕФОРМА 5: Цифрова реформа на българския строителен сектор	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 7: Подкрепа на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ/ВИМ) в инвестиционното проектиране и строителството като основа за цифрова реформа на строителния сектор в България	0%	0%	11	yes	100%	0	7,935
ИНВЕСТИЦИЯ 8: Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството	0%	0%	11	yes	100%	0	3,500
ИНВЕСТИЦИЯ 9: Изграждане на национална схема за електронна идентификация и персонализацията и в българските лични документи	0%	0%	11/deployment of the European digital identity scheme for public and private use	yes	100%	0	122,466
РЕФОРМА 6: Регистрова реформа за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 10: Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистри данни и е-удостоверяване от регистри	0%	0%	11	yes	100%	0	127,500

ж) Ключови етапи, цели и времеви план

В таблица xxx са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Ключови етапи и цели

з) Финансиране и разходи

В таблица xxx са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

Табл. xxx: Прогнозни разходи

Компонент	Инициатива / реформа	Детайлни разходни разчети		Методологическа информация		Сравнителна информация за разходите от осъществени в миналото		
		Разход в BGN	Описание	Използвана методология	Източник	Разход в BGN	Източник	Възможна препратка към минали програми на ЕС
Бизнес среда	Реформа на правната рамка на електронното правосъдие	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Укрепване, доразвитие и изграждане на Единната информационна система на съдилищата	27,455,000	Укрепване, доразвитие и изграждане на Единната информационна система на съдилищата	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Доразвитие на информационните системи на съдилищата за достъп на граждани и юридически лица до е-услуги и е-правосъдие	1,300,000	Доразвитие на информационните системи на съдилищата за достъп на граждани и юридически лица до е-услуги и е-правосъдие	исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване	7,160,000	Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване					
	Повишаване на ефективността на разследванията на корупционните престъпления	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Трансформация на съдебната власт в Прокуратурата и Прокуратурата на Република България информационна и комуникационна инфраструктура в нов тип - откритоустойчива, резервирана, проволонтерска и защитена	36,000,000	Трансформация на съдебната власт в Прокуратурата и Прокуратурата на Република България информационна и комуникационна инфраструктура в нов тип - откритоустойчива, резервирана, проволонтерска и защитена	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Подобряване на качеството и устойчивостта на политиките в сферата на сигурността и противодействието на корупцията	128,807,938	Подобряване на качеството и устойчивостта на политиките в сферата на сигурността и противодействието на корупцията	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Разширяване на използването на алтернативни спорове за разрешаване на спорове и възлагане на медиация, задължителна по някои видове дела	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Въвеждане на спорове за алтернативно разрешаване на спорове (АРС) в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация	1,506,400	Въвеждане на спорове за алтернативно разрешаване на спорове (АРС) в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Повишаване на ефективността на рамката за несостоятелност и стабилизация	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Цифрова реформа на българския строителен сектор	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Поддръжка на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ/ВМ) в инвестиционното проектиране и строителството като основа за цифрова реформа на строителния сектор в България	7,934,560	Поддръжка на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ/ВМ) в инвестиционното проектиране и строителството като основа за цифрова реформа на строителния сектор в България	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството	3,500,000	Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Изграждане на национална схема за електронна идентификация и персонализацията и в българските лични документи	192,000,000	Изграждане на национална схема за електронна идентификация и персонализацията и в българските лични документи	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Регистрова реформа за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистрови данни и е-удостоверяване от регистри	127,500,000	Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистрови данни и е-удостоверяване от регистри	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс		

2.Г.2. Социално включване

а) Описание на компонента

Резюме СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ

Област на политиката: социално включване.

Цел: Компонентът цели насърчаване на социалното включване на уязвимите групи (хора с увреждания, възрастни хора и деца, лица и семейства в неравностойно положение и др.) и повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги, въвеждане на интегрирани подходи при предоставянето на социални услуги, както и развитие на интегрирани услуги.

Реформи и/или инвестиции:

- Усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез приемане на Кодекс за социална подкрепа и подзаконова нормативна уредба;

- Продължаване на реформата в областта на социалните услуги;

- Продължаваща подкрепа за деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания;

- Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания;

- Развитие на регионален административен капацитет за модернизация на предприятията на социалната и солидарна икономика и въвеждане на индивидуализирани решения;

- Култура и творчески индустрии в България: изграждане на приобщаваща, международно конкурентна и устойчива екосистема;

- Дигитализация на музейни, библиотечни и аудиовизуални фондове.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 963.5 млн. лв., от които 944 млн. лв. за сметка на Механизма за

възстановяване и устойчивост и 19.6 млн. лв. национално съфинансиране.

б) Основни предизвикателства

Основен акцент в отговора на правителството на социално-икономическите последствия от разразилата се пандемия заемаше запазването на работните места. Една от ключовите мерки бе покритието на 60% от разходите за труд (заплати и осигурителни вноски) в засегнатите от кризата сектори (т.нар. „мярка 60/40“). Правителството също така въведе субсидии за заплати при наемане на безработни, както и за запазване на работни места в секторите на туризма и транспорта и осигури подкрепа за самостоятелно заети лица (като тези на свободна практика, работещи в сектора на културата). Мерките в подкрепа на най-уязвимите групи включваха продължаване и разширяване на инициативата „топъл обяд“, подкрепа на семействата с деца до 14-годишна възраст, при които родителите не могат да извършват дистанционна работа от къщи и нямат възможност да ползват платен отпуск, изплащане на допълнителни месечни надбавки към пенсиите и др.

Пандемията от COVID-19 показва, че степента на устойчивост на шокове на отделни системи в страната не е достатъчна, за да може да се гарантира в пълна степен адекватна и своевременно подкрепа и помощ за отделни групи от обществото, особено за уязвимите групи.

Структурните предизвикателства в областта на социалното включване са значителни. Бедността и социалното изключване са сериозни предизвикателства, а неравенството в доходите е високо. Реализираният икономически растеж не е достатъчно приобщаващ, за да способства намаляването на социалните неравенства. Социалните трансфери имат много ограничено въздействие върху намаляването на бедността и неравенството. Относителният дял на лицата, изложени на риск от бедност, е сред най-високите в ЕС. Значително по-голям е рискът от бедност при някои от най-уязвимите групи от населението, например, при възрастните хора. Почти 1/2 от населението в надтрудопособна възраст е в риск от бедност или социално изключване през 2019 г., а малко под 1/3 от това население изпитва тежки материални лишения. Въпреки че и двата показателя отбелязват чувствително подобрение през последните десет и повече години,

изоставането в рамките на общността остава значително. Същевременно, голяма част от възрастните хора живеят в селските райони, от което произтичат някои ограничения в достъпа им до социални услуги.

Хората с увреждания са друга основна група, която обхваща значителен дял от населението в страната и която е подложена на сериозен риск от бедност и социално изключване. Почти 1/3 (29.7% през 2019 г.) от хората в трудоспособна възраст с ограничения живеят в материални лишения, което е почти 3 пъти по-висок дял спрямо средните стойности в ЕС (10.6%). Проблемите относно осигуряване на качествени и достъпни социални услуги за хората с увреждания са подобни на тези, които съществуват в предоставянето на услуги за възрастните хора. Фрагментираност и ниска достъпност са сред основните предизвикателства.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 2 от 2020 г., както и СП 4 от 2019 г. Планираната реформа за усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез кодифицирането ѝ цели да преодолее структурното предизвикателство, свързано с ниската ефективност на социалната политика по отношение на целите ѝ за намаляване на бедността и неравенствата. Реформаторските усилия в областта на социалното включване намират израз в реформа 2, за чиято реализация е ключово успешното изпълнение на инвестиция 1. Реализацията на планираните в компонента интервенции и реформаторски намерения ще е ключова за повишаване на социалната устойчивост на шокове. Инвестиции 4 и 5 имат потенциала да са мощни двигатели в процеса на преодоляване на социалните последици на кризата, породена от пандемията COVID-19, за борба с изолацията и процеса на дезинтеграция на общностите. Инвестиции 2 и 3, освен безспорния си ефект по отношение на укрепване на социалната устойчивост, ще имат своя принос и за икономическото възстановяване, предвид създаваните възможности за представители на някои уязвими групи да се включат на пазара на труда. Компонентът ще има косвен принос и по изпълнените на други Специфични препоръки на Съвета за страната, например, повишаване

на енергийната ефективност (СП 3/2019, СП 4/2020), като по този начин допринася и за изпълнение на целите на зеления преход.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез приемане на Кодекс за социална подкрепа и подзаконова нормативна уредба**

Реформата цели по-висока ефективност на системата за социална подкрепа при въвеждане на комплексен подход за предоставяне на социална подкрепа на лица и семейства от уязвимите групи, въвеждане на „обслужване на едно гише“, действащо на база на опростени и унифицирани процедури, правила, критерии за достъп до мерките за социална подкрепа, както и повишаване ефективността на администрацията, работеща в тази сфера, и минимизиране на разходите за управление на регулираните социални процеси.

1. Анализ на системата за социално подпомагане и представяне на анализа в Народното събрание (Q4/2020)

Изследователски екип на Българската академия на науките изготви „Последваща оценка на въздействието на действащото законодателство в областта на социалното подпомагане и социалните услуги“. Последващата оценка е представена в Народното събрание на 30.10.2020 г. с писмо на министъра на труда и социалната политика;

2. Изготвяне и представяне в Народното събрание на проект на Кодекс за социална подкрепа и необходимите документи (Q4/2020)

Създадена междуведомствена работна група с участието на представители от отговорните институции с професионална експертиза и компетенции в социалната сфера, със задача в срок до 29.12.2020 г. да разработи проект за кодифициране на материята, който да регулира обществените отношения в системата за социална закрила. По време на работата по проекта на нормативен акт са привлечени заинтересованите страни. Осъществени са предварителни консултации със социалните партньори, организациите на и за хората с увреждания с призната национална представителност, неправителствени организации, родителски организации и

Националното сдружение на общините на Република България.

Кодексът ще урежда обществените отношения, свързани с гарантирането на правото на социална подкрепа на гражданите в Република България, които самостоятелно не могат да задоволяват свои основни потребности поради здравни, възрастови, социални и други независещи от тях причини. Социалната подкрепа ще включва комплекс от мерки, свързани с оказване на финансово и/или натурално подпомагане и/или лична помощ.

Кодексът е внесен с писмо на министъра на труда и социалната политика до Народното събрание, заедно с доклад по чл. 22, ал.2 от Наредбата за обхвата и методологията за извършване на оценка на въздействието, както и резюме на цялостна предварителна оценка на въздействието;

3. Обсъждане на проекта на кодекс с оглед предприемане на бъдещи действия, съобразно волята на законодателя (Q1/2021)
В рамките на стартирания законодателен процес ще бъдат осъществени дискусии/обсъждания с парламентарно представените политически партии;

4. Приемане на Кодекс за социална подкрепа (Q4/2021)
Времевият график на досието предвижда проектът да бъде приет от законодателя през Q4/2021 г.;

5. Разработване и приемане на подзаконова нормативна уредба (Q2/2022)

Приемането на Кодекс за социална подкрепа предполага разработване и приемане на подзаконовата нормативна уредба по неговото прилагане: Наредба за условията и реда за отпускането, предоставянето, изплащането, изменянето, спирането, възстановяването, възобновяването и прекратяването на финансовото подпомагане и извършването на преценката; Наредба за условията и реда за извършване на социални услуги; Наредба за планирането на социалните услуги; Наредба за качеството на социалните услуги; Наредба за стандартите за заплащане на труда на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет; Наредба за условията и редът за определяне на размера, отпускането, изплащането, изменянето, възобновяването и прекратяването

на финансовото подпомагане за покриване разходите за отопление през отоплителния сезон, както и възстановяване на неправомерно изплатените средства; Наредба за условията и редът за предоставяне на лична помощ; Тарифа за таксите за издаване и подновяване на лиценз за предоставяне на социални услуги; Етичен кодекс на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги;

6. Преобразуване на Агенцията за социално подпомагане в Агенция за социална подкрепа. Изготвяне и приемане на устройствен правилник на Агенцията за социална подкрепа (Q3/2022)

Агенцията за социално подпомагане ще бъде преобразувана в Агенция за социална подкрепа. Целта на промяната е да се оптимизира административната и функционална структура на системата и на междуинституционалната координация и взаимодействие като важно условие за ефективното ѝ финансово управление. Агенцията за социална подкрепа ще бъде правопреемник на активите, пасивите, архива, правата и задълженията на Агенцията за социално подпомагане. Дейността, структурата и числеността на персонала на Агенцията за социална подкрепа, броят и териториалният обхват на нейните поделения ще се определят с устройствения правилник, приет от Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика, в едномесечен срок от влизането в сила на кодекса.

- **Реформа 2: Продължаване на реформата в областта на социалните услуги**

Реформаторските усилия са насочени към завършване на реформата в областта на социалните услуги, започнала с приемането на Закона за социалните услуги.

1. Влизане в сила на Закона за социалните услуги (Q3/2020)
Законът за социалните услуги, имащ за цел да подобри механизмите за планиране, финансиране, контрол и наблюдение на услугите, както и да подобри тяхното качество, ефективност и устойчивост, влезе в сила на 01.07.2020 г.;

2. Разработване и приемане на Наредба за планиране на социалните услуги (Q1/2021)

Наредбата трябва да определи: критериите за определяне в Националната карта на социалните услуги за всяка от

социалните услуги, критериите за определяне на максималния брой потребители за всички социални услуги, за които се осигурява финансиране от държавния бюджет, както и социалните услуги, които са планирани на общинско ниво. Проект на наредбата е изготвен и качен на страницата за обществени консултации на 14.12.2020 г.;

3. Изготвяне и приемане на Национална карта на социалните услуги (Q4/2021)

Националната карта на социалните услуги ще определи максималния брой потребители на всички социални услуги, за които се осигурява финансиране от държавния бюджет. Критериите за определяне на услугите и максималният брой потребители в Националната карта на социалните услуги ще бъдат определени според броя и демографския профил на населението. Националната карта на социалните услуги ще бъде разработена въз основа на анализ на общините по отношение на потребностите от социални услуги на общинско и областно ниво;

4. Разработване и приемане на Наредба за качеството на социалните услуги (Q4/2021)

Регламентът за качеството на социалните услуги е ключов за прилагането на реформата в областта на социалните услуги и постигането на целите на Закона за социалните услуги. Той ще определи стандартите за организация и управление на услугата; квалификация и професионално развитие на служителите, които извършват дейността по предоставяне на услугата; ефективността на услугата по отношение на резултатите, постигнати за нейните потребители в отговор на техните нужди, включително интегрирани междусекторни услуги и съответните критерии. Процедурата за контрол, мониторинг и оценка на качеството и ефективността на социалните услуги от общините, доставчиците на социални услуги и Агенцията за качество на социалните услуги също ще бъдат обхванати. Ще бъдат определени минималните изисквания, необходими за модернизирването на системата за броя и квалификацията на служителите, които извършват дейността по предоставяне на различните видове социални услуги.

- **Инвестиция 1: Продължаваща подкрепа за деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания**

Проектът⁵⁰ подкрепя продължаването на реформата на системата на социалните услуги, в т.ч. за дългосрочна грижа. Предвидено е изграждане и оборудване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа и съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания, както извършване на строителни дейности и доставка на оборудване и обзавеждане с оглед реформиране на съществуващите домове за стари хора. Проектът има обособен компонент за повишаване на енергийната ефективност на социалната инфраструктура. Чрез развитието, изграждането и оборудването на нови, гъвкави и ориентирани към потребностите на конкретните целеви групи и отговарящи на съвременните изисквания социални и интегрирани здравно-социални услуги ще се допринесе пряко за подкрепа и насърчаване на социалното включване на лица с увреждания и възрастни хора, зависими от грижа. Освен преките ефекти, свързани с подобряване на физическата среда, новото оборудване и обзавеждане е свързано и с повишаване на качеството на услугите и тяхната ефективност с оглед на постигнатите резултати за лицата, които ги ползват, в отговор на потребностите им. С реализацията на проекта ще бъдат подкрепени 430 обекта от социалната инфраструктура в процеса на деинституционализация на услугите за дългосрочна грижа за възрастните хора и хората с увреждания, както и 1 200 социални услуги. Общият планиран ресурс е 753 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2025 г.

- **Инвестиция 2: Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания**

Целта на пилотния проект⁵¹ е да насърчи дейностите по осигуряване на лична мобилност и достъпност за хора с трайни увреждания за тяхното социално приобщаване, като се отчитат и специфичните им потребности. Предвидено е предоставяне на висококачествени и високотехнологични помощи

⁵⁰ Вж. приложение № П39

⁵¹ Вж. приложение № П40

технически средства, в т.ч. специализирани софтуерни програми, електронни технически средства за компенсация на сетивен дефицит, адаптирани моторни превозни средства, технически и медицински устройства и други подобни средства и приспособления, съобразно специфичните нужди на хората с трайни увреждания, както и за създаване на достъпна среда, свързана с мобилността и свободното им придвижване. Осигуряване на обучение на ползвателите за ползване на помощните технически средства и/или специализирани програми. Общият планиран ресурс е 24 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2023 г.

- **Инвестиция 3: Развитие на регионален административен капацитет за модернизация на предприятията на социалната и солидарна икономика и въвеждане на индивидуализирани решения**

Мярката⁵² предвижда разширяване и модернизиране на възможностите за подкрепа на субектите на социалната и солидарна икономика чрез реформиране на политиката и прилагане на индивидуализиран подход спрямо потребностите на всеки отделен субект на социалната и солидарна икономика чрез създаване на фокус-точки с териториално покритие в шестте региона на страната. Акцент на оказваната подкрепа ще бъде трансформацията на субектите на социалната и солидарна икономика в контекста на двойния (зелен и цифров) преход. Проектът предвижда обследване на поне 200 социални предприятия за възможност за дигитализиране на работните им процеси и подпомагане на осъществяването на изведените препоръки в поне 100 от тях, както и провеждане на обучения за работниците в тях във връзка с въведените цифрови решения. Същевременно, проектът предвижда и насърчаване създаването на мрежи и провеждане на обучения, инициативи и партньорства за приобщаване на социалните предприемачи към социалния и граждански диалог с държавните институции, местната власт и местните общности. Устойчивостта на резултатите от проекта ще се осигури посредством предвидената след приключването му трансформация на фокус точките в местни

⁵² Вж. приложение № П41

инкубатори, реализирани под формата на публично-частно партньорство, основаващо се на запазване тяхното функциониране и чрез апортиране на наличните активи. Общият планиран ресурс е 23.1 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2024 г.

- **Инвестиция 4: Култура и творчески индустрии в България: изграждане на приобщаваща, международно конкурентна и устойчива екосистема**

Проектът⁵³ цели мобилизиране на пълния потенциал на сектора на културата за преодоляване на социалните последици на кризата от COVID-19, за борба с изолацията и процеса на дезинтеграция на общностите. За целта проектът предлага реформиране на публичните разходи за култура, както и обособяване на 3 разходни програми „Подкрепа за европейско културно сътрудничество“, „Подкрепа за развитие и достъп на публиката“ и „Ново поколение местни политики за култура“, финансиращи на конкурентен принцип културен продукт и съдържание. Предвидена е нарочна дейност за повишаване на административния капацитет в служителите на администрацията и повишаване на уменията и компетенциите в контекста на цифровия преход – за представителите на културата и творческите индустрии. Общият планиран ресурс е 96.7 млн. лв. (77.2 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021 – 2024 г.

- **Инвестиция 5: Дигитализация на музейни, библиотечни и аудиовизуални фондове**

- Основна цел на проекта⁵⁴ е да се проведе цялостно реформиране на политиките на държавата по дигитализиране, опазване и съхранение на културното наследство и да се осигури свободен достъп на всички заинтересовани страни до културното богатство на страната, на равни начала и без ограничение. Ще се въведат единни стандарти за дигитализиране на фондовете на музеите, библиотеките, Българската национална филмотека (БНФ), Българската национална телевизия (БНТ) и Българското национално радио

⁵³ Вж. приложение № П42

⁵⁴ Вж. приложение № П43

(БНР); ще се създаде единна методология за осъществяване на процеса по дигитализация на национално ниво, с която да се въведе единен координиран подход с централизиран контрол; ще се създаде единна електронна платформа, която да съхранява в дигитална форма културното наследство на страната и която да бъде инсталирана върху Държавния хибриден частен облак. Ще бъде цифровизирана част от фондовете, съхранявани в музейната и библиотечна мрежа в страната, както и аудиовизуалните фондове на БНФ, БНТ и БНР. Общият планиран ресурс е 66.7 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2026 г.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

През следващия програмен период интервенциите по ЕСФ+ ще бъдат насочени към формиране и повишаване качеството на човешкия капитал като основен фактор на производството чрез заетост и социално включване. Ще се подпомага реализацията на пазара на труда и активното приобщаване на уязвими групи в заетост и социално включване чрез повишаване на възможностите им за започване на работа, подобряване на уменията, квалификация и преквалификация, насърчаване на социално-икономическата им интеграция, подобряване на достъпа им до качествени социални услуги, посреднически услуги за намиране на работа и интегрирани услуги. Усилията ще са насочени и към повишаване ефективността и устойчивостта на политиката в областта на социалното включване като способ за намаляването на социалните неравенства. Ще се подкрепя равен достъп до специализирана здравна и дългосрочна грижа, повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги. Започналата през 2014 г. реформа в системата на социалните услуги за дългосрочна грижа ще навлезе в основната си фаза, като се предвижда да се закрийт приблизително 60% от останалите специализирани институции за лица с увреждания, а всички съществуващи домове за стари хора да се реформират в съответствие с новите критерии за качество. В рамките на изпълнението на заложените дейности в Плана за възстановяване и устойчивост се планира да се реализират основните строителни дейности и инвестиции в оборудване и обзавеждане, необходими за условно наречения „втори етап“ от реформата на системата на

социалните услуги за дългосрочна грижа. От друга страна чрез финансиране на дейности за енергийна ефективност и обновяване на оборудване и обзавеждане в съществуващи социални услуги в общността, делегирани от държавата дейности, както и изпълнение на протиепидемични мерки се цели повишаване на качеството на предоставяните социални услуги на потребителите. Тези основни инвестиции ще бъдат паралелно допълнени с дейности по Програмата за развитие на регионите 2021-2027 г., а „меките мерки“ ще се финансират от Програмата за развитие на човешките ресурси 2021-2027 г.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Инвестиция 1 ще има за пряк ефект от реализацията си повишаване на енергийната ефективност, свързан с обновяването на сградния фонд на социалната инфраструктура. Предложените в компонента мерки (остойностени 40% климатични разходи – вж. табл. xxx по-долу) допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Като включва 7% цифрови разходи (вж. Таблица xxx по-долу), този компонент допринася и за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. xxx: Зелено и цифрово въздействие

Short title	Green objectives				Digital objectives	Transition challenges	
	Climate Tag	Environmental Tag	Intervention field	DNSH		Green	Digital
Компонент 11: Социално включване	40%				7%	376,500	66,742
РЕФОРМА 1: Усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез приемане на Кодекс за социална подкрепа и подзаконова нормативна уредба	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
РЕФОРМА 2: Продължаване на реформата в областта на социалните услуги	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 1: Продължаваща подкрепа за деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания	100%	40%	26	yes	0%	376,500	0
ИНВЕСТИЦИЯ 2: Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания	0%	0%	115	yes	0%	0	0
ИНВЕСТИЦИЯ 3: Развитие на регионален административен капацитет за модернизация на предприятията на социалната и солидарна икономика и въвеждане на индивидуализирани решения	0%	0%	101	yes	0%	0	0
ИНВЕСТИЦИЯ 4: Култура и творчески индустрии в България: изграждане на приобщаваща, международно конкурентна и устойчива екосистема	0%	0%	129	yes	0%	0	0
ИНВЕСТИЦИЯ 5: Дигитализация на музейни, библиотечни и аудиовизуални фондове	0%	0%	11	yes	100%	0	66,742

ж) Ключови етапи, цели и времеви план

В таблица **xxx** са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

Табл. **xxx**: Ключови етапи и цели

з) Финансиране и разходи

В таблица **xxx** са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

Табл. **xxx**: Прогнозни разходи

Компонент	Инвестиция / реформа	Детайлни разходни разчети		Методологическа информация		Сравнителна информация за разходите от осъществени в миналото		
		Разход в BGN	Описание	Използвана методология	Източник	Разход в BGN	Източник	Възможна препратка към минали програми на ЕС
Социално включване	Усъвършенстване на цялостната система за социална поддръжка чрез приемане на Кодекс за социална поддръжка и подзаконова нормативна уредба	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Продължаване на реформата в областта на социалните услуги	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Продължаване на поддръжка за депституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания	753,000,000	Изграждане и оборудване на 174 нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа и 174 съответстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания - 413 млн. лв. Извършване на строителни дейности и доставка на оборудване и обзавеждане с оглед реформиране на съществуващите 82 дома за стари хора - 100 млн. лв. Извършване на дейности за енергийна ефективност, саниране и обновяване на оборудване и обзавеждане в приблизително 1200 съществуващи социални услуги в общината, делегирани от държавата дейности, както и изпълнение на	Сравнение с аналогични процедури по ОПРР и ОПРЧР, свързани с изпълнение на подобни дейности. Данни от НСИ за МРЗ по години	ОПРР, ОПРЧР, НСИ	753 млн. лв.	www.esfbg www.bgregio.eu www.ncsbg	BG16RFOP001-5.002 „Поддръжка за депституционализация на социалните услуги за възрастни и хора с увреждания“, финансирана по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 – 2020 г.; BG05M9OP001-2.008 „Поддръжка за лицата с увреждания“, BG05M9OP001-2.061 „Поддръжка за лицата с увреждания – Компонент 2“ и BG05M9OP001-2.062 „Социално включване на лицата с психични разстройства и с интелектуални затруднения“ по Оперативна
	Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания	24,000,000	Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания	пазарно проучване, исторически данни				Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс
	Развитие на регионален административен капацитет за модернизация на предприемачеството на социалната и солидарна икономика и въвеждане на индивидуализирани решения	23,055,917	Развитие на регионален административен капацитет за модернизация на предприемачеството на социалната и солидарна икономика и въвеждане на индивидуализирани решения	пазарно проучване, исторически данни				Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс
	Култура и творчески индустрии в България: изграждане на приобщаваща, международно конкурентна и устойчива екосистема	96,745,900	Култура и творчески индустрии в България: изграждане на приобщаваща, международно конкурентна и устойчива екосистема					Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс
Дигитализация на музейни, библиотечни и аудиовизуални фондове	66,742,000	Дигитализация на музейни, библиотечни и аудиовизуални фондове	пазарно проучване, исторически данни				Подробните разчети и обосновава за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	

2.Г.3. Здравеопазване

а) Описание на компонента

Резюме ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Област на политиката: здравеопазване

Цел: Основната цел на компонента е повишаване устойчивостта на здравната система на шокове при повишаване на достъпа на населението до качествена и навременна здравна грижа.

Реформи и/или инвестиции:

- Актуализиране на стратегическата рамка на сектор Здравеопазване;

- Цялостно внедряване на Национална здравно информационна система;

- Създаване на механизми за привличане и задържане на кадри в системата на здравеопазването и професионалната им реализация в определени райони на страната;

- Модернизация на материалната база и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението на опорни държавни и общински лечебни заведения;

- Създаване на център за обучение и развитие на Център по Интервенционална неврорентгенология;

- Модернизация и развитие на психиатричната помощ;

- Създаване на национален регистър (база данни) за превенция и проследяване на онкологични заболявания;

- Развитие на националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 674.5 млн. лв., изцяло за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост.

б) Основни предизвикателства

COVID-19 пандемията доведе до безпрецедентни промени в глобален мащаб, поставяйки на сериозно изпитание публичните системи. В страната, както навсякъде по света, най-непосредствено бе засегната системата на здравеопазването, в която трябваше да бъдат предприети спешни действия за осигуряване на лечението на засегнатите и ограничаване на разпространението на заразата. Предвид степента на обществена опасност, правителството предостави безплатен достъп до първична медицинска грижа, свързана с тестване за и лечение на COVID-19, на всички граждани на страната, независимо от социално-осигурителния им статус. Бяха определени болници за лечение и наблюдение на пациенти с COVID-19, като към всяка болница бяха определени структури за прием на пациенти, в т.ч. инфекциозни отделения, отделения по вътрешни болести, педиатрия, пневмология и фтизиатрия, кардиология и т.н. Това обаче постави пред сериозно изпитание здравната система и по отношение на болнично лечение на пациенти с други заразни и незаразни заболявания, които не са инфектирани с коронавирус. Паралелно с определянето на местата за лечение и наблюдение на носителите на заразата бяха осигурени медицински консумативи и болнично оборудване, в т.ч. жизненоважните лични предпазни средства за медицинския персонал. Бе укрепен капацитетът на лабораторната мрежа в страната за откриване и доказване на COVID-19, при увеличаване на възможностите за ежедневна диагностика и съкращаване на времето за получаване на резултатите от изследвания, въпреки че системата все още не позволява на страната достигане на средноевропейските нива на изследвания на населението на 1 млн. граждани.

В допълнение към предприетите действия за осигуряване на своевременно диагностициране и лечение на засегнатите от пандемията подкрепата за здравната система включваше мерки за повишаване на мотивацията на служителите, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID-19, както и мерки за осигуряване на капацитет на лечебните заведения със структури по инфекциозни болести, за реакция при разпространение на заразни болести.

Пандемията откри и изостри някои структурни предизвикателства пред здравната система на страната, свързани с устойчивостта, достъпността и капацитета ѝ. Необходими са действия за подновяване на остарялата материално-техническа база, справяне с недостига на здравни специалисти от определени специалности и неравномерното им географско разпределение, както и със затрудненията по предоставяне на своевременни и качествени здравни услуги във всяка точка от територията на страната.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 1 от 2020 г., както и СП 4 от 2019 г. Всички планирани инвестиции са директно насочени към укрепване на достъпността и капацитета на здравната система за предоставяне на качествени здравни услуги. В допълнение планираната реформа з цели адресирането на структурните предизвикателства, свързани с недостига и географско разпределение на здравните работници. Съществена част от правителствените решения за адресиране на проблемите в сектора попадат извън обхвата на планираните в Плана за възстановяване и устойчивост мерки, така например, укрепване и разширяване капацитета на доболничната помощ чрез разширяване обхвата на дейностите, свързани с профилактика и превенция, електронното здравеопазване и др., като финансирането на осъществяваните мерки е предвидено с национални средства или с инструментите на Кохезионната политика на ЕС. Компонентът ще има косвен принос и по изпълнените на други Специфични препоръки на Съвета за страната, например, повишаване на енергийната ефективност (СП 3/2019, СП 4/2020). Реализацията на планираните в компонента интервенции и реформаторски намерения ще е ключова за повишаване на социалната устойчивост на шокове.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Актуализиране на стратегическата рамка на сектор Здравеопазване**
Осъществяваната реформа предвижда промени в стратегическата рамка на сектор Здравеопазване за повишаване на устойчивостта на здравната система на шокове.

1. Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Q4/2020)

В детайлизираната стратегия на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030⁵⁵, приета от Министерския съвет на 2 декември 2020 г., в рамките на нарочен приоритет „Здраве и спорт“, се поставят конкретни цели за приоритетно развитие на промоцията на здраве и превенцията на заболяванията, както и на електронното здравеопазване при ясен заявен стремеж към оптимизацията на разходите за здраве и повишаване на дела на разходите за извънболнично лечение. Специално внимание е отделено и на човешките ресурси в системата на здравеопазването.

2. Планове за действие в изпълнение на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Q4/2025)

Детайлното описание на конкретните мерки и интервенции, които ще бъдат предприемани в изпълнение на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 приоритети (в т.ч. и по приоритет „Здраве и спорт“), ще бъде структурирано в тригодишни планове за действие, които ще бъдат актуализирани на годишна база не по-късно от края на всяка календарна година. Всеки план за действие (без първия) ще съдържа отчет (и оценка на въздействието) за изпълнението на мерките по отделните приоритети – в т.ч. и по приоритет „Здраве и спорт“ – за периода от началото на действието на стратегическия документ до средата на календарната година, в която се изготвя. В рамките на изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост ще бъдат разработени 5 такива тригодишни планове за действие.

3. Разработване на Национална здравна стратегия 2021-2030 г. (Q4/2021)

Представяне на дългосрочна визия за развитие на сектора на здравеопазването, стратегическите му цели и приоритети, както и конкретни политики за адресиране на съществуващите структурни предизвикателства в системата на здравеопазването за бъдещите действия и реалният шанс за постигане на икономически растеж и социално благополучие чрез оптимални инвестиции за по-добро здраве. Приемането

⁵⁵ <https://www.minfin.bg/upload/46210/bulgaria+2030.pdf>

на дългосрочна стратегия за десетгодишен период ще гарантира по-голяма устойчивост на провежданите политики предвид инертния характер на процесите в здравеопазването.

4. План за действие за изпълнение на Националната здравна стратегия (Q4/2025)

Преодоляване на регионалните дисбаланси и осигуряване на функционално взаимодействие между отделните нива на медицинската помощ, показателите за изпълнение оптимизиране на хоризонталните и вертикални връзки. Въвеждане на показатели - безопасност на предлаганите услуги, ефективност на предлаганите услуги, добро отношение и грижа, които отговарят на нуждите на хората, добро управление.

- **Реформа 2: Цялостно внедряване на Национална здравно информационна система**

Реформаторското усилие ще създаде основите на електронното здравеопазване.

1. Фаза 1 – Актуализиране на Наредба № 4 за условията и реда за предписване и отпускане на лекарствени продукти и Наредба за осъществяване правото на достъп до медицинска помощ (Q4/2020)

Предвидените промени в нормативната уредба ще способстват разгръщането на електронното здравеопазване. Във фаза 1 от реформата трябва да бъдат внедрени следните модули от Националната здравно информационна система: електронно направление за медико-диагностични изследвания; електронна рецепта; електронно медицинско досие на гражданите; национални номенклатури, национални здравно информационни стандарти за обмен на медицински данни в реално време, необходими за електронната рецепта и електронното досие; базовата функционалност на ядрото на Националната здравно информационна система; здравно-информационен портал; необходимите регистри за функциониране на електронната рецепта и електронното направление.

2. Фаза 2 – Актуализиране на Наредба на министъра на здравеопазването, относно създаването и поддържането на електронните здравни записи на гражданите и условията и редът за водене на регистрите (Q4/2022)

Предвидените промени в нормативната уредба ще способстват разгръщането на електронното здравеопазване. Във фаза 2 от реформата трябва да бъдат внедрени следните модули от Националната здравно информационна система: добавяне към модул електронно направление на всички останали направления, включени в Националния рамков договор; изграждане на подсистема за събиране на информация от болници; изграждане на система за мониторинг и контрол в здравеопазването; въвеждане на електронни административни услуги и вътрешни административни услуги; доизграждане на всички регистри.

- **Реформа 3: Създаване на механизми за привличане и задържане на кадри в системата на здравеопазването и професионалната им реализация в определени райони на страната**

Реформата е насочена към преодоляване на недостига на медицински специалисти.

1. Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2015 г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването (Q2/2020)

Предприемане мерки за справяне с регионалните диспропорции при медицинските специалисти чрез създаване на задължение за специализантите по клинични специалности, обучавани на места, финансирани от държавата, да работят за срок от 3 години в райони с установен недостиг на специалисти, като в същото време това задължение е приемливо за кандидатите за специализация и не ги отблъсква от заемането на места, финансирани от държавата. В допълнение е създадена нормативна възможност общините също да могат да участват във финансирането на обучението на необходимите за общината специалисти;

2. Закон за изменение и допълнение на Закона за лечебните заведения (Q2/2020)

Създаване възможност медицинските сестри (както и акушерките и лекарските асистенти) да могат да разкриват собствено лечебно заведение, с което се създава възможност за пълноценна реализация на професионалния потенциал на тези медицински специалисти и за самостоятелното им включване

в медицинското обслужване, което от своя страна, би повишило привлекателността на тези професии;

3. Наредба за условията и реда за осигуряване на заплащането на разходите за обучение на студенти със сключени договори с работодател (Q1/2021)

Създаване възможност за обезпечаване нуждите на работодателите от служители със съответната професионална квалификация и за дългосрочно обвързване на завършилите студенти с работодатели, които изпитват недостиг на такива кадри.

- **Инвестиция 1: Модернизация на материалната база и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението на опорни държавни и общински лечебни заведения**

Проектът⁵⁶ е насочен към укрепване капацитета на лечебните заведения за болнична помощ, които са ключови за здравната система в страната. С предвидените мерки за модернизация и обновяване на материално-техническата база ще се постигнат и значителни икономии на средства от повишената енергийна ефективност, намалените разходи за поддръжка на съоръженията и апаратурата. Това ще доведе до оптимизиране на разходите в държавните лечебни заведения и ще подобри нивото на здравните услуги, които се предоставят на пациентите в тях. Освен че ще позволи предоставянето на високоспециализирани медицински услуги за населението на територията на цялата страна, осигуряването на най-съвременна медицинска апаратура за диагностика и лечение ще допринесе за удовлетвореността на медицинския персонал от работата му, което е ключов фактор за намаляване на процесите по напускането на лекарите и медицинските сестри от страната. Общият планиран ресурс е 578.9 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

- **Инвестиция 2: Развитие на интервенционалната неврорентгенология**

Мярката⁵⁷ предвижда развитие на интервенционалната неврорентгенология в страната чрез оборудване на обучителен

⁵⁶ Вж. приложение № П44

⁵⁷ Вж. приложение № П45

център в Университетска многопрофилна болница за активно лечение (УМБАЛ) Св. Иван Рилски ЕАД и провеждане на пилотни обучения за медицинските специалисти в страната. Центърът ще са използва за обучение за осъществяване на ендоваскуларната терапия на всички мозъчно съдови заболявания – третиране на мозъчни аневризми, мозъчни артерио-венозни малформации, артерио-венозни фистули, както и терапията при остър мозъчен инсулт. След приключване на проекта обучителния център ще продължи да функционира, като необходимите присъщи разходи ще са за сметка на УМБАЛ Св. Иван Рилски ЕАД. В центъра ще може да се обучават студенти, специализанти по рентгенология, както и лекари със специалност (рентгенология, неврология и неврохирургия) за извършване на ендоваскуларна терапия при острия мозъчен инфаркт, който по статистика в страната е сред най-тежките социални заболявания – 2-ра причина за смъртност на населението и 1-ва причина за инвалидизация. В центъра ще се обучават и специализанти по рентгенология за извършване на терапия на съдовата патология в периферията, както лечение на злокачествени заболявания на черния дроб, бъбреците, матката, простатата и други. Мярката цели укрепване на капацитета на лечебните заведения за болнична помощ чрез повишаване на знанията и уменията на медицинските специалисти. По-високата квалификация на персонала ще повиши качеството на предоставяните медицински услуги за гражданите от цялата страна. Това ще доведе до намаляване на смъртността и трайната нетрудоспособност на населението. Общият планиран ресурс е 6.4 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

- **Инвестиция 3: Модернизация и развитие на психиатричната помощ**

Проектът⁵⁸ е насочен към подобряване на материално-техническата база в структурите от системата на психиатричната помощ за предоставяне на качествена здравна услуга, осигуряване на съвременни възможности за лечение и рехабилитация на пациентите, както и за развитие на възможностите за приобщаването им към обществото. Ще

⁵⁸ Вж. приложение № П46

бъдат обхванати съществуващите в страната 12 държавни психиатрични болници, 12 центъра за психично здраве и 21 психиатрични клиники и отделения към многопрофилни болници, които имат обща леглова база от около 4 000 легла. Общият планиран ресурс е 33.6 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

- **Инвестиция 4: Създаване на национален регистър (база данни) за превенция и проследяване на онкологични заболявания**

Мярката⁵⁹ цели създаване на национален регистър (база данни) за превенция и проследяване на онкологични заболявания, анализ и превенция на рисковите фактори и включване на България към общоевропейски център за борба с рака. Онкологичните заболявания са втората по значимост причина за смърт в България, формиращи 16% от общия брой смъртни случаи (2019 г.). Създаването на регистъра ще позволи проследяване на здравния статус на всички граждани, по отношение на онкологичните заболявания и ще подпомогне в огромна степен здравните власти в страната за подготовка и прилагане на правилните политики за ранно откриване на болестта, осигуряване на качествено лечение и грижа за болните и техните семейства. Регистърът ще бъде интегриран към Националната здравно информационна система, като ще се осъществява двупосочен обмен на информация. Създаденият регистър ще включва данни от пациентското досие на всички граждани на страната, свързани с онкологичните заболявания, по отношение на провеждани профилактични прегледи, получени резултати от тях, участие в скринингови програми. При диагностициране на онкологично заболяване информацията ще включва проведено лечение, резултат, прилагани медикаменти и др. Наред с това, в регистъра ще се анализира и статистическа информация по отношение на възраст, пол, фамилна обремененост към онкологични заболявания и др. Общият планиран ресурс е 4 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

- **Инвестиция 5: Развитие на националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112**

⁵⁹ Вж. приложение № П47

Проектът⁶⁰ цели осигуряване на качествена европейска услуга за оказване съдействие на гражданите при необходимост от помощ и повишаване обхвата на предоставяната услуга в съответствие с напредъка и развитието на технологиите, чрез създаване на развиваща се единна комуникационно-информационна платформа, гарант за сигурност и доверие на гражданите към единния европейски номер 112. Ще бъдат изградени центрове за комуникации от ново поколение (Next Generation 112), свързани в електронна съобщителна мрежа с пакетна комутиация (Packet Switching PS), осигуряване на широколентов обмен на информация в мрежата на Националната система 112 (видео, данни, глас и текст в реално време) и надграждане на системите с нови и съвременни услуги. Общият планиран ресурс е 56.7 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Усилията за продължаващото провеждане на политиката за реформа в сектор здравеопазване ще бъдат подкрепени в рамките на Програмата за развитие на регионите 2021-2027 г. чрез инвестиции в извънболничната и болничната сфера, свързани със създаване на равни възможности за населението в отделните региони за достъп както до профилактика и превенция, така и до навременно и качествено болнично лечение чрез мерки за инфраструктура, оборудване, мобилни активи, цифровизация и услуги и приложения за електронно здравеопазване. Интервенциите ще се основават на картографиране на здравните потребности, което да прогнозира направленията на необходимите промени за задоволяване на здравните нужди на обществото. С мерки, финансирани от ЕСФ+, ще продължат усилията за подобряване на здравните характеристики на населението и на работната сила, в частност, с фокус върху здравната промоция и превенция. Ще продължи подкрепата за персонала в здравния сектор, като целенасочени интервенции се предвиждат за повишаването и уменията на високоспециализиран персонал в ключови области на здравната система, както и за персонала, полагащ

⁶⁰ Вж. приложение № П48

лекарски и здравни грижи в извънболничната помощ и дългосрочните грижи.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Част от предвидените интервенции (инвестиция 1, инвестиция 3) ще имат за пряк ефект от реализацията им повишаване на енергийната ефективност, свързан с обновяването на сградния фонд на болничните заведения. Допълнителен позитивен ефект по отношение на климатичните цели на Плана ще се наблюдава и във връзка с подмяната на енергийните източници в лечебните заведения с такива, характеризирани с по-нисък въглероден отпечатък. Остойности са 40% климатични разходи по компонента – вж. табл. xxx по-долу. Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Инвестиции 4 и 5 имат ясно изразен цифров елемент. Като включва 9% цифрови разходи (вж. Таблица xxx по-долу), този компонент допринася и за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. xxx: Зелено и цифрово въздействие

Short title	Green objectives				Digital objectives	Transition challenges	
	Climate	Environmental	Intervention field	DNSH		Green	Digital
	Tag	Tag					
Компонент 12: Здравеопазване	43%				9%	289,474	60,700
РЕФОРМА 1: Актуализиране на стратегическата рамка на сектор Здравеопазване	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
РЕФОРМА 2: Цялостно внедряване на Национална здравно информационна система	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
РЕФОРМА 3: Създаване на механизми за привличане и задържане на кадри в системата на здравеопазването и професионалната им реализация в определени райони на страната	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ИНВЕСТИЦИЯ 1: Модернизация на материалната база и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението на опорни държавни и общински лечебни заведения	100%	40%	26	yes	0%	289,474	0
ИНВЕСТИЦИЯ 2: Създаване на център за обучение и развитие на Център по Интервенционална невроентенология	0%	0%	92/93	yes	0%	0	0
ИНВЕСТИЦИЯ 3: Модернизация и развитие на психиатричната помощ	0%	0%	92/93	yes	0%	0	0
ИНВЕСТИЦИЯ 4: Създаване на национален регистър (база данни) за превенция и проследяване на онкологични заболявания	0%	0%	95	yes	100%	0	4,000
ИНВЕСТИЦИЯ 5: Развитие на националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112	0%	0%	95	yes	100%	0	56,700

ж) Ключови етапи, цели и времеви план

В таблица **xxx** са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

Табл. **xxx**: Ключови етапи и цели

з) Финансиране и разходи

В таблица **xxx** са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

Табл. **xxx**: Прогнозни разходи

Компонент	Инвестиция / реформа	Детайлни разходни разчети		Методологическа информация		Сравнителна информация за разходите от осъществени в миналото		
		Разход в BGN	Описание	Използвана методология	Източник	Разход в BGN	Източник	Възможна препратка към минали програми на ЕС
Здравоспазване	Актуализиране на стратегическата рамка на сектор Здравоспазване	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Циклично внедряване на Национална здравно информационна система	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Създаване на механизми за привличане и задържане на кадри в системата на здравоспазването и професионалната им реализация в определени райони на страната	0	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Модернизация на материалната база и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението на опорни държавни и общински лечебни заведения	578,947,268	Модернизация на материалната база и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението на опорни държавни и общински лечебни заведения	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновка за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Създаване на център за обучение и развитие на Център по Интервенционална неврорентгенология	6,323,750	Създаване на център за обучение и развитие на Център по Интервенционална неврорентгенология				Подробните разчети и обосновка за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Модернизация и развитие на психиатричната помощ	28,521,410	Модернизация и развитие на психиатричната помощ	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновка за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
	Създаване на национален регистър (база данни) за превенция и проследяване на онкологични заболявания	4,000,000	Създаване на национален регистър (база данни) за превенция и проследяване на онкологични заболявания	исторически данни			Подробните разчети и обосновка за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс	
Развитие на националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112	56,700,000	Развитие на националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112	пазарно проучване, исторически данни			Подробните разчети и обосновка за формиране на детайлните разходи са дадени в Анекс		

ЧАСТ 3: ДОПЪЛНЯЕМОСТ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПЛАНА

1. Предварително финансиране

България ще се възползва от предоставената възможност за получаване на префинансиране в размер на 13% с цел подпомагане на навременното стартиране на предвидените в плана реформи и инвестиции и изпълнението им в срок.

2. Съгласуваност с други инициативи

Кризата, породена от COVID-19, засегна много сфери от икономическия и социален живот на държавите членки. В тази връзка Интегрираният национален план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г. (ИНПЕК) индикира областите, включени в него, които биха допринесли за бързото възстановяване на икономиката. Тъй като част от предвидените в Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) интервенции ще имат пряко отражение върху секторите, включени в ИНПЕК, то чрез реализирането им на практика ще се подпомогнат заложените в него цели и очаквани резултати.

Включените в ПВУ интервенции ще подпомогнат пряко и заложените в Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 области и интервенции, с което ще допринесат за постигането на предвидените в нея национални приоритети и по-специално по отношение на ускоряване на икономическото развитие (СЦ 1).

Чрез Споразумението за партньорство (СП) за програмния период 2021 – 2027 г. се определят стратегията на страната и нейните приоритети за изпълнение на Кохезионната политика на ЕС (и Общата политика в областта на рибарството). Въз основа на анализа на социално-икономическото развитие на България в периода 2007 - 2017 г. в СП са определени основните направления на инвестиции с европейско съфинансиране. С цел осигуряване на съгласуваност с програмите, съфинансирани от Европейските структурни фондове, в СП е предвидена допълняемост с интервенциите по Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ) за всяка една от петте Цели на политиките.

3. Допълняемост на финансирането

Съгласно чл.11, ал.3 от Устройствения правилник на Министерския съвет заместник министър-председателят подпомага

министър-председателя, като отговаря за цялостната организация и ръководство на системата за координация при управлението на средствата от Европейския съюз, като при осъществяване на тези функции се подпомага от дирекция "Централно координационно звено" в Министерския съвет.

Допълняемостта и координацията по отношение на интервенциите, заложи в ПВУ, и тези в останалите програми, съфинансирани от ЕС, се осъществява и по линия на създадената през м. юли 2020 г. със заповед на министър-председателя Междуведомствена работна група под председателството на заместник министър-председателя, включваща представители на Министерството на финансите и ресорните министерства, която текущо координира изготвянето, изпълнението и наблюдението на ПВУ. В тази връзка още на равнище подбор на области за интервенция е извършен анализ за липса на двойно финансиране, като във връзка с чувствителните области, които попадат в обхвата на финансиране на програми от програмен период 2021-2027 г. и ПВУ, е направена демаркация в СП. В допълнение е създаден на национално равнище механизъм за подготовка на интервенциите и проектите, които ще се финансират чрез МВУ чрез образец на апликационна форма, който предвижда представяне на информация за всички източници на финансиране – програми и инструменти на ЕС и национални инвестиции. Апликационните форми са съгласувани в рамките на ведомства и структури както по отношение на тяхното съдържание, така и за потвърждаване на адекватна демаркация на източниците на финансиране. В приложение е представена обобщена информация за демаркацията на интервенциите, включени за финансиране от МВУ, и останалите европейски и национални инструменти.

С цел пълнота на проверките за двойно финансиране, при наличие на възможност България ще се възползва от възможността за получаване на достъп от ОЛАФ до база данни, съдържаща информация за получени средства от бенефициенти по директно финансирани от ЕК програми.

4. Прилагане

4.1. Ефективно изпълнение

Предвидените в ПВУ интервенции ангажират структури, които имат значителен опит при изпълнение на проекти, съфинансирани с европейски средства. Същите са били обект на одити, което дава увереност за наличието на достатъчен административен капацитет за изпълнение на възложените им задачи във връзка с изпълнение на

интервенциите от ПВУ. Този опит, съчетан с наличието на задълбочени познания в съответните сфери на интервенция, ще гарантира ефективното изпълнение на интервенциите от ПВУ.

В допълнение през 2020 г. Република България подаде искания за получаване на подкрепа по Програмата на Европейския съюз за подкрепа на структурни реформи, като бяха одобрени и ще се изпълняват следните проекти през 2021 г.: „Усъвършенстване на системата за проверка на почтеността на служителите на Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество“, „Подкрепа за създаването на Национален фонд за декарбонизация“, „Повишаване на ефективността на публичните инвестиции“, „Разработване и прилагане на методология за оценка на корупционния риск в Националната агенция за приходите на Република България“ и др. Изпълнението на тези проекти ще допринесе и за реализирането на планираните в ПВУ реформи.

Спазването на правилата за обществени поръчки, както и проверката за измами, корупция и конфликт на интереси и към момента са част от осъществявания контрол при усвояване на средствата от Европейския съюз. Обстоятелството, че структурите, които са ангажирани с изпълнение и контрол на ПВУ, имат сериозен опит и изграден административен капацитет в сферата на управлението и контрола на средствата от ЕС, гарантира ефективни и работещи мерки, правила, процедури и по отношение на измами, конфликт на интереси, корупция и двойно финансиране, чрез осъществяване на административни проверки, проверки на процедурите за избор на изпълнител, проверки на място и др.

С цел осигуряване на своевременна подкрепа за идентифицираните интервенции в ПВУ, както и навременно и в пълнота усвояване на предвидените за България средства, на национално равнище е подготвен списък с проекти, които ще спомогнат за изпълнение на целите на плана.

Изпълнението на проектите, финансирани от МВУ, се регулира от Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор и произтичащите от него наредби и указания, чийто разпоредби се прилагат както за публичните разходи, финансирани от държавния бюджет, така и за средствата от ЕС. Финансовото управление и контрол се осъществяват чрез системи за финансово управление и контрол, включващи политики и процедури, въведени от ръководството на организациите, с цел да се осигури разумна увереност, че целите на организациите са постигнати чрез:

1. съответствие със законодателството, вътрешните актове и договори;
2. надеждност и всеобхватност на финансовата и оперативната информация;
3. икономичност, ефективност и ефикасност на дейностите;
4. опазване на активите и информацията.

Изпълнението на конкретните инвестиции/проекти по МВУ се осъществява от **крайните получатели** (КП), които подписват споразумение с Министерството на финансите и отговарят за:

- Прилагането на писмени политики и процедури с цел да се осигури разумна увереност, че финансовите интереси на ЕС и Българската държава са защитени и че целите на инвестициите/проектите ще бъдат постигнати чрез:
 1. съответствие с приложимото европейски и национално законодателство, вътрешните актове и договори;
 2. надеждност и всеобхватност на финансовата и оперативната информация;
 3. икономичност, ефективност и ефикасност на дейностите;
 4. опазване на активите и информацията;
 5. предотвратяване и разкриване на измами и нередности, включително корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране, както и предприемане на последващи действия.
- Управление на рисковете за постигане на горните цели чрез адекватно разделение на отговорностите по изпълнение на проекта и подходящи превантивни, разкриващи и/или коригиращи контролни дейности, които включват най-малко:
 1. система за двоен подпис, която не разрешава поемането на финансово задължение или извършването на плащане без подписите на ръководителя на организацията и на лицето, отговорно за счетоводните записвания;
 2. правила за достъп до активите и информацията;
 3. политики и процедури за предварителен контрол за законосъобразност;
 4. политики и процедури за текущ контрол върху изпълнението на поети финансови ангажименти и сключени договори;
 5. политики и процедури за последващи оценки на изпълнението;

6. политики и процедури за обективно, точно, пълно, достоверно и навременно осчетоводяване на всички стопански операции;
7. политики и процедури за управление на човешките ресурси;
8. политики и процедури за спазване на лична почтеност и професионална етика.

В рамките на горепосочените контролни дейности КП:

- Създават организация за изпълнение на всички изисквания от споразумението и от детайлното описание на системата за управление и контрол (СУК), като прилагат включените в СУК контролни листове (КЛ) за проверка на обществени поръчки, за проверка на финансов и технически напредък и за проверка на място (КЛ синтезирано представят елементите, обект на последващ контрол и одит);
- Създават/определят екип за изпълнение на проекта (очаква се КП да имат създадени звена, тъй като до момента са изпълнявали проекти, като извършат оценка дали тези звена имат достатъчно капацитет, предвид новите дейности).
- Осъществяват контрол върху изпълнителите с оглед качествено и в срок изпълнение съгласно сключените договори. Тази дейност също се документира в съответен КЛ;
- Представят доклади към ресорното министерство по образец, включващи декларативна част, която потвърждава изпълнението на всички ангажменти в споразумението, идентифицирани рискове и предприети действия за преодоляването им, включително дейности за отстраняване на пропуски и недостатъци, идентифицирани в рамките на проверки на място или от одитни и контролни органи. В случай на забава при изпълнението на одобрения план-график задължително се представя информация за причините, възможностите за преодоляване/ наваксване на изпълнението, предложение за промяна на проекта.
- Регулярно попълват информация в СУНИ-МВУ относно: сключени договори с изпълнители, разходооправдателни документи, документи, доказващи изпълнение – сертификати, актове и др. в зависимост от спецификата на интервенцията, прогноза за плащане;
- Организируют наличието на първичните документи в СУНИ-МВУ;

- Осигуряват достъп до документи и на мястото на изпълнение на проекта на национални и европейски контролни и одитни органи.

Специфични дейности, свързани с предотвратяване на измама, конфликт на интереси и корупция:

- Членовете на екипа за изпълнение на проекта подписват декларация за липса на конфликт на интереси по смисъла на чл. 61, параграф 3 от Регламент (ЕС, Евратом) № 2018/1046, като при всяка настъпила промяна в декларираните данни са задължени да декларират пред прекия си ръководител тези обстоятелства и да прекратят всички дейности, свързани с проекта;
- КП възлагат обществени поръчки. В случай, че КП попадат в обхвата на ЗОП, се прилагат неговите разпоредби, като при подготовката и възлагането отчитат елементите за проверка на обществени поръчки, включени в КЛ, приложени към СУК. Обществените поръчки подлежат на предварителен контрол от Агенцията за обществени поръчки в съответствие с чл. 229, ал.1, букви г), д) и е) от Закона за обществените поръчки (ЗОП). В случай, че КП не са възложители по ЗОП и възлагат строителство, доставки и услуги над праговете по директивите за обществени поръчки, те следват приложимия нормативен ред;
- С представянето на доклад към РМ КП декларира, че за отчетения период няма случаи на съмнение за измама, конфликт на интереси или корупция или предоставя информация за броя и вида на установените случаи на сериозни нередности и засегнатите разходи. В случай, че са налице сериозни нередности, съответните разходи не се отчитат за възстановяване;

Специфични дейности, свързани с проверка за двойно финансиране:

В КЛ за подготовка на финансовата информация към доклада към РМ КП са включени конкретни контролни дейности за недопускане на двойно отчитане на един и същи разходооправдателен документ.

4.2. Несигурности

Националният ПВУ на България е изготвен при отчитане в максимална степен на всички известни към момента рискове и обстоятелства, които биха могли да повлияят върху интервенциите, предвидени в него. Усилията на структурите, ангажирани в

подготовката на плана, са насочени към предварително определяне на ясни и измерими цели, както и максимално реалистични разходи, които ще бъдат необходими за постигането на целите на ПВУ за целия период на действието му.

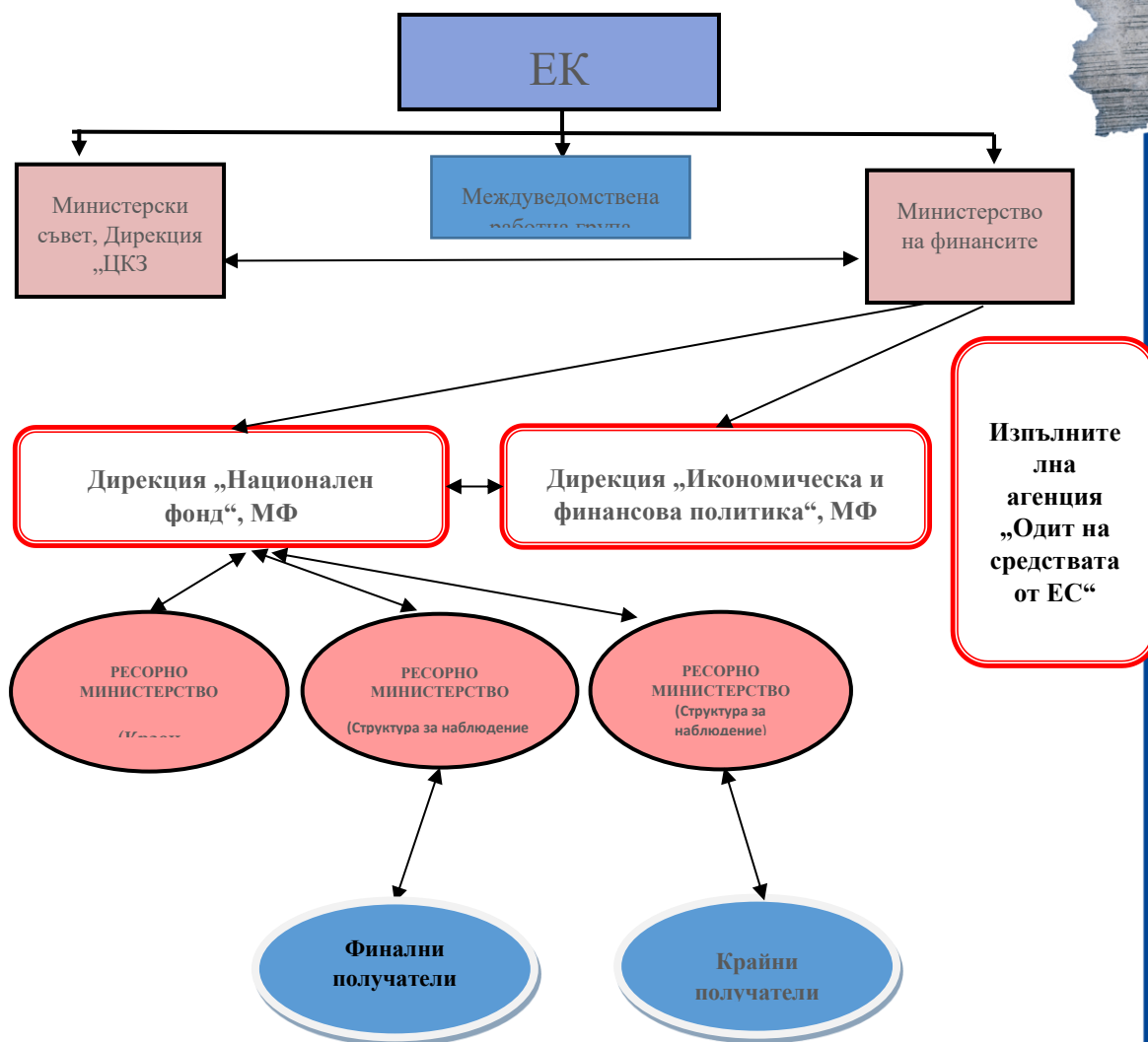
Като задължителен елемент в структурата на ПВУ е наличието на оценка на въздействието, в това число и прогнозно разпределение на финансовия ресурс по години, които потвърждават реалистичността на предложенията. Осъщественият процес на консултации, представен в т. 5 по-долу, способства за ангажиране на всички участници, включително социално-икономическите партньори, при изпълнението на Плана и постигането на заложените цели.

При изготвянето на Плана е анализирана и обвързаността между отделните цели с оглед гарантиране, че всички крайни цели ще бъдат изпълнени. При възникване на извънредни обстоятелства и установяване на необходимост от отпадане на предвидена/и в ПВУ инвестиция/компонент, ще бъдат предприети действия за изменение на Плана в съответствие с предвидените в Регламента за МВУ процедури. За целите на изменението ще бъде извършена съответната оценка, включваща и потвърждение, че измененият План допринася по същия начин, като първоначалния план, за постигането на целите на МВУ.

4.3. Административни механизми

Детайлна информация за отговорностите и координацията между отговорните институции при изпълнението и контрола на ПВУ:

С акт на Министерския съвет е възложена координацията по въпросите, свързани с участието на Република България в МВУ на Европейския съюз, да се осъществява съвместно от заместник министър-председателя и министъра на финансите.

Дирекция „Национален фонд“ в Министерството на финансите е определена за координиращо звено за изпълнението и контрола на ПВУ. Дирекцията отговаря за подготовка на системата за управление и контрол на Механизма, както и за потвърждаване на изпълнението на приложимите етапи, цели и индикатори и подаване на заявление за плащане към ЕК. Отговорностите на контролните и одитни структури е представено в т. 6 по-долу.

Екипът на дирекция „Национален фонд“ включва 60 висококвалифицирани, обучени в европейски и национални обучителни организации и с доказан опит служители, участвали в разработване и прилагане на ефективни и ефикасни системи за управление и контрол на европейски фондове, които ще гарантират предотвратяването на конфликт на интереси, корупция, измами и двойно финансиране на всеки етап от изпълнението на Националния план за възстановяване и устойчивост. Дирекцията има повече от 20 годишен опит в управлението на европейските фондове, включително:

- подготовката на Р България и изграждането на акредитирана система за разширена децентрализация при прехода от предприєдинителни към структурни фондове, включително разработване на процедурни наръчници на участниците в системата (в качеството ѝ на екип на Националния ръководител по предприєдинителните програми на ЕС, както и на Разплащателен орган по Кохезионен фонд, съгласно Регламент № 164/94);
- изготвяне на регулаторната рамка за изпълнението на първия за България програмен период 2007-2013, а именно: указание на министъра на финансите относно 1) процедура по установяване и докладване на нередности за оперативните програми и програмите за двуструнно сътрудничество по външни граници за програмен период 2007-2013 г.; 2) докладване на нередности/финансови корекции по сертифицирани разходи след приключване на програмен период 2007-2013 г. по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на Европейския съюз; 3) третиране на ДДС като допустим разход при изпълнение на проекти по ОП 4) определяне на правилата за плащания; 5) верификация и сертификация на разходите; 6) възстановяване и отписване на неправомерни разходи; 7) осчетоводяване; 8) приключване на оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз през програмен период 2007-2013 г., включително предоставяне на методическа подкрепа по прилагането им (в качеството ѝ на Сертифициращ орган за СКФ и орган, отговорен за получаване на плащанията от ЕК);

- издаването на Инструкции: във връзка с възникнали казуси относно отчитане на нередности, наложени финансови корекции и верифицирани разходи по ОП; за извършване на ангажименти за договорни процедури във връзка с проекти, финансирани по СКФ на ниво бенефициент; за проекти генериращи приходи и прилагането на чл.55 от Регламент №1083/2006, както и за обмена на информация между УО/МЗ и бенефициентите в процеса на заявяване на средства и отчитане на проектите, съфинансирани от СКФ на ЕС;
- издаването на Наредба за определяне на правилата за плащания, за верификация и сертификация на разходите, за възстановяване и отписване на неправомерни разходи и за осчетоводяване, както и сроковете и правилата за приключване на счетоводната година по оперативните програми и програмите за европейско териториално сътрудничество за програмен период 2014-2020 г., включително предоставяне на обучения и методическа подкрепа по прилагането ѝ (в качеството ѝ на Сертифициращ орган по ЕФРР, КФ и ЕСФ и орган, отговорен за получаване на плащанията от ЕК), както и указания и методически насоки относно изготвяне на прогнози за плащанията по програмите и счетоводната отчетност.

Текущото на персонала на дирекция „Национален фонд“ е несъществено, като от самото начало е създадена и функционира процедура за съхранение на институционалната памет.

В допълнение, дирекцията е отговорна структура и в етапа на бюджетирането на средствата по МВУ, плащането и контрола с оглед защита на финансовите интереси на ЕС и извършването на проверки (включително на място). Участва при разработването на договорите за финансиране, програмните документи и приложимата нормативна уредба.

Дирекция „Централно координационно звено“ в администрацията на Министерския съвет отговаря за разработването на ПВУ, програмните документи, включително разпределението на средствата по Механизма, изработване на нормативната база и приложими правила, и съответно в изменението им. Дирекцията е координатор на изпълнението на всички програми и инструменти от ЕС и има устойчив капацитет от 60 служители, изграден в периода от предприєдинителните програми, програмни периоди 2007-2013, и

2014-2020, включително и подготовката на програмен период 2021-2027. Дирекцията отговаря и за администрирането, поддръжката и надграждането на информационната система за програмите на ЕС със споделено управление.

Дирекция „Икономическа и финансова политика“ в Министерството на финансите участва в процеса по разработване и изменение на програмните документи, споразумението за финансиране, договорите за финансиране, отчитане на напредъка и приключването на Механизма. Дирекцията отговаря за подготовката и изпълнението на стратегическите и планови документи на България в процеса на икономическо управление на ЕС, в т.ч. специфичните препоръки по линия на Европейския семестър, както и за преговорите по бюджета на ЕС и многогодишната финансова рамка. Дирекцията координира и подпомага експертно разработването и наблюдението на изпълнението на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030. Дирекцията също е правоприменник на Агенцията за икономически анализи и прогнози и включва 41 служители. Тези дейности се допълват с част от основните функции, които изпълнява, като контактна структура за докладване на Европейския семестър, както и във връзка с преговорите по многогодишната финансова рамка.

Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС“ към министъра на финансите е структурата, която ще извършва одитната дейност по Механизма с цел осигуряване на увереност относно надеждността на данните за изпълнение на индикаторите и на начина на тяхното събиране, както и увереност, че при изпълнението е гарантирано недопускането на двойно финансиране, на измами, корупция и на конфликт на интереси и е спазен принципа за добро финансово управление.

Ресорните министерства и ведомства (Министерство на икономиката, Министерство на енергетиката, Министерство на околната среда и водите, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Министерство на вътрешните работи, Министерство на земеделието, храните и горите, Министерство на правосъдието, Министерство на здравеопазването, Министерство на труда и социалната политика, Министерство на образованието и науката, Министерство на културата, Държавна агенция „Електронно управление“, Държавна агенция за научни изследвания и иновации (ДАНИИ) и Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“) участват в етапа на изпълнение на МВУ съгласно

описаните хипотези в т. 6. В зависимост от това дали изпълняват проектите самостоятелно, извършват подбор на финални получатели или са ангажирани с изпълнение на реформите в съответната област като първостепенен разпоредител с бюджет на краен получател те са ангажирани с изпълнение/контрол/проследяване на изпълнението на проектите, финансирани по МВУ. В рамките на всички ресорни министерства и ведомства има изграден капацитет за управление на средства и фондове от ЕС. ДАНИИ е единствената нова структура, която предстои да управлява Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация 2021-2027, но в екипът ѝ се привличат експерти от управляващите органи на оперативни програми от програмен период 2014-2020 г.

Ресорните министерства с отговорност за подбор на проекти и контрол върху финални получатели са структури, които изпълняват функциите на управляващ орган на оперативна програма за програмен период 2014-2020г. или конкретен бенефициент на оперативна програма с изградени системи за управление и надежден капацитет.

Описание на институционалната структура с всички крайни получатели на помощта е налично в описанието на Системите за управление и контрол, разработено от Министерството на финансите.

В процеса по изготвяне, изпълнение и мониторинг на ПВУ е осигурена функционална независимост на структурите, с което се гарантира прозрачност и избягване на конфликт на интереси.

5. Процес на консултации

Интервенциите, които са включени в ПВУ, ангажират широк кръг участници, имащи отношение към съответните мерки и прилагането им. В тази връзка, на 30.10.2020г. първият вариант на ПВУ на България е публикуван на Портала за обществени консултации (strategy.bg) за коментари и предложения от всички заинтересовани страни – регионални власти, социални партньори, гражданското общество и др.

В Проведени са също така и поредицата от web-базирани предавания по отделните стълбове на Плана, които са публикувани и са общодостъпни.

Отчитането на мнението на всички заинтересовани страни при определяне на реформите и инвестициите, които ще бъдат включени в Плана, ще спомогне впоследствие за тяхното ангажиране и в изпълнението му и постигането на заложените цели.

След окончателното му изготвяне планът за възстановяване и развитие ще бъде одобрен с акт на МС.

6. Контрол и одит

Създадената контролната среда за проектите, финансирани от МВУ, отчита натрупания опит и научените уроци при управление на европейските фондове до момента, като отчита специфичните разпоредби на проекта на Регламент за МВУ и издадените насоки на Европейската комисия. С оглед създаване на предвидима, сигурна, но едновременно с това и гъвкава среда, осигуряваща единен стандарт на качество на всички участници, е създадено общо описание на системата за управление и контрол на национално равнище, включително контролни листове за ключовите процеси, които ще се реализират на всички равнища на изпълнение на проектите и контрол на информацията до изпращане на искане за плащане към ЕК.

Предвидените функции и отговорности на отделните участници в процеса по контрол и одит на ПВУ са следните:

I. Ресорни министерства (РМ)

В зависимост от това дали РМ изпълняват проектите самостоятелно, извършват подбор на финални получатели или са ангажирани с изпълнение на реформите в съответната област като първостепенен разпоредител с бюджет на краен получател съществуват 3 хипотези:

1. РМ изпълнява интервенция/проект, финансиран от МВУ. В този случай РМ се явява **краен получател** и отговорностите му са като на КП, описани в т. 4 по-горе. В тази хипотеза се подписва двустранно споразумение с МФ.

Дейност	Краен получател	Дирекция „Национален фонд“	Дирекция „Икономическа и финансова политика“	ИА ОСЕС
Изпълнение на инвестицията, включително договаряне	X			
Проверка на документите, свързани с изпълнението на инвестицията		X		
Проверка за двойно финансиране на отчетените разходооправдателни документи	X	X		X

Проверка за измами, конфликт на интереси и корупция	X	X		X
Проверка на място на инвестицията, вкл. изпълнение на количествените индикатори		X		
Проверка на изпълнение на качествените индикатори/ реформи			X	
Одит на системите и одит на изпълнение на индикаторите				X

2. **РМ изпълнява функции на междинна Структура, отговорна за наблюдението и докладването** (явява се КП единствено в отношенията с МФ), която отговаря за: подбора на финалните получатели, обобщаване на финансовата и техническа информацията и осъществява контрол върху изпълнението на проектите. Отговорностите могат да се обобщят, както следва:
- Подписва двустранно споразумение с МФ;
 - Създава организация за изпълнение на изискванията на споразумението и от СУК (използват КЛ за проверка на обществени поръчки, проверка на финансов и на технически напредък и за проверка на място);
 - Извършва подбор на финалните получатели при спазване на установени правила и процедури, посочени в споразумението (в процес на подготовка е акт на Министерския съвет, който ще регулира процедурата и ще гарантира спазването на принципа на добро финансово управление), чрез специален модул за подбор в електронната система;
 - Получава доклади от финалните получатели, които проверява, като прилага КЛ за проверка на обществени поръчки, проверка на финансов и технически напредък. При необходимост извършва и проверка на място, като прилага съответния КЛ;
 - Представя обобщени доклади към МФ по образец, включващи декларативна част, която потвърждава изпълнението на всички ангажименти в споразумението, идентифицирани рискове и предприети действия за преодоляването им, включително дейности за отстраняване на пропуски и недостатъци, идентифицирани в рамките на проверки на място или от одитни и контролни органи. В случай на забава при изпълнението на

одобрения план-график задължително се представя информация за причините, възможностите за преодоляване/наваксване на изпълнението, предложение за промяна на проекта;

- Регулярно/текущо попълва информация в СУНИ-МВУ за сключени договори с финални получатели и плащанията към тях, както и контролира регулярното попълване на информация в СУНИ-МВУ от финалните получатели;
- Осигурява достъп до документи и на мястото на изпълнение на интервенциите/проектите на национални и европейски контролни и одитни органи.

Специфични дейности, свързани с предотвратяване на измама, конфликт на интереси и корупция:

- Служителите подписват декларация за липса на конфликт на интереси по смисъла на чл. 61, параграф 3 от Регламент (ЕС, Евратом) № 2018/1046, като при всяка настъпила промяна в декларираните данни те са задължени да декларират пред ръководителят си тези обстоятелства и да прекратят всички дейности, свързани с проекта. Определят служител, към който се подава информация във връзка със съмнения за измама, конфликт на интереси и корупция и който е отговорен за административната проверка на тази информация и по-нататъшното ѝ процедиране;
- В КЛ за проверка на обществени поръчки и на място са включени индикатори за измама и конфликт на интереси и проверки в системата ARACHNE. Следи се за наличието на индикатори за измама, като се ползват така наречените „червени знамена“, приложими по ЕСИФ и посочени в следните подробни ръководства: Установяване на конфликт на интереси в процедури за обществени поръчки за структурни действия - практическото ръководство на ЕК, Европейска служба за борба с измамите (OLAF), Информационна бележка относно индикаторите за измама за ЕФРР, ЕСФ и КФ (COCOF 09/0003/00-EN). и Насоки на ЕК относно оценка на риска от измами и ефективни и пропорционални мерки за борба с измамите.
- Когато КП установи съмнение за измама, конфликт на интереси или корупция, той докладва случая на РМ. Извършва се административна проверка с оглед формиране на

аргументирано заключение и при наличие на обосновано предположение за извършена сериозна нередност, на основание на което подава сигнал към съответния компетентен орган. Информацията по случая се подава незабавно към дирекция „Национален фонд“ в Министерството на финансите, за да може да бъде взета предвид при подаване на заявление към ЕК. Същите действия се извършват и когато в рамките на контролната си дейност или по външен сигнал РМ установи отклонения в изпълнението на проекта свързани с съмнение за измама, конфликт на интереси или корупция.

- С подаването на доклад към Дирекция „Национален фонд“ РМ декларира липсата или предоставя информация за броя и вида на установените случаи на сериозни нередности и засегнатите проекти и разходи за възстановяване. В случай, че са налице сериозни нередности, за които има издадено становище от компетентен орган, засегнатите разходи не се отчитат;
- Информацията по случаите на сериозни нередности се въвежда, обновява и съхранява в специален модул в СУНИ-МВУ.

Дейности, свързани с проверка за двойно финансиране:

- Отговаря за осигуряването на адекватна одитна следа от финалните получатели, чрез текущо въвеждане в СУНИ-МВУ на всички разходооправдателни и платежни документи, както и на документите, доказващи изпълнението – сертификати, актове и др., в зависимост от спецификата на интервенцията. Специално внимание се обръща на проверката за двойно финансиране, като се използват информационните системи ИСУН, СУНИ, СУНИ-МВУ, както и други източници, относими към проверката;
- С цел пълнота на проверките за двойно финансиране, при наличие на възможност България ще се възползва от възможността за получаване на достъп от ОЛАФ до база данни, съдържаща информация за получени средства от бенефициенти по директно финансирани от ЕК програми.
- Поддържа в СУНИ-МВУ информация за извършения контрол.

Дейност	Финален получател	Ресорно министерство	Дирекция „Национален фонд“	Дирекция „Икономическа и финансова политика“	ИА ОСЕС
---------	-------------------	----------------------	----------------------------	--	---------

Изпълнение на инвестицията, включително договаряне	X				
Проверка на документите, свързани с изпълнението на инвестицията		X	X		
Проверка за двойно финансиране на отчетените разходооправдателни документи	X	X	X		X
Проверка за измами, конфликт на интереси и корупция	X	X	X		X
Проверка на място на инвестицията, вкл. изпълнение на количествените индикатори		X			
Проверка на изпълнение на качествените индикатори/ реформи		X		X	
Одит на системите и одит на изпълнение на индикаторите					X

3. **РМ** се явява първостепенен разпоредител на **КП**, изпълнява функция на **Структура за наблюдение** и има отговорности за реализацията на съответната политика и свързаната с нея реформа. Отговорностите могат да се обобщят, както следва:
- Подписва тристранно споразумение с **МФ** и **КП**;
 - Създава вътрешна организация за изпълнение на изискванията по споразумението и **СУК**;
 - Получава доклади от **КП**, които проверява за съответствие на отчетения напредък със съответната политика и свързаната с нея реформа;
 - Представя доклади към **МФ** с които потвърждава или коригира отчетената от **КП** информация;
 - Участва в проверки на място при **КП** или на мястото на реализация на интервенцията/проекта при искане от страна на Министерство на финансите, като осигурява експерт/и с

необходимата специфична квалификация, които прилагат правилата за извършване на проверка на място от СУК.

Специфични дейности, свързани с предотвратяване на измама, конфликт на интереси и корупция:

- При получаване на сигнал за сериозна нередност или установяване на индикатори за такава подава информацията на ДНФ и участва в проверка на обстоятелствата.

Дейност	Краен получател	Ресорно министерство	Дирекция „Национален фонд“	Дирекция „Икономическа и финансова политика“	ИА ОЕСС
Изпълнение на инвестицията, включително договаряне	X				
Проверка на документите, свързани с изпълнението на инвестицията			X		
Проверка за двойно финансиране на отчетените разходооправдателни документи	X		X		X
Проверка за измами, конфликт на интереси и корупция	X	X	X		X
Проверка на място на инвестицията, вкл. изпълнение на количествените индикатори		X*	X		
Проверка на изпълнение на качествените индикатори/ реформи		X		X	
Одит на системите и одит на изпълнение на индикаторите					X

* При необходимост от допълнителна експертиза предвид спецификата на инвестицията.

- II. Въз основа на получените доклади от РМ дирекция „Национален фонд“ извършва следните проверки:
- По отношение на доклади от РМ, които изпълняват единичен проект, финансиран от МВУ (т. I.1 по-горе) и по отношение на доклади от РМ, където се явява първостепенен разпоредител на КП (т. I.3 по-горе), проверява отчетения финансов и физически напредък, като прилага КЛ от СУК, включително тези за проверка на обществени поръчки (избрани на случаен принцип) и проверка на място (в зависимост от спецификата на проекта и при наличие на индикация за проблеми при изпълнението. За проверките на място НФ може да поиска от РМ да осигури експерт/и при необходимост от специфична експертиза;
 - За проектите, за които РМ се явява междинна структура (т. I.2 по-горе), извършва административна проверка на, включително извършения подбор на проекти;
 - Поддържат в СУНИ-МВУ информация за извършения контрол.

Специфични дейности, свързани с предотвратяване на измама, конфликт на интереси и корупция:

- В КЛ за проверка на обществени поръчки и на място са включени индикатори за измама и конфликт на интереси и проверки в системата ARACHNE. Следи за наличието на индикатори за измама, като се ползват така наречените „червени знамена“, приложими по ЕСИФ и посочени в следните подробни ръководства: Установяване на конфликт на интереси в процедури за обществени поръчки за структурни действия - практическото ръководство на ЕК, Европейска служба за борба с измамите (OLAF), Информационна бележка относно индикаторите за измама за ЕФРР, ЕСФ и КФ (COCOF 09/0003/00-EN) и Насоки на ЕК относно оценка на риска от измами и ефективни и пропорционални мерки за борба с измамите. За целите на проверката ще бъде взета предвид и информацията, получена чрез бутон за сигнали на страницата на МФ;
- Разработва процедура за предотвратяване, разкриване и докладване на измами, конфликт на интереси, корупция и двойно финансиране, включваща последователни, логически обвързани действия. Служителите подписват декларация за липса на конфликт на интереси по смисъла на чл. 61, параграф 3

от Регламент (ЕС, Евратом) № 2018/1046, като при всяка настъпила промяна в декларираните данни те са задължени да декларират пред ръководителя си тези обстоятелства и да прекратят всички дейности, свързани с проекта. Определя служител, към който се подава информация във връзка със съмнения за измама, конфликт на интереси и корупция и който е отговорен за административната проверка на тази информация и по-нататъшното ѝ процедиране.

Дейности, свързани с проверка за двойно финансиране:

- Специално внимание се обръща на проверката за двойно финансиране при проверката на докладите от РМ, като се използват информационните системи ИСУН, СУНИ, СУНИ-МВУ, както и други източници, относими към проверката;
- С цел пълнота на проверките за двойно финансиране, при наличие на възможност България ще се възползва от възможността за получаване на достъп от ОЛАФ до база данни, съдържаща информация за получени средства от бенефициенти по директно финансирани от ЕК програми.

След тази проверка дирекция „Национален фонд“ може да потвърди или да коригира количествената информация за напредъка по съответния проект.

В случай, че по проекта се отчита напредък по изпълнение на политики/реформи, качествен преглед на данните се извършва от ресорните министерства, при условие че не са крайни получатели (т. 1.1 по-горе) и от дирекция „Икономическа и финансова политика“ с цел докладване в рамките на цикъла на Европейския семестър. При необходимост, дирекция „Икономическа и финансова политика“ изисква допълнителна информация и/или изисква предприемането на коригиращи действия с цел валидиране на финалната отчетна информация. Резултатите от прегледа се представят на дирекция „Национален фонд“, за да бъдат отразени/ приложени при подготовката на заявлението за плащане към Комисията.

III. Одит

Одитната дейност е съществена част от системите за управление и контрол, тъй като е гарант, че от една страна предоставената на ЕК информация е пълна, точна и надеждна и етапните цели и индикатори са постигнати, а от друга страна, че операциите (проектите и програмите в ПВУ) са изпълнявани в съответствие приложимите

правила, при избягване на конфликт на интереси, измами, двойно финансиране и корупция.

Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС“ (ИА ОСЕС) разполага с необходимия капацитет и методология за одитната дейност съгласно международно признатите одиторски стандарти и признат партньор на Европейската сметна палата и на Европейската комисия в качеството си на Одитен орган за ЕФРР, ЕСФ, КФ, ФЕПНЛ, Еразъм+, ReactEU, ФСП. Всички 63 одитори и одитни мениджъри притежават национален одиторски сертификат, от тях допълнително международни сертификати притежават: 15 – Certified Government Auditing Professional, 4 – Certified Internal Auditor, 3 – Certified Fraud Examiner, 2 – Certified Information Systems Auditor. В допълнение 11 от одиторите са юристи и 5 са инженери, вкл. 3 строителни инженери.

ИА ОСЕС е функционално и организационно обособена и независима, като не участва в координацията, управлението и изпълнението на ПВУ. Независимостта на ИА ОСЕС е изрично регламентирана в Закона за вътрешния одит в публичния сектор, Устройствения правилник на агенцията и Наредба № Н-2 от 30.об.2016 г. на министъра на финансите за реда и начина за осъществяване, координация и хармонизация на специфичните одитни дейности по фондове и програми на Европейския съюз. Одитният орган има необходимата независимост за ефективното изпълнение на функциите си както при вземане на решения, така и в планирането и линиите на докладване (включително при определяне обхвата на одитите, извършване на проверките и представяне на резултатите).

ИА ОСЕС прилага стриктна система за контрол на качеството, която гарантира, че одитната дейност се извършва в съответствие с международно признатите одитни стандарти. Агенцията разполага с одитна методология, която е потвърдена от ЕК и ЕСП, за планиране, извадки, проверки на performance framework (milestones, targets, indicators), проверки за съответствие с приложимите правила, включително спазването на принципа за добро финансово управление (избягване на двойно финансиране и конфликт на интереси и предотвратяване на измами и корупция), докладване и проследяване на резултатите.

Голяма част от участниците в изпълнението на ПВУ, които осъществяват функции по координация, мониторинг и докладване и изпълняват инвестиции и реформи в областите на дигитализация, зелена икономика, енергийна ефективност, транспортна свързаност, създаване на работни места и борба срещу безработица, подпомагане на МСП, образование, иновации и пр., са също органи и бенефициенти от ЕСИФ, ReactEU и Фонда за справедлив преход (Just Transition Fund), по които ИА ОСЕС е Одитен орган. Това обстоятелство ще оптимизира одитната работа по ПВУ.

Одитната дейност по ПВУ ще бъде систематично планирана и обвързана с изпълнението на МВУ, както следва:

1) Одиторският подход ще обхване следните две основни области:

✓ Принцип за добро финансово управление

Целта на одита в тази област е да гарантира, че одобрените операции се изпълняват в съответствие с приложимите правила и при спазване на принципа за добро финансово управление (включително избягване на двойно финансиране, предотвратяване на измами и корупция, избягване на конфликт на интереси). Одиторската работа ще се съсредоточи върху най-значимите контролни дейности, представени в описанието на системите за управление и контрол и изпълнявани от всички ангажирани участници.

✓ Отчетени етапи/цели

Обхватът включва (1) всички отделни етапи/цели и съответните индикатори за тяхното постигане и (2) цялостната система за събиране, обобщаване и отчитане на определените етапи/цели/индикатори, включително одитната следа за тяхното постигане и националната информационна система СУНИ-МВУ.

Одиторската работа в тази област има за цел да потвърди, че докладваните етапи/цели са изпълнени и да гарантира, че свързаните данни са пълни, точни, надеждни, правилно обобщени, базирани на доказателства, регистрирани в националната информационна система СУНИ-МВУ и са обект на ефективни контролни механизми. Данните от одитната пътека ще подлежат на оценка както отгоре надолу, така и отдолу нагоре. Самата ИТ система също ще бъде проверена за съответствие с международните стандарти за ИТ сигурност, интегритет на данните и защита на личните данни.

2). Одитната стратегия включва:

✓ Одит на системите

Системните одити ще обхванат всички участници в СУК - Централното координационно звено (СУНИ-МВУ), Министерството на финансите, както и ресорните министерства и агенции и крайните получатели при необходимост. Конкретният обхват на всеки одит се планира въз основа на оценка на риска, като се вземе предвид спецификата на одобрените операции в ПВУ и напредъкът по тяхното изпълнение. По отношение на операциите, които имат характер на програми, обект на проверка ще бъде и процесът по селекция на проектни предложения. Първият системен одит ще бъде извършен след одобрението на плана и ще обхване Централното координационно звено (СУНИ-МВУ) и структурите в МФ. Обект на проверка ще бъдат основните контролни дейности, предвидени в описанието на СУК. През следващите години обхватът на системните одити ще бъде определян на база оценка на риска, като ще бъдат извършени и съответните проверки за проследяване на препоръки.

✓ Одити на операциите

Всяко полугодие одиторските дейности ще обхващат най-малко 15 % от операциите (проектите и програмите в одобрения план) с отчетени индикатори/етапи/цели през съответния полугодишен период. Изборът на извадката ще бъде направен въз основа на оценка на риска, като при 5 и по-малко операции с отчетени индикатори, всички ще бъдат одитирани. За всяка одитирана операция ще бъдат извършени проверки с цел да се потвърди, че:

- операцията е била изпълнена в съответствие с приложимите правила, при избягване на конфликт на интереси и предотвратяване на измами, корупция и двойно финансиране и при спазване на принципа за добро финансово управление,
- налице е подходяща одитна следа за отчетените индикатори, етапи и цели и данните са пълни, точни и надеждни.

В случай на установени слабости, съответните препоръки за коригиращи действия ще бъдат адресирани до одитираните структури и до Министерството на финансите. Изпълнението им ще бъде надлежно проследено и докладвано.

✓ Обобщение на одитната дейност

С всяко заявление за плащане към ЕК ще бъде представено обобщение на извършената одитна дейност, включително обхват на одитите (одитно покритие на разходите и одитиран период) и анализ на съответните слабости и предприетите корективни мерки.

IV. Подаване на заявление за плащане към ЕК

Преди стартиране на процеса по подготовка на заявление за плащане към Европейската комисия дирекция „Национален фонд“ анализира информацията от следните източници по отношение на конкретните етапи, цели и индикаторите към тях, чието изпълнение ще бъде отчетено:

- Документи за изпълнени етапи, цели и индикаторите към тях, представена от крайните получатели в техните регулярни доклади;
- Резултати от извършени проверки на ресорните министерства в случаите, описани в т. I.2, касаещи изпълнението им;
- Резултати от проверките на дирекция „Национален фонд“, включително проверки на място, касаещи изпълнението им;
- Резултати от извършените одити на ИА „ОСЕС“, касаещи изпълнението им;
- Резултати от системни одити на ИА „ОСЕС“ относно сигнали за сериозни нередности – конфликт на интереси, измами, корупция;
- Докладваната информация за сериозни нередности.

Информацията, описана по-горе, е налична в СУНИ-МВУ.

- Резултати от извършен контрол/ одит на изпълнението на проектите, извършен от национални контролни или одитни органи (Сметна палата, вътрешен одит, Агенция за държавна финансова инспекция, Агенция за обществени поръчки, АФКОС, Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество).

Информацията за стартирала процедура на контрол/ одит от национални контролни или одитни органи ще бъде получавана, както от участника, обект на контрол/ одит, в изпълнение на подписано споразумение с Министерството на финансите, така и от

компетентния национален орган, след приключване на съответното производство.

В допълнение, дирекция „Национален фонд“ извършва преглед на наличната информация съгласно чл. -19, ал. 2, т. г от проекта на Регламент за МВУ в СУНИ-МВУ. В случай на установяване на непълнота се изисква от конкретния краен получател попълване на липсващата информация преди подаване на заявлението за плащане.

V. Измами, корупция, конфликт на интереси

Ролята на участниците в процеса по изпълнение и контрол на МВУ (КП, РМ, дирекция „Национален фонд“, ИА ОСЕС) в превенцията, откриването, коригирането и разследването на измамите, корупцията и конфликта на интереси е обобщена на следната графика:

Участниците в процеса по изпълнение и контрол на МВУ прилагат контроли за предотвратяване, разкриване и докладване на измами, конфликт на интереси, корупция и двойно финансиране, тяхното коригиране и разследване. Информацията по случаите на „сериозни нередности“ се въвежда, обновява и съхранява в специален модул в СУНИ-МВУ.

Конкретните мерки, които ще се прилагат от участниците във връзка с елементите на антикорупционния цикъл, а именно превенция, установяване и коригиране, са описани в т. 4 и т. 6 по-горе.

По отношение на последния елемент – разследването – при наличие на обосновано предположение за извършена „сериозна нередност“ РМ/Дирекция „Национален фонд“/ ИА ОСЕС подава сигнал към съответния компетентен орган:

- при съмнение за измама в процедура за обществена поръчка – АДФИ;
- в други случаи на съмнение за измама – Прокуратурата на Република България;
- при съмнение за конфликт на интереси или корупция – инспектората при съответния първостепенен разпоредител или КПКОНПИ.

VI. Извършване на плащанията към крайните получатели

За целите на получаването на средствата от ЕК в БНБ ще бъде открита една легова сметка с автоматичен арбитраж и една лимитна сметка с титуляр Национален фонд (НФ).

За извършване на плащанията ще бъде обособена самостоятелна система от кодове в СЕБРА (НФ – МВУ), чиято йерархична структура е следната:

- Първостепенна система с титуляр НФ;
- Второстепенна (неоторизирана), система която ще включва публични организации/ ведомства – крайни получатели по МВУ. Те ще са дефинирани като подчинени в рамките на второстепенната система.

Плащанията към крайните получатели ще се извършват от дирекция „Национален фонд“ за разходи, обосновани от крайния получател с разходооправдателни документи или други документи с еквивалентна стойност по проекта, както следва:

- Плащанията се изпълнява от десетразрядния код на крайния получател на основание постъпило платежно нареждане в СЕБРА за дължими разходи по договори за изпълнение, сключени от крайния получател, или за възстановяване на вече извършени разходи от крайния получател по проекта със собствени средства. В случаите на краен получател, който изпълнява функцията на Структура за наблюдение и докладване (КП-СНД), плащанията се извършват към финалните получатели на основание разходооправдателни документи, издадени по сключените от договори;

- Окончателното плащане е последното плащане по проекта, обосновано от крайния получател с разходооправдателни документи, с което се приключват плащанията по проекта без да се надхвърля бюджета по сключеното споразумение. В случай, че при формалната проверка се установи, че бюджетът се надхвърля, окончателното плащане може да бъде изпълнено частично или да бъде отказано;
- Предпоставка за осъществяване на плащане е наличие на информация в СУНИ – МВУ, включваща разходооправдателни документи или други документи с еквивалентна стойност по проекта и тяхната връзка за изпълнение на конкретен договор/дейност по същия проект;
- Постъпилите платежни нареждания от крайните получатели ще се обработват и изпълняват 2 пъти седмично. При установяване на технически грешки в хода на формален контрол на платежните нареждания, крайният получател незабавно се информира за уточняване на несъответствието и извършване/отменяне на плащането. В случай на обоснована необходимост постъпили платежни могат да се изпълняват и в по-кратък срок;
- Крайният получател включва всички извършени плащания по проекта, който изпълнява, в рамките на съответното тримесечие във финансов отчет, с който докладва чрез информационната система СУНИ – МВУ финансовото изпълнение на разходите. Напредъкът на междинните цели и етапи, заложен в проекта, се обосновават с технически отчет, който се представя заедно с финансовия отчет. Сроковете и редът за предоставяне на финансовия и техническия отчети се определят със споразумението, сключено между МФ и крайния получател;
- В случай на възстановени суми (нереализирани преводи) поради технически грешки, корекционни операции ще се извършват през следващия месец, освен в случаите на спешна необходимост;
- Крайните получатели осигуряват пълна одитна следа за извършените разходи по проектите, като осигуряват всички разходооправдателни документи и документи, доказващи изпълнението, в информационната система СУНИ – МВУ своевременно;
- С оглед ефективно планиране и бюджетиране на средствата, необходими за разплащане по проектите, крайните получатели въвеждат в СУНИ-МВУ прогноза за предстоящите през текущия месец и следващите 2 месеца плащания ежемесечно до 10-я ден.

VII. Информационните системи, с които ще се осъществява финансова-счетоводна отчетност по МВУ, са:

- Информационната система SAP, която се администрира от Министерството на финансите: в системата ще се изпълнява цялостния счетоводен процес, включващ: съставяне на надеждни и точни данни за получените аванси и заявените суми с искания за средства, изпратени от ДЧ към ЕК; отношения с крайните получатели на база сключени финансови споразумения и изпълняваните плащанията (междинни и окончателни) съгласно условията в споразуменията; установени вземания, подлежащи на възстановяване от крайните получатели. Ще се използват и възможностите на функционалностите за бюджетиране на инвестициите и управление на проекти, които ще се изпълняват в рамките на Механизма по области и конкретни финансови споразумения за създаване на допълнителна аналитична информация за всеки един проект и контрол върху разходите, които са договорени и извършени. Чрез системата ще се осигури изпълнението на всички изисквания, произтичащи от националната методология за счетоводна отчетност на средствата от ЕС;
- Информационна система за управление (СУНИ - МВУ): функционалностите на системата ще осигурят процесите по: договаряне с крайните получатели и предоставяне на средства за изпълнение на проектите (платежния процес); отчитане на финансовия и физическия напредък, включително на етапа на изпълнение на етапните цели и резултати, както и на извършените разходи от крайните получатели; осигуряване на ясна одитна следа, която дава възможност за контрол и одит на разходите за инвестиции и създаване на логическа връзка и структурирана статистическа информация, чрез която ясно и надеждно да се генерира информация за напредъка по политиките, заложи в Плана, за всеки един междинен етап/цел/индикатор.

Между СУНИ-МВУ и SAP ще бъде осигурен интерфейс, с което ще се улеснят процесите по отчетност и докладване и ще се минимизира риска от допускане на технически грешки.

Предвижда се интегриране на инструментите за управление на риска и съхранение на данни, които предстои да бъдат представени от ЕК, в СУНИ-МВУ.

7. Комуникация

Съгласно изискванията на частта „Информация, комуникация и публичност“ от проекта на Регламент проектите, получили финансиране по Механизма в периода 2021 – 2026 и включени в ПВУ, е необходимо да бъдат популяризирани. Целта е да се постигне информираност на широката общественост относно процеса на изпълнение на всяка реформа и инвестиция, заложена в ПВУ.

Към настоящия момент Националната комуникационна стратегия (НКС) 2014 – 2020, която е разработена в съответствие с чл. 116 от Регламент № 1303 на Европейския парламент и на Съвета от 17.12.2013 г. Стартирала е дейността по разработване на Национална стратегия за програмен период 2021-2027 г., която ще включва и мерки за популяризиране на МВУ.

По отношение на ПВУ се планира да се прилагат всички основни елементи от НКС за осигуряване на публичност и информация на всички дейности по изпълнение, управление и отчитане на интервенциите, които ще получат безвъзмездна помощ и/или заеми по линия на МВУ, а именно:

- ясно дефиниране на целевите групи (централна администрация, местни власти, крайни получатели, заинтересовани страни, широка общественост и др.);
- отговорности на национално равнище относно прилагане на принципите за информираност и публичност;
- принципите, които следва да се спазват (равнопоставеност, прозрачност, партньорство и др.);
- комуникационни средства (интернет портала на Министерския съвет <https://www.nextgeneration.bg>, в който е отделена специална секция на ПВУ, електронни, печатни и онлайн медии, 28-те областни информационни центрове);
- комуникационни дейности (рекламни и ПР кампании, разпространение на информационни бюлетини, събития, включващи, конференции, информационни дни, кръгли маси, обществени дискусии, специализирани обучения);
- използване на социалните мрежи;
- осигуряване на единна визуална идентичност, а именно използване на емблемата на ЕС и слогана: „Финансиран от Европейския съюз – следващо поколение ЕС“;
- прозрачност и информираност относно постигнатите цели и резултати.

В тази връзка в споразуменията между Министерството на финансите и ресорните министерства ще бъдат описани задълженията на крайните получатели, свързани с осигуряване на публичност и информация относно получената безвъзмездна помощ в процеса на изпълнение на реформите и интервенциите, заложи в Плана.

Комуникацията по време на изпълнението на проектите ще се осъществява основно чрез електронната система за МВУ (СУНИ-МВУ).

Информация за изпълнение на проектите, включени в Плана за възстановяване и устойчивост, ще бъде публикувана регулярно и достъпна на:

- Интернет страницата на Министерството на финансите <https://www.minfin.bg/>. На страницата ще има и бутон за подаване на сигнали за корупция, измама, конфликт на интереси и двойно финансиране.
- Публичния модул на СУНИ-МВУ.
- Интернет портала на Министерския съвет <https://www.nextgeneration.bg/>, в който е отделена специална секция на ПВУ.

ЧАСТ 4: ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

1. Укрепване на икономическата и социална устойчивост

Макроикономически перспективи

През 2020 г. икономиката както на света, така и на България бе засегната от кризата, породена от пандемията от COVID-19 и наложените мерки за ограничение на разпространението на вируса. Реалният БВП на страната се понижи с 3.9% за периода януари-септември 2020 г. в сравнение с деветмесечието на 2019 г. Спадът бе движен основно от намаление на износа на стоки и услуги и инвестициите. За същия период заетостта намаля с 2.4%, като най-засегнати бяха секторите търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство. Динамиката на доходите в страната също беше повлияна в низходяща посока, но остана положителна. Инфлационните процеси се забавиха, поради спад в цените на енергийни стоки.

Според последната официална макроикономическа прогноза⁶¹ използвана при изготвянето на Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2021-2023 г., спадът на икономиката за цялата 2020 г. ще бъде 3%, като се очаква положителен импулс за БВП от страна на публичните разходи за потребление и инвестиции в края на годината. Предприетите от правителството мерки в областта на пазара на труда дадоха положителен резултат по отношение на ограничаване на нарастването на броя на безработните. Очаква се коефициентът на безработица (според НРС) да достигне 5.6%, а спадът на заетостта да е около 2.6%. Тази прогноза е изготвена преди въвеждането през есенните месеци на допълнителни ограничителни мерки срещу разпространението на COVID-19 както в България, така и в други страни от ЕС. Може да се очаква мерките да доведат до негативен шок по линия на потреблението в страната и износа на стоки и услуги и да намалят перспективите пред икономиката за годината. Според алтернативен сценарий, с по-неблагоприятна

⁶¹ Есенна макроикономическа прогноза 2020 г.,
<https://www.minfin.bg/bg/news/1151>.

динамика на външната среда, който е в есенната прогноза, е възможно изменението на БВП през 2020 г. да е с около 2 пр.п. по-ниско.

За периода 2021-2023 г. се очаква постепенно ускорение на растежа на БВП от 2.5% през 2021 г. до 3.2% през 2023 г. В тези прогнози не са включени ефектите от инвестициите и реформите, заложи в Плана за възстановяване и устойчивост. През 2021 г. се очаква възстановяване на потреблението и износа на стоки, докато при инвестициите и износа на услуги се предвижда по-бавно връщане към нивата, наблюдавани преди кризата. Повишеното доверие сред потребителите и нарастването на доходите ще доведат до ускорение на растежа на частното потребление в периода 2022-2023г., а през последната прогнозна година се очаква по-високо нарастване на публичните инвестиции поради достигането на края на периода за усвояване на европейски средства по програмния период 2014-2020 г. и инвестиционни проекти за придобиване на отбранителна техника. С ускоряването на икономическия растеж в страната се очаква и възстановяване на заетостта. През 2023 г. тя отново ще достигне предкризисните си нива, но през тази както и следващите години по-нататъшното увеличение на броя на заетите ще бъде ограничено от неблагоприятните демографски фактори и от намаляващото население в трудоспособна възраст. Коефициентът на безработица се очаква да намалее до 4.6% и да се колебае около достигнатото равнище. По отношение на доходите се очаква възходяща тенденция с ръст на компенсацията на един нает в рамките на 6 - 7%, което ще отразява ускорението на показателя както в частния сектор, така и ефектите от заложените увеличения на разходите за труд в приоритетни области на публичния сектор. Инфлационните процеси през 2021 г. ще зависят преди всичко от степента на възстановяване на международните цени на суровините и на петрола, докато в периода 2022-2023 г. с възстановяване на вътрешното търсене се очаква ускорение на нарастването на цените на услугите и средногодишна инфлация около 2.5%-2.6%.

Табл.: Есенна макроикономическа прогноза 2020 г.

Основни макроикономически показатели	ОТЧЕТНИ ДАННИ*		ПРОГНОЗА			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА						

Световна икономика (реален растеж, %)	3.6	2.9	-4.7	5.1	3.4	3.4
Европейска икономика - ЕС (%)	2.1	1.5	-8.3	5.8	2.6	2.5
Валутен курс щ.д./евро	1.18	1.12	1.14	1.18	1.18	1.18
Цена на петрол "Брент" (щ.д./барел)	71.1	64.0	36.5	43.8	46.4	49.1
Цена на неенергийни суровини (в щ.д., %)	1.7	-4.2	-5.1	2.5	2.1	2.1
EURIBOR 3м. [%]	-0.3	-0.4	-0.4	-0.5	-0.5	-0.5
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ						
БВП (млн. лв.)	109 743	119 772	119 089	124 540	130 876	137 701
БВП (реален растеж %)	3.1	3.7	-3.0	2.5	3.0	3.2
Потребление	4.6	4.7	1.0	2.5	2.3	2.9
Брутообразуване на основен капитал	5.4	4.5	-10.5	-5.4	3.0	8.8
Износ на стоки и услуги	1.7	3.9	-10.2	7.2	7.1	5.3
Внос на стоки и услуги	5.7	5.2	-10.4	5.0	6.4	6.7
ПАЗАР НА ТРУДА И ЦЕНИ						
Заетост (СНС) (%)	-0.1	0.3	-2.6	0.9	1.5	0.4
Коефициент на безработица (НРС) (%)	5.2	4.2	5.6	5.2	4.6	4.6
Компенсации на един нает (%)	9.7	6.9	5.0	5.9	6.5	6.9
Дефлатор на БВП (%)	4.0	5.3	2.5	2.0	2.0	2.0
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) (%)	2.6	2.5	1.4	2.1	2.6	2.5
ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС						
Текуща сметка (% от БВП)	1.0	3.0	3.1	3.9	4.2	3.4
Търговски баланс (% от БВП)	-4.8	-4.7	-1.7	-1.2	-1.3	-2.1
Преки чуждестранни инвестиции (% от БВП)	2.7	2.4	2.9	2.9	2.9	2.9
ПАРИЧЕН СЕКТОР						
Мз (%)	8.8	9.9	8.0	8.1	7.9	8.1
Вземания от предприятия (%)	7.7	9.9	0.6	1.9	3.8	4.6
Вземания от домакинства (%)	11.2	9.5	5.0	5.6	6.7	6.9

* При изготвяне на прогнозата са използвани статистически данни, публикувани до 19.10.2020

Макроикономически ефекти

За оценка на ефектите върху икономиката от Плана за възстановяване и устойчивост е използван Симулационен макроикономически модел⁶². Моделът е макроиконометричен и представлява система от уравнения, калибрирани с подходящ инструментариум, която реалистично описва структурата на българската икономика. Моделът е актуализиран с отчетни годишни данни до 2019 г., публикувани към юни 2020 г., и с допускания за външната среда от МВФ от октомври 2020 г. Моделът позволява да се оценят ефектите върху икономиката от шокове както върху екзогенни променливи, така и върху ендогенни като инвестиции и правителствено потребление. В настоящия анализ е направена оценка на ефектите по линия на търсенето в три направления – правителствено потребление, правителствени инвестиции и частни инвестиции. Средствата, предвидени по Плана за възстановяване и устойчивост, са зададени като шок в положителна посока върху съответните индикатори. Допускането е, че тези инвестиции ще бъдат финансирани с грантове по Механизма за възстановяване и устойчивост и съответна сума е добавена към бюджетните приходи.

Направено е експертно допускане за разпределението на средствата в размер на 12 368⁶³ млн.лв. по компоненти на търсенето и по години. Усвояването на средствата от Плана за възстановяване и устойчивост ще започне с ниски стойности в началото на периода, като за първите три години ще бъдат усвоени около 12% от средствата. След това се очаква бързо увеличение на трансферите, които ще достигнат максимален обем през 2026 г. За разпределението на средствата по компоненти е направен преглед на отделните проекти и е направено допускане каква част от средствата са за публично потребление и инвестиции. Основна част от средствата (81.3%) ще бъдат реализирани под формата на публични инвестиции, а 13.7% са разпределени за публично потребление. Част от средствата по програмата за енергийна ефективност са разпределени като частни инвестиции. Трансферите по всички компоненти на търсенето ще следват сходна динамика в периода 2021-2026 г.

⁶² https://www.minfin.bg/upload/46186/doc_minfin_sim_ed.pdf

⁶³ Информацията за средствата се базира на проекти, които са заявени до средата на януари 2021 г.

Табл.: Разпределение на средствата от Плана за възстановяване и устойчивост по години и компоненти на БВП

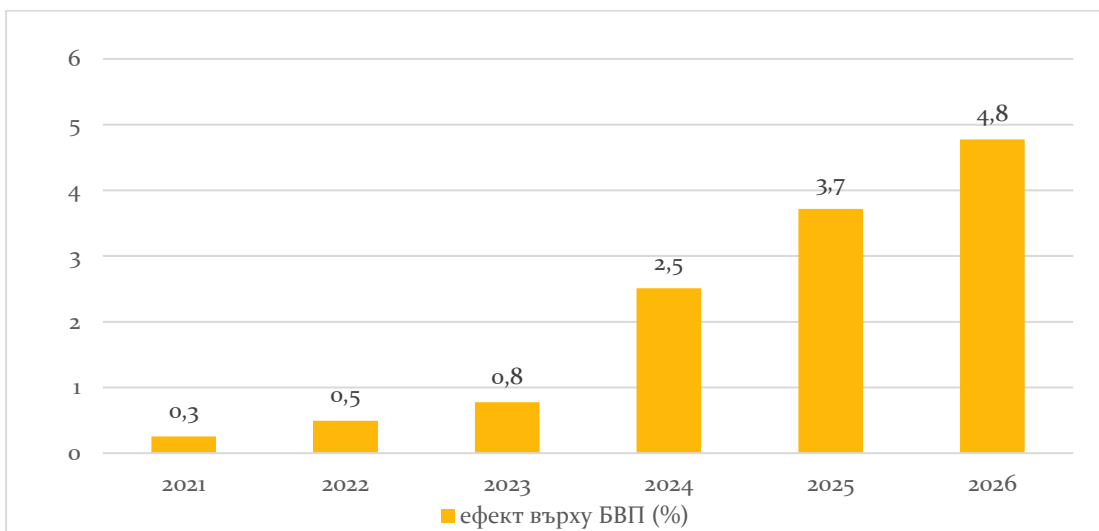
Стълб	Компонент на БВП	2021	2022	2023	2024	2025	2026
		млн. лв					
СТЪЛБ 1: ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ	Публични инвестиции	70	93	139	596	696	864
	Публично потребление	13	18	27	115	134	167
	Частни инвестиции						
СТЪЛБ 2: ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ	Публични инвестиции	84	112	168	721	841	1045
	Публично потребление	24	32	48	204	238	296
	Частни инвестиции	17	23	35	148	173	215
СТЪЛБ 3: СВЪРЗАНА БЪЛГАРИЯ	Публични инвестиции	76	101	151	646	754	937
	Публично потребление						
	Частни инвестиции						
СТЪЛБ 4: СПРАВЕДЛИВА БЪЛГАРИЯ	Публични инвестиции	56	74	111	477	556	691
	Публично потребление	11	14	22	92	108	134
	Частни инвестиции						
Общо	Публични инвестиции	285	381	569	2440	2847	3538
	Публично потребление	48	64	96	412	480	597
	Частни инвестиции	17	23	35	148	173	215

Резултатите от симулацията показват увеличение на нивото на БВП по постоянни цени с 4.8% в края на периода през 2026 г., като най-голям ефект се очаква от стълб Зелена България, за който са предвидени най-много от ресурсите по плана. Увеличението на БВП ще отразява на първо място по-високите инвестиции в икономиката. Те, от своя страна, ще генерират повече работни места, като се очаква допълнителен ръст в броя на заетите от 2.8%, което кореспондира на над 80 хил. нови работни места. Нивото на безработица към края на 2026 г. се очаква да е с 1.4 пр.п. по-ниско в сравнение със сценария без инвестициите по плана. Ефектът от по-високите инвестиции ще се прояви и по линия на реалната производителност на труда, която се очаква да е с 1.9% по-висока в края на периода. Това ще подкрепи и нарастването на средната работна заплата, като оцененият акумулиран положителен ефект към края на 2026 г. е 2.3% в номинално изражение. По-високата заетост и доходи, в сравнение с базисния вариант, ще стимулира частното потребление. Повишеното вътрешно търсене ще доведе до увеличение на вноса на стоки и услуги в страната, като водеща роля ще има вносът на стоки. Въпреки че нивото на общия

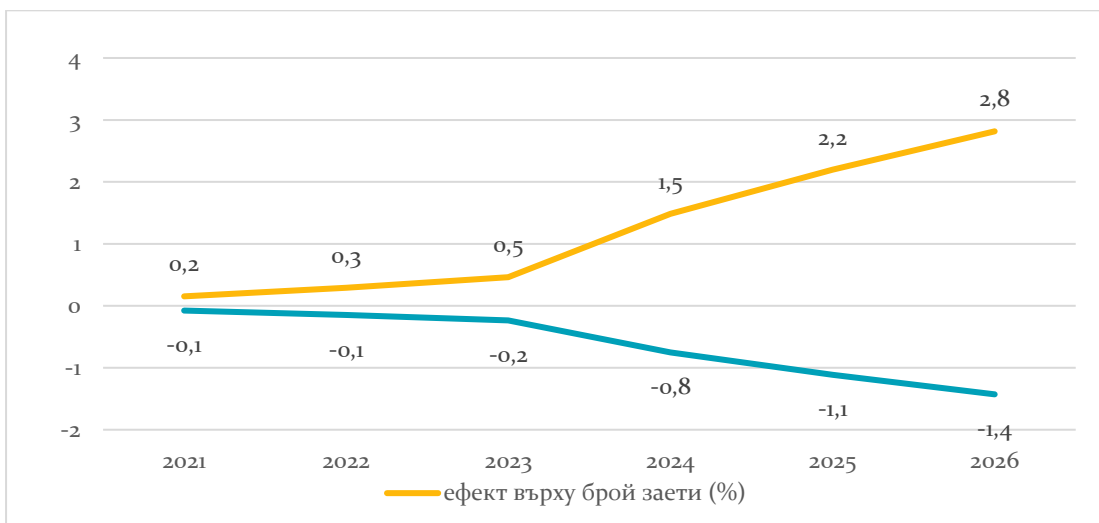
износ на стоки и услуги ще бъде положително повлияно от подобрената икономическа конюнктура в страната, нарастването на вноса ще изпревари увеличението на износа, което ще доведе до отрицателен принос на нетния износ към растежа на БВП. Повисокото равнище на БВП не се предвижда да бъде съпътствано от съществено ускоряване на инфлацията, като ефектът върху средногодишната инфлация е увеличение с около 0.2 пр.п. и е най-вече във връзка с очакваното намаление на безработицата.

Граф.: Ниво на БВП по постоянни цени, разлика с базов сценарий

Граф.: Брой заети и коефициент на безработица, разлика с базов сценарий

По-високите инвестиции в икономиката ще повишат физическия капитал. Очакват се положителни ефекти и по линия на фактора труд. В резултат е оценено, че потенциалният растеж ще бъде средно с около 0.7 пр.п. по-висок спрямо сценарий без ресурсите по Плана за възстановяване и устойчивост. Допълнително биха могли да се очакват и по-дългосрочни положителни ефекти от повишение на технологичния и човешкия капитал по линия на инвестициите и реформите, предвидени по отношение на научно-изследователска и развойна дейност, информационните и комуникационните технологии и обучението.

Изпълнението на плана ще доведе до допълнително разширяване на данъчната база и по-високи данъчни постъпления спрямо основния сценарий. Най-съществено ще бъдат повлияни приходите от корпоративен данък и ДДС. В същото време, предвид благоприятната икономическа конюнктура би могло да се очаква увеличение и на някои текущи разходи. В резултат изпълнението на плана ще има почти неутрален ефект върху бюджетния баланс като % от БВП. Държавният дълг в отношение спрямо БВП ще бъде по-нисък с между 0.1-0.9 пр.п. в периода 2022-2026 г., което ще се дължи на по-високия номинален БВП.

Представеният сценарий е зависим от степента на усвояване на средствата от Плана за възстановяване и устойчивост. При по-ниска усвояемост, очакваните положителни ефекти върху българската икономика ще са по-малки. Също така ефектите през отделните години зависят от разпределението на средствата. Като риск в положителна посока, който сценарият не взема предвид, е, че изпълнението на плана в другите страни от ЕС ще стимулира тяхното търсене на стоки и услуги и съответно би могло да се очаква допълнителен положителен ефект по отношение на българския износ.

Табл.: Оценка на ефектите от Плана за възстановяване и устойчивост (разлика със сценарий без средствата по плана)

Основни макроикономически показатели	2021	2022	2023	2024	2025	2026
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ						
БВП ниво по постоянни цени [%]	0.3	0.5	0.8	2.5	3.7	4.8
БВП [реален растеж, пр.п.]	0.3	0.2	0.3	1.7	1.2	1.0
Потребление	0.1	0.3	0.4	1.2	1.7	1.7

Брутообразуване на основен капитал	1.0	1.1	1.3	7.3	5.2	6.1
Износ на стоки и услуги	0.0	0.0	0.1	0.1	0.4	0.6
Внос на стоки и услуги	0.1	0.3	0.5	1.2	2.2	2.4
ПАЗАР НА ТРУДА И ЦЕНИ						
Заетост [брой, отклонение в %]	0.2	0.3	0.5	1.5	2.2	2.8
Коефициент на безработица (НРС) [пр.п.]	-0.1	-0.1	-0.2	-0.8	-1.1	-1.4
Средна работна заплата [ниво, %]	0.1	0.1	0.3	0.8	1.5	2.3
Дефлатор на БВП [пр.п.]	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.2
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) [пр.п.]	0.0	0.0	0.0	0.2	0.2	0.2
ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС						
Текуща сметка % от БВП [пр.п.]	-0.1	-0.3	-0.5	-1.3	-2.5	-3.5
БЮДЖЕТЕН СЕКТОР						
Бюджетен баланс % от БВП [пр.п.]	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1
Държавен дълг % от БВП [пр.п.]	0.0	-0.1	-0.1	-0.4	-0.6	-0.9
ПОТЕНЦИАЛЕН БВП						
Потенциален БВП ниво по постоянни цени [%]	0.3	0.7	1.4	2.3	3.4	4.7
Потенциален БВП [растеж, пр.п.]	0.2	0.4	0.7	0.9	1.1	1.2

Значителният шок, генериран от пандемията на коронавирус, няма да отклони България от тенденцията ѝ за сближаване с по-развитите икономики от Европейския съюз. Допълнителните средства от Плана ще ускорят този процес. Следва да се има предвид, че в есенната си прогноза от 2020 г.⁶⁴ Европейската комисия представи оценки за ефекта от средствата предвидени по инструмента Next Generation EU върху икономиката на ЕС. Според оценките на Комисията, при равномерно разпределение на средствата в период от шест години, в групата страни с БВП на глава от населението под средното за ЕС и нисък дълг, към които принадлежи България, ще може да се очаква увеличение на нивото на БВП към 2026 г. с 3.5%. В

⁶⁴ European economic forecast Autumn 2020,

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip136_en_2.pdf

Първоначална оценка на ефектите върху БВП, заетост, дълг от страна на ЕК,

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/assessment_of_economic_and_investment_needs.pdf

същото време нивото на БВП по постоянни цени за ЕС 27 към 2026 г. ще бъде с около 2% по-високо спрямо сценарий без средствата. Както според ЕК, така и според представените тук оценки се очаква по-висок положителен ефект за България спрямо средния за ЕС.

Изпълнението на плана ще подпомогне процеса на реална конвергенция на България и доближаването до средните за ЕС нива на БВП на глава от населението. Значителните инвестиции ще увеличат разполагаемия капитал на един зает, което ще подпомогне нарастването на производителността в икономиката и респективно, на доходите. Увеличените средства и съпътстващите ги структурни реформи в областта на образованието и дигитализацията се очаква да имат допълнителен ефект върху квалификацията на работната сила и повишаване на технологичната интензивност на производството. По този начин ще се гарантира желаната структурна трансформация на икономиката и сближаване на жизнения стандарт на населението със средните нива в Съюза, като същевременно бъде поставена стабилна основа за продължаване на конвергенцията на страната в дългосрочен период.

2. Сравнение с инвестиционния базов сценарий

Направено е разпределение на публичните разходи по функции и по години общо и на първи знак според класификацията COFOG. Средната стойност за годините 2017-2018 е референтното ниво, по което ще се сравнява общата сума на тези разходи в периода 2021-2026 г., при изключване на разходите, които са подкрепа по Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ).

Прогнозната стойност на разходите за периода 2020-2023 г. се основава на Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2021-2023 г., като разпределението по COFOG е експертна оценка. В тази прогноза са планирани разходи по Механизма за възстановяване и устойчивост, които са представени като обща сума по години за периода 2021-2023 г. Останалата сума от разходите, които ще бъдат финансирани по този механизъм и които съставляват значителната част от тази подкрепа, се очаква да бъдат усвоени в последните три години от прогнозния период.

Прогнозната стойност за общите разходи по СОFOG, в периода 2024-2026 г., които са повлияни от МВУ, се основава на данни за публичните разходи в периода 2017-2023 г., техния дял в БВП, прогнозната стойност на БВП в текущи цени за периода 2024-2026 г. по базовия сценарий (без средства по ПВУ) и очакваните разходи, които ще бъдат финансирани чрез МВУ.

Средната стойност на планираните публични разходи за периода 2021-2026 г. като процент от БВП, при изключване на разходите финансирани от МВУ, е 38% спрямо референтното ниво от 36% за периода 2017-2018 г.

